

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXV. évfolyam 9. szám
(szeptember)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efc.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2000. augusztus 31.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Címképünk: Cédrus újulat Agostyánban. Fotó: Pápai Gábor

WOOD TECH. Nagy volt az érdeklődés a Manitou-targoncák iránt

Tartalom

- Dr. Solymos Rezső:* Százhusz esztendő a magyarországi államerdészet 253
- Rakk Tamás:* A vadaskertekről tényleg másképpen 257
- Szemán Attila:* Selmechánya címerei 260
- Dr. Csötönyi József:* A szövethetesi erdészet problémái 262

Megalakult a Cédrus-bizottság 264

- 5 hektár az 5 hektár 266
- Példamutató erdőgazdálkodás Csehországban 267

Millenniumi emlékkereszt 269

- WOOD TECH Erdészeti Szakkiállítás és Konferencia 271
- A Nagyerdő és Debrecen 274
- A hosszúhetényi Homparkett Rt. 275
- Erdőgazdálkodás – természetvédelem 276
- Elgondolkodtató 280
- Néhány gondolat utólag a vándorgyűlésről 284
- Egyesületi hírek 285

A lapot
Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

„A múltba nyúlik vissza a jövő fájának gyökere”

Százhusz esztendő a magyarországi államerdészet

1880. július 1-jén bívták életre az 1879. évi első magyar erdőtvény alapján a Királyi Erdőfelügyelőségeket és hozták létre a magyarországi államerdészet szervezetét. A 120. esztendőt általában nem tekintik hivatalos jubileumi évnek. A milléniumi megemlékezések sorába mégis célszerű beiktatnunk a magyar erdészetnek ezt a jelentős időszakát is. Írásom célja nem a teljes történeti áttekintés nyújtása, sokkal inkább néhány jellemző tényezőnek, irányzatnak a kiemelése, amely hasznos tanulságként szolgálhat az ezredforduló időszakában és eredményeim szerint a következő időszakra vonatkozóan is.

Mindennapi gondjaink forgatagában ritkán szakíthatunk időt a múltba való visszatekintésre annak ellenére, hogy meggyőződéssel valljuk: *Historia est magistra vitae* = A történelem az élet tanítómestere. Az erdőgazdálkodás hosszú távú jellege miatt kiemelt jelentősége van annak, hogy a „történelmi tanítómester”-t újra és újra megkérdezzük: miként sáfárkodtunk a reánk bízott erdőkkel? Elrejtettük-e vagy megsokszoroztuk a bibliai talentumot? Miként igazolja vissza tevékenységünk pozitív vagy negatív vonásait a nagy természet? Hogyan minősíti az erdő élővilágába való beavatkozásainkat az élet forrása, a nagy Alkotó és Teremtő?

A feltett kérdésekre a döntő választ elsősorban erdeink adják. Az erdők kedvező vagy kedvezőtlen állapota, területük, fakészletük növekedése vagy csökkenése, az erdei ökoszisztémák összetételének gazdagsága, a biodiverzitás és a stabilitás jellemzői, valamint az erdők sokoldalú hasznosítása jelenik meg abban a tükörben, amely részrehajlás nélkül ad képet a mi és erdész elődeink sáfárkodásáról. Az erdészeti visszaemlékezésekben kiemelkedő az elődök szerepe. *Newtonnal* együtt valljuk, hogy: „Ha ma távolabb látunk, azt annak is köszönhetjük, hogy elődeink tegnapi magaslatáról tekinthetünk körül.” Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert olyan elődeink vol-

tak, többek között, mint *Bedő Albert* és *Kaán Károly* erdész akadémikusok, akik megalapozták a 20. századi magyar erdőgazdálkodást, akiknek a szellemi öröksége segítette és segíti elő napjainkban is erdészeti feladataink megoldását. Erdész hivatásunk mottójának is tekinthető Bedő Albert hitvallása: „Gondolatomnak és munkásságomnak soha meg nem szűnő tárgya az ERDŐ és hazám erdészetének JÖVŐJE.” Ennek a jövőnek a tudományos megalapozását szolgálja közel két évszázad óta az erdészeti kutatás és oktatás. Erre az alapra építette fel az erdészeti gyakorlat a tartamos erdőgazdálkodás 20. századi épületét. Van egy bölcs mondás, amely arra figyelmeztet, hogy: „...ha azt akard, hogy a jövő épülete szilárd legyen, akkor használd fel a múlt épületének legjobb köveit...”

Az erdőgazdálkodási eredmények döntő forrása, az elmélet és a gyakorlat harmóniája a múltbeli tapasztalatokkal együtt végigkísérte az elmúlt 120 esztendő történetét. A tudományos ismeretekkel felvértezett erdészeti szakembereink szívvel-lélekkel törekedtek arra, hogy szaktudásuk legjavát nyújtsák. Ennek köszönhetően megvalósították Magyarországon azt az erdőgazdálkodást, amely nemzetközi mércével mérve a harmadik évezred küszöbén kontinensünk legjobbjai közé tartozik.

Ezek a gondolatok szolgáljanak az 1880–2000 közötti magyarországi erdőgazdálkodás történeti áttekintésének

bevezetéseként. Valamennyi esemény, terv és eredmény, siker és sikertelenség ismertetésére nem vállalkozhatom. Mégis remélem, hogy a szemelvényeszerű áttekintés segítheti a tárgyilagos értékelést annak ellenére, hogy az utóbbi fél évszázad értékeléséhez elégséges történelmi távlattal még nem rendelkezünk.

A magyar államerdészet 120 esztendejének szervezeti vázlata

1880-ban hozták létre a mai értelemben vett államerdészeti szervezetet. Az erdészettörténeti áttekintést célszerű az erdészeti szervezet megteremtésének és a szervezeti változásoknak a keretbe helyezni. Az eddigi tapasztalatok azt igazolják, hogy a különböző szakmai irányelvek és rendelkezések, tudományos ismeretek és technikai vívmányok erdészeti hasznosítása megfelelő szervezet nélkül nem oldható meg. Ezt igazolja az is, hogy Zsigmond király 1420-ban kiadott rendelkezésétől az 1879-ben elfogadott első erdőtvényig megjelent számos „erdőrendtartás” ellenére sem alakult ki hazánkban hatékony erdőgazdálkodás, mert az erdőrendtartások végrehajtásához és ellenőrzéséhez *hiányzott* a megfelelő szervezet. Indokolt tehát, hogy történeti visszatekintésünket az erdészeti szervezet létrehozásához és a szervezeti változásokhoz kapcsoljuk. Hangsúlyozni kell azt, hogy

a szervezet megteremtésének és módosításának az indítékai az elmúlt 120 év folyamán a különböző időszakok politikai, gazdasági és társadalmi érdekei, erdészeti politikai szempontjai, valamint a tudományos technikai vívmányok gyakorlati hasznosítására vonatkozó törekvések voltak. Ezért a továbbiakban vázlatosan ismertetem a magyar állam-erdészet 120 esztendejének, kiemelten a második világháborútól napjainkig terjedő időszakának azokat a fontosabb jellemzőit, a változások és változtatások indítékait, amelyek erdőgazdálkodásunkra számottevő hatást gyakoroltak.

A szervezet és változásainak indítékai

Az 1880 és az 1970 óta eltelt időszak folyamán vertikálisan három-, illetve ötlépcsős szervezet alakult ki a magyar állam-erdészetben, mégpedig: a főhatóság – az országos hatáskörű középírányító szerv – az egyesülés – a középszerv – és a végrehajtó szerv. A 120 esztendő alatt a leghosszabb ideig a háromlépcsős szervezet, nevezetesen a főhatóság – a középszerv – és a végrehajtó szerv működött. Négy-, illetve ötlépcsős szervezet csak 1946–1950 és 1950–1953 között volt. A jelenlegi szervezet az ÁPV Rt. keretében három, a horizontális és a vertikális helyzetet tekintve az ötlépcsős szervezetnek felel meg és igazolja a rendszerváltás után kialakult tulajdonviszonyok és sokrétű feladatok bonyolultságát.

Államerdészetünknek a középszervek alkották mindenkor a gerincét. Ezt horizontálisan a *gazdálkodó, a szakfelügyeleti és a hatósági szervek* alkották. A gazdálkodó szervekhez soroljuk napjainkban az erdészeti részvénytársaságokat. A második világháború előtt a kincstári erdőbirtokon gazdálkodó szervek, a háború után az állami erdőgazdaságok alkották ezt a csoportot. A szakfelügyelethez az erdőfelügyelő-ségek, az erdőrendező-ségek, jelenleg az Állami Erdészeti Szolgálat tartoznak. A hatósági szerv a főhatóság, a háború előtt a törvényhatóság, a háború után a tanácsai szervek voltak. Jelenleg a főhatóságon kívül részben az ÁESZ és a Természetvédelmi Hatóság, valamint a Megyei Földművelésügyi Hivatalok sorolhatók e csoportba. Korábban a hatósági szerveknek az államerdészetet illetően a főhatóság kivételével nagyobb szerepe nem volt.

A királyi erdőfelügyelő-ségeket 1880. július 1-jén hívták életre az 1879. évi erdőtvény alapján 14 kerületre osztva az országot. Közülük a jelenlegi ország-

határokon belül 5 működött. Később 20-ra emelték számukat, amelyet az első világháború után hétre csökkentettek, a második után 17-re emeltek. A későbbiekben megszervezték az erdőtervezést és az erdőfelügyeletet magukban foglaló erdőrendező-ségeket, amelyeket a tervezési és a felügyelhetőségi jogkörök miatt szétválasztottak. A rendszerváltás után ismét egyesítve hozták létre a jelenlegi Állami Erdészeti Szolgálatot, amelynek szakmai indokoltsága nem vitatható. Csupán emlékeztetni szeretnék arra, hogy korábban a természetvédelmi feladatokat is az erdőrendező-ségek látták el. Hozzáteszem: magas szakmai színvonalon.

A jelenlegi állami erdészeti rt.-k, valamint a korábbi erdő- és fafeldolgozó gazdaságok, illetve állami erdőgazdaságok elődei a kincstári erdőhivatalok voltak. Ezek a hivatalok 1880–1925 között működtek megszemélyesítve az államot, mint erdőtulajdonost. Eredetük 1564-re vezethető vissza, amikor még szervezetiileg a királyi ménésbirtokkal voltak együtt és a királyi udvari kamarának, később a pénzügyminiszternek a felügyelete alatt dolgoztak. 1881-ben kerültek az FM hatáskörébe, amikor 15 erdészeti kincstári szervezetet alakítottak ki, amelyet 152 erdőgondnokságra – a mai erdészetek elődeire – osztottak fel.

Az első világháború után csupán a Gödöllői és az újonnan szervezett Miskolci Erdőhivatal maradt fenn 13 erdőgondnoksággal. 1925-ben ezeket is át szervezték. Ekkor öt erdőigazgatóságot hoztak létre, amelyhez 106 erdőhivatal tartozott. Ebben a szervezetben működtek az erdőfelügyelők és az erdőrendezők is. 1935-ben a kincstári erdők kezelését és az erdőfelügyeletet különválasztották. Hét erdőigazgatóságot, ezen belül 44 erdőhivatalt és 23 erdőfelügyelő-séget szerveztek. Lényegében ez a szervezeti forma működött a két világháború között.

A második világháború után az erdőigazgatóságok számát 11-re emelték, amelyek fő feladata kezdetben az erdők államosítása volt. 1946 tavaszán megalakult a MALLERD 11 erdőigazgatósággal, ahol együtt látták el az erdőgazdálkodási és a szakfelügyeleti feladatokat. 275 erdőgondnokság és 22 erdőfelügyelő-ség tartozott az erdőigazgatóságokhoz. 1947-ben az erdőfelügyelő-ségek a megyei mezőgazdasági igazgatóságokhoz kerültek.

1949-ben a MALLERD megszüntetése után létrehozták az Erdőközpontot és a 11 erdőigazgatóság helyett 15 erdő-

gazdasági nemzeti vállalatot szerveztek... A fő feladat ebben az időszakban az államosításon túlmenően a háborús károk felszámolása volt.

1950-ben az erdőközpont irányítása alatt 16 megyei erdőgazdasági Egyesületet alapítottak. 74 erdőgazdaság tartozott az egyesületekhez, 4 közvetlenül az Erdőközponthoz. Ezekon kívül még 11 erdőgazdasági gépteletet és egy vasútüzemet is létrehoztak. A 78 erdőgazdaság keretében 501 erdészeti üzemegység, 62 vadrezervátum, fűrészüzem, faraktár, fogatgazdaság, csemetekert működött.

1953-ban megszűnt az Erdőközpont, az erdőgazdasági egyesülés és az erdőgazdaságok száma 78-ról 74-re csökkent. Az erdőgazdaságok az újonnan szervezett Országos Erdészeti Főigazgatósághoz mint önálló főhatósághoz kerültek. Az üzemegységek helyett létrehozták az erdészeteket. Ebben az időszakban kezdődött el a háború utáni erdőgazdaság-fejlesztés. Ekkor adták ki a nagy jelentőségű erdőgazdaság fejlesztési 1040/1954. sz. MT határozatot. 1955-ben 35-re, 1957-ben 32-re, 1961-ben 31-re, 1963-ban 30-ra csökkentették az erdőgazdaságok számát.

A második világháborút követő negyed század folyamán a központi irányítás és a tervlembontás szigorúan szabályozott rendszerében folyt a gazdálkodás, a piacgazdaság és jórészt az ökonómiai szempontok figyelmen kívül hagyásával. A fafajmegválasztástól a kitermelt fa értékesítésén át a faárakig valamennyi tevékenységet a központi tervutasításos rendszer jellemezte.

Arányait tekintve valószínűleg 1950 és 1970 között fordítottak legtöbb pénzt az *erdőművelésre* a magyar erdészet történetében. Ki kell külön emelni az új erdőtelepítéseket. Magyarország nemzetközileg is a legnagyobb erdőtelepítéseket megvalósító államok sorába lépett elő. A rendszerváltásig mintegy 600 ezer ha új erdő létesült. Az erdőművelési szakmai utasítások, az ún. Zöld könyvek megírása és bevezetése nemcsak mennyiségileg, hanem szakmai minőségét tekintve is segítették az erdőgazdálkodás alapját jelentő erdőművelés színvonalának az emelését. Az időszak végére azonban az erdőgazdálkodásban egyre feszítőbbé váltak az ökonómiai kérdések. Ezek erdőművelési vonatkozású rendezése már 1959/60-ban elkezdődött, amikor 10 erdőgazdaság területén kísérleteztek az új elszámolási rendszerrel, az egység-árakkal.

Itt kell kiemelni azt is, hogy a mezőgazdasági termelősövetkezetek létesítésének és működésének a kiszélesítésével gyorsan növekedett a tsz-erdők aránya és súlya. Ez az arány a rendszer-váltásig az állami gazdaságok erdeivel együtt megközelítette a magyar erdők területének 40%-át. A magyar erdőgazdálkodás folyamatosan két pólusúvá vált. Több megyében elérte a tsz-erdők területe az állami erdőkét, bár minőségük és fatermő képességük legtöbbször elmaradt az államiaktól.

Az 1969/70. évi átszervezés és az új „gazdasági mechanizmus”

A nagy szervezeti változtatásokat az 1969/70. évi átszervezés zárta le, amikor 30 azonos profilú erdőgazdaságot faipari vállalatokkal vontak össze, és 14 vállalati rendszerben dolgozó erdő- és fafeldolgozó gazdaságot, valamint 5 erdő- és vadgazdaságot, egy parkerdőgazdaságot és egy tanulmányi erdőgaz-

daságot alapítottak. Az állami erdészetek száma ekkor 205 volt. Az Országos Erdészeti Főigazgatóság megszüntetésével az erdészet és a faipar irányítását a különböző minisztériumi főosztályok között szétforgácsolták. Egy időben több miniszterhelyettes kapott az egyes erdészeti és faipari fejlesztési, gazdálkodási vagy személyzeti döntések meghozatalához lehetőséget. A cél többek között az egész agrárium egy kézben való tartása, a műszaki fejlesztés meggyorsítása volt. Új technika és technológia jelent meg az erdészeti termelésnek úyszólván az egész területén.

Ilyen körülmények között kezdte el 1970-ben a 14 hazai erdő- és fafeldolgozó gazdaság – rövidítve az EFAG – az integrált feladatok ellátását, az erdő-, a vad- és a fagazdasági célok megvalósítását. Az 1969/70. évi átszervezés *egy hosszabb folyamat eredménye*, és az ún. új gazdasági mechanizmus következménye volt. Ekkor szűnt meg a közvetlen központi irányítás és a tervbontás rendszere. Az EFAG – ok a gaz-

dálkodási, fejlesztési és bérezési politikájukat önállóan alakíthatták, megelőzve ezzel számos más ágazatban működő vállalatot. Új árrendszert vezettek be az erdőgazdálkodásban. Arra törekedtek, hogy az árak értékarányosak legyenek, megfeleljenek a jövedelmező gazdálkodásnak, elősegítsék a piaci mechanizmus érvényesülését, közvetlen kapcsolatot teremtsenek a belföldi és külföldi piac között. Rendezték az erdősítési egységárait. Kimondták, hogy az új rendszerben csak nyereséges vállalatot lehet fenntartani. Ezt az erdőfenntartási járulék differenciált kiegyenlítésével kívánták elősegíteni. A járulékot fajonként differenciálva a bruttó famennyiségre vetették ki.

A felsoroltak miatt a korábbiaknál jóval élesebben vetődött már akkor fel a sarkalatos kérdés: *szabad-e az erdőgazdaságban a nyereségelvet uralkodóvá tenni?* A kormányzati döntés szerint az új gazdaságirányítási rendszernek megfelelően a nyereségelvet az erdőgazdálkodásban is fenn kellett tartani és át kellett térni az új irányítási rendszerre. Ezzel egy időben erősítették az erdőfelügyeletet, hogy a különböző csábításoknak elejét vegyék, és biztosítsák az üzemterv szerinti szakszerű gazdálkodást.

Az ország erdeinek a teljes körű üzemtervezettségével, a fatermési és az erdőnevelési kutatási eredményeknek, az új fatermési tábláknak gyakorlati hasznosításával egyidejűleg kitént, hogy a magyar erdők fatermése lényegesen nagyobb a korábbiakban előre jelzettekénél. Az évek során számottevő fatartalék halmozódott fel erdeinkben.

Az 1970-es években már célul tűzték ki a kitermelhető fatömegtartalékok kihasználását és a hozzá szükséges eszközállomány megteremtését, a fafeldolgozás fejlesztését és nyereséges működtetését. Az üzemtervi lehetőségektől mintegy 150 ezer, a tartalékokat számítva 1,6 millió m³ volt ekkor a becsült fakitermelési lemaradás. Az EFAG-ok az okot az értékesítési, a munkaerőhiány és a gépesítési nehézségekkel magyarázták. Jelentős gond származott a jövedelmet nem termelő gyéritek elmaradásából is. Az ellentmondások folyamatosan jelentkeztek. A fagazdaság időszzerű kérdései között az említettek miatt ebben az időszakban a fakitermelési lehetőségek kihasználása került az első helyre. A faimport csökkentése és a devizát termelő faexport növelése kiemelt feladatává lépett elő. Az erdő-, a vad- és a fagazdaságnak is hozzá kellett

járulnia az ország devizaellátásához és az államadósságok növekedésének a mérsékléséhez. A jövedelmet és devizát egyaránt termelő fakitermelés növeléséhez alapot nyújtott az, hogy erdeink fakészlete az 1950. évi 150 millió m³-ról közel a kétszeresére emelkedett. A gyorsan növő fajok révén az évi fanövedék a korábbiak közel a háromszorosára lett. A 3 millió m³-es fakitermelési lehetőség is a kétszeresére, majd háromszorosára bővült.

A fafeldolgozás, a termelésbővítés, az új fatermékek előállítása, a vékony faválasztékok hasznosítása, az aprítéktermelés bevezetése a gyártmány- és gyártásfejlesztés útján javult a kitermelt fa hasznosítása. Növekedett az ipari fa aránya, amely ekkor kiemelt termelési cél volt. A vágástéri hulladék, a termelési apadék ennek ellenére nem csökkent a kívánt mértékben.

Az erdőművelési gondok az erdőhasználat bangsúlyozott támogatásával és szorgalmazásával, az ökonómiai szempontok súlyának növekedésével viszont súlyosabbak lettek. Aggodalmainkat akkor azzal hátrították el, hogy az integrált fakitermelés és fafeldolgozás olyan gazdasági eredményekkel jár majd, ami megteremti ismét az erdőművelés általunk óhajtott fénykorát. Ennek ellenére egyre érzékelhetőbbé vált az erdőművelés háttérbe szorulása. Korábban a szakemberek java az erdőművelésben kívánt dolgozni. Ez a kívánság gyorsan mérséklődött, mert anyagi és erkölcsi elismertségük számottevően csökkent. Hamarosan már az erdőművelés válságáról beszéltek. Növekedett a szankcionált, az időre be nem fejezett és a visszaléptetett erdősítések aránya. Gyökeres intézkedésekre került sor ezért a 80-as évek közepén. Meg kellett tiltani a fakitermeléseket abban az esetben, ha az erdőművelési feladatokat a vállalatok nem teljesítették. A túlszaporodott vadállomány indokolt szintű csökkentésére nem nyílt elegendő lehetőség. Az erdősítésekben, tisztításokban rendkívüli vadkárok jelentkeztek. Mindehhez járult az erdők egészségi állapotának a romlása, a tölgypusztulás és általában a környezeti ártalmak kedvezőtlen hatása.

Szerencsésnek mondható, hogy az ökológiai gondolkodás, az ökoszisztéma szemlélet térbővítése nyomán erősödtek a törekvések a természetközeli jóléti erdőgazdálkodás kiterjesztésére, amelynek nyomán az ökológiai alapon végzett erdőművelés ismét fellendülőben van. Itt kell kiemelni az erdők

jóléti, védelmi, üdülési funkcióinak előtérbe kerülését, amelyek révén a társadalom figyelme az erdőgazdálkodás felé fordult. Az igények bővülését azonban nem követte az állami szerepvállalás növekedése, amelyet ezen szolgáltatások többletköltségei miatt a gazdálkodók joggal vártak el.

Hosszú időt igényelne a teljes képértékelése. Többek között célszerű azt is kiemelni, hogy 1970–2000 között az előző 20 év erdőművelés-fejlesztésének a hatásait, az újabb tudományos technikai eredmények alkalmazásának a kedvező következményeit is értékelni lehetett. Kialakult egy szakmailag jól képzett vezetőgárda. Ők már nemzetközileg is tájékozottabbak voltak, világosan látva a fejlődés irányát és a jövő követelményeit. Melyek voltak ezek:

- az erdők fenntartása és fejlesztése, a jelentkező környezeti károk mérséklése az ökológiai adottságoknak megfelelő stabil erdei ökoszisztémák arányának növelése útján,
- az erdők termelési, védelmi és szociális funkcióinak harmonikus érvényesítése, a jóléti funkciók iránti társadalmi igények figyelembevételével,
- az erdei munkák gépesítésének növelése, a technikai bázis megteremtése,
- a rendelkezésre álló famennyiség lehetőség szerinti teljes hasznosítása,
- az erdők többcélú hasznosítása, a jóléti erdőgazdálkodás megteremtése,
- a hazai vadgazdálkodás ésszerű fejlesztése a sikeres vadászati világhiálítás tapasztalatainak hasznosításával,
- az erdők területének további növelése a természetvédelmi szempontok figyelembevételével,
- a természet törvényeit alapul vevő erdészeti beavatkozások kidolgozása és alkalmazása,
- az erdészeti kutatás és oktatás fejlesztése.

Az eredményekkel együtt a feszültségek és az ellentmondások különböző módon jelentkeztek. Úgy tűnt, hogy az erdészet és az erdészek súlya növekszik, mert a társadalom figyelme fokozottan az erdőgazdálkodás felé fordult. Közben bekövetkeztek az Európán végigsöpörő újszerű erdő- és fapusztulások. A mások által okozott légszennyezés, a környezeti ártalmak hatását is az erdészek akarták számon kérni. A gyorsan növő fajok és a fenyők felkarolását kárhoztatták, amely egyes helyeken indokolt, másutt indokolatlan volt.

A 20. század utolsó évtizede

Számos egyéb eseményt és tényezőt kellene még a 120 év történetéből kiemelni. A legnagyobb változás az ezredfordulóhoz közeledve, 1989/90-ben történt, amely hasonló erdészeti szempontból is hasonló méretű volt a második világháború utánihoz. A kárpótlás, a tulajdonviszonyok megváltozása új és eddig ismeretlen helyzetet teremtett. A rendszerváltozást az erdészek is kívánták, de más ágazatokhoz hasonlóan kellően nem voltak rá felkészülve.

Az erdészeti központi irányítás az FM hatáskörében, az Erdészeti Hivatal keretében töretlen maradt, de rendkívül sok új és sürgető feladat ellátásával járt. 1993 őszén létrejöttek az állami tulajdonban maradt erdők kezelését ellátó erdészeti részvénytársaságok, miután az erdőknek mintegy a 40%-a a kárpótlás során magánkézbe került. Az új erdőtörvény, a természet és a vad védelméről szóló törvényekkel együtt a jogi szabályozás korszerűsítésének alapjait, a harmadik évezredbe vezető út irányát határozta meg. Az erdészeti igazgatás fejlesztése is eredményesen valósult meg, miközben az erdőgazdálkodók az erdészeti és a természetvédelmi hatóságok által megkövetelt törvényes előírások teljesítéséhez valamennyi területen elegendő pénzügyi támogatáshoz nem jutottak. *Az állami erdőterületen sikerült az erdőgazdálkodás színvonalát fenntartani, sőt növelni.* A magánerdőtulajdonosok jelentősebb részének viszont sem szakismerete, sem elegendő eszköze, szakmai és pénzügyi erőforrása nem volt a korszerű erdőgazdálkodás megkezdéséhez. Kedvező és kedvezőtlen tényezők sokasága kíséri az új évezred küszöbén a 120 éves, korszerű értelemben vett hazai erdőgazdálkodást. Egy rövid szakmai tanulmány nem elegendő megfelelő ismertetésükre, ezért e helyen bővebben nem tárgyalhatók. Részletes leírásukra két évvel ezelőtt tettem javaslatot.

Bizakodással tekintünk a magyar erdészet jövője, az újabb 120 esztendő felé. Erdeink sorsa az elmúlt ezer évben szorosan kapcsolódott országunk népének sorsához. Miként nemzeti Himnuszunkban Isten áldását kérjük a MAGYARRA, éppúgy kapcsoljuk ehhez a magyar erdészet és erdészek jövőjére vonatkozó kérésünket. Bízunk benne, hogy ez meghallgatásra talál, főleg akkor, ha nem csökken az erdészhibatásból fakadó elkötelezettségünk, erdeinkért való tenniakarássunk.

A vadaskertekről tényleg másképpen...

Eltelt bő egy hónap, és elszállt a mérgelem, amelyet *Leipold Árpád* júniusban megjelent írása gerjesztett. Így aztán a csípős megjegyzések özöne bennem marad.

Úgy gondolom, nem volna lovagias, ha egy nyugállományban lévő, nyugaton élő erdőmérnöktől számon kérném az átfogó tájékozottság hiányát, ha számomra hányám, hogy távol hazánktól – egy másik társadalom által teremtett jólétet élvezve – minket akar kioktatni egy-egy kellemes hazaruccanás felületes tapasztalataitól indítatva.

Inkább elmondom a Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás lényegét, hosszú távú hatását a magyar és az európai vadgazdálkodásra.

Remélem, Leipold Úr ezt is elolvassa, és legközelebb magyarországi kalandozásai tapasztalatait széles tárgyi tudáson alapuló őszinte segítő szándékból veti papírra.

A Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás (a továbbiakban: ZRV) az élőhelyek és a populációk dinamikáját figyelembe vevő ökoszisztéma kezelési mód, amely a természeti összefüggéseket mérlegelve végez gazdaságilag is eredményes természeti erőforrás-gazdálkodást.

Alapeszménye, hogy a biodiverzitás szellemében a vadat a föld egyik megújuló/megújítható természeti erőforrásának tekintik.

Célja, hogy a Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás a földhasznosítás egyik jelentős formája legyen, és mint ilyen, potenciális áruteremelő ágazattá váljon.

A ZRV-t 1996-ban indítottam, „Mátyás–Király Vadaskert” néven.

A hely kiválasztásánál vezérlőelvem volt, hogy olyan erdő- és mezőgazdasági területeken végezzünk intenzív vadgazdálkodást, ahol a termőhelyi adottságok miatt az erdő minőségének döntő hányada alkalmatlan eredményes fa-termesztésre, a hozzá kapcsolódó mezőgazdasági területek pedig elsősorban elhanyagoltságuk miatt (de minőségük és méretük miatt is) nem vonhatók az intenzív mezőgazdálkodás körébe.

A nagyságának meghatározásánál (4000 hektár) az motivált, hogy a nagyvad számára a természetes élőhelyhez közeli körülményeket biztosítsak, így a zárt rendszerben nevelt vad – különösen a szarvas – bezártsági érzése minimális legyen. Ugyanakkor a rendszerben lévő mezőgazdasági területek (400

ha) tápláléktermelésével az élőhely vad által történő túlhasználását, „tönkrevészt” megakadályozzam.

A ZRV működésének néhány kiemelten fontos eleme:

- Magas szintű, intenzív vadföldgazdálkodás, a nagyvad számára legfontosabb táplálékfelvételek előállítása, valamint az élőhely természetes létének megőrzése érdekében.

- Az adottságokhoz igazodó, a kínált lehetőségeket maximálisan kihasználó vízgazdálkodás, a természetes vizek hiánya okozta nehézségek minimális szintre csökkentése érdekében.

- A természetszerű erdőgazdálkodás alkalmazása. A vágásérettségi korok felmérése, természetes felújítások, szálló vágások bevezetése az egyedi védelem megteremtésének segítségével.

- Szigorú selejtezés a rendszerben élő valamennyi vadfajnál, függetlenül az első évek gazdasági nehézségeinek figyelembe vételétől.

- Olyan kulturált vadásztatás kialakítása, amely az intenzív gazdálkodás jelenlétét feledtetve kínál természetközeli vadászati lehetőséget, módokat, így segíti az aktív pihenést és a különös élményszerzést.

- A rendszerben nevelt vad húsának elismertetése az egészséges táplálkozás egyik fontos tényezőjeként. Ennek érdekében a rendszeren belüli „konyhakész” vadhúsforgalmazás lehetőségének a megteremtése.

- Széles körű monitoring működése, a rendszerben lévő valamennyi te-

vékenység figyelemmel kísérése és azokból származó hasznos tapasztalatok megállapítása érdekében.

A ZRV általánosan megfogalmazott ismérvei és előnyei után – a teljesség igénye nélkül – szeretnék további előnyöket részletezni.

A zárt rendszer megakadályozza a spontán be- és elvándorlást.

Bizonyos előnyei vannak a vándorlásnak, de ennek elsősorban azok élvezik az előnyt, akik nem vagy csak nagyon alacsony szinten gazdálkodnak. Ahol a vadgazda következetesen hajtja végre a selejtezéseket, lövi az „alját”, kíméli az „elejét”, könnyen ráfizethet, mert gyakran előfordul, hogy az évekig megkímélt kiváló egyedek a szomszéd fogja terítékre hozni.

A magas szintű, a vadon élő állatok igényeit maximálisan figyelembe vevő vadföldgazdálkodást is csak abban az esetben érdemes folytatni, ha az abból származó minőségi javulást okozó eredmények a saját gazdálkodásom nyereségét növelik.

A ZRV esetén a rendszerben élő vad minőségének fokozatos javítása érdekében kiváló képességű egyedek vásárlására is lehetőség nyílik.

Ezt szabad területeken nem érdemes alkalmazni minőségjavítás céljából, hisz semmi biztosíték nincs arra, hogy a drágán megvásárolt, telepített egyedek az én állományomat fogják javítani és a végén nálam kerülnek terítékre.

Zárt rendszerben az állományok egészségi állapota folyamatosan figyelemmel kísérhető, adott esetben a beavatkozás hatékonysága sokkal nagyobb. Járvánszerűen fellépő betegségek a zárt rendszer határainál általában lokalizálhatók.

A vadgazdálkodás anyagi háttérét adó „nagypenzű” vadászvendégek egyre kevesebb idővel rendelkeznek. A zárt rendszerben sokkal nagyobb biztonsággal és az igényeknek megfelelő mértékben és mennyiségben lehet vadászatot szervezni a bérvadászoknak.

Az EU-csatlakozás elkerülhetetlenné teszi, hogy a magyar mező- és erdőgazdálkodás is EU-szintű tevékenységet folytasson. Az ilyen szintű mező- és erdőgazdálkodás nem tűri el a vadkárt. Nem véletlen, hogy Nyugat-Európában a vadgazdálkodás súlya az elmúlt évtizedek alatt fokozatosan jelentéktelenné

vált, a vadászati lehetőségek rendkívül alacsony szintre kerültek.

A magyar vadgazdálkodás eddigi eredményeit csak úgy tudjuk tartósítani, ha a ZRV-t általánosan elterjesztjük Magyarországon.

A ZRV lehetőséget biztosít a legkülönbözőbb adatok gyűjtésére, vizsgálatok végzésére, kísérletek beindítására.

Miután nyereséget produkáló, gazdálkodó rendszerről van szó, fontos annak figyelemmel kísérése, hogy a takarmányozás minőségének és a vad élőhelyének folyamatos javítása, valamint más élettani beavatkozások költségei hogyan térülnek meg, az anyagi és szellemi befektetések milyen eredményeket hoznak.

Ezekre pontos választ néhány év múlva már lehet adni, de előlegben és biztatásként a hullott agancs elemzésünk néhány adatát mutatom be a következőkben.

A zárt rendszer biztosítja, hogy a bent élő, fejlődő vadállomány hullott agancsait évről évre összegyűjthessük. Úgy gondolom, a hullott agancsok

számbavétele, összehasonlító elemzése adja a legjobb tájékoztatót állományunk minőségéről, annak fejlődéséről vagy romlásáról.

A terítékadatok az első egy-két évben semmit sem mondanak, hisz – ahogy már említettem – az első években elsősorban a kimondottan selejtes egyedeket szabad kivenni az állományból, az érett, jó és ígéretes bikákat kímélni kell.

Ezért is vártuk nagy izgalommal az első két év összegyűjtött hullott agancsaiból elvégezhető elemzések eredményeit. Arra voltunk elsősorban kíváncsiak, hogy az 1998-as felrakás – amelynél már jelentkezni kellett a zárt rendszer nyújtotta nyugalomnak, valamint az intenzív vadföldgazdálkodás biztosította jobb minőségű takarmányozásnak – mennyivel lesz jobb az 1997-es felrakásnál. Mostanra az 1999-es felrakásból származó hullott agancsokat is kiértékeljük.

Az elvégzett elemzés adatait a mellékelt táblázatban foglalom össze.

A számokat tanulmányozva kimondottan biztató, ha eredményeinket összehasonlítom *dr. Bán István* könyvében leírtakkal, amelyet három neves szakemberrel egyeztetve jelentetett meg.

Vizsgálataik a Zala megyei szarvaspopuláció adataira támaszkodtak. A könyv adatai szerint 407 db 7 éves és ennél fiatalabb bika – amelyet Zalában selejtnak minősítettek – 77 dkg/év súlygyarapodást mutatott. Ugyanitt a szerzők elmondják, hogy átlagos minőségű bikák esetén a gyarapodás ezen a területen 89 dkg/év súlyban jelentkezett. A legkiválóbb eredmény ugyanitt 127 dkg/év gyarapodás volt.

Ezekhez az eredményekhez viszonyítva a zárt rendszerben élő állomány 1998-as 91,6 dkg-os, 1999-es 101,6 dkg-os, ezen belül a legintenzívebb csoport 118,1 dkg-os átlagos felrakása nagyon biztató, hisz a területen egy rossz korosztály összetételű, átlagosnál rosszabb minőségű populáció volt a zárás pillanatában.

E kezdeti eredményeket figyelembe véve és a jövő gazdálkodása mutatószám alakulásának ismeretében úgy gondolom, a Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás – sok egyéb haszna mellett – alkalmas arra, hogy az EU-hoz a közeljövőben kapcsolódó közép-kelet-európai országok mező- és erdőgazdálkodásának sajátos adottságai kihasználásával, vadgazdálkodásuk eredményeinek fel-

**Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás a „Mátyás–Király Vadaskert”-ben
Három év agancsfelrakása elemző adatai a 30 legjobb bikánál**

Agancsfelrakás éve	Hullott agancs súlyok, kg	I. 10 bika	II. 10 bika	III. 10 bika	30 bika összesen
1997	összes súly	45,26	33,27	26,12	104,65
	1 bika agancsának átlagsúlya	4,526	3,327	2,612	3,488
1998	összes súly	53,73	43,39	35,03	132,15
	1 bika agancsának átlagsúlya	5,373	4,339	3,503	4,405
	Plusz felrakás összesen	8,47	10,12	8,91	27,50
	Plusz felrakás 1 bikánál átlagban	0,847	1,012	0,891	0,9167
1999	összes súly	62,25	53,53	46,84	162,62
	1 bika agancsának átlagsúlya	6,225	5,353	4,684	5,420
	Plusz felrakás összesen	8,52	10,14	11,81	30,47
	Plusz felrakás 1 bikánál átlagban	0,852	1,014	1,181	1,016

használásával olyan speciális földhasznosító rendszert indítson el, alakítson ki, amely nem teherként jelenik meg a fejlett mezőgazdasággal rendelkező jelenlegi EU-tagországok számára.

E tény az egyesülést ellenzők hangját halkítja, hisz a ZRV sikeres működésével egy speciális, hasznos, életminőséget javító tevékenységgel gazdagodhat a leendő egységes Európa.

Befejezésül még néhány tény.

A ZRV-t országos hálózattá fejlesztve 100 000 hektár rosszabb minőségű erdő és hozzá csatlakozó 20 000–30 000 hektár mezőgazdasági terület annyi szarvas terítékre hozását tudja biztosítani, amennyit ma az ország egész vadászterülete produkál.

Ez a magyar erdők csupán 0,6 százalékát venné igénybe, ugyanakkor megteremtené annak lehetőségét, hogy a szabad vadászterületeken valóban csak annyi vad legyen, amennyit a természetes vadeltartó képesség – jelentősebb vadkárok nélkül – meghatároz.

Ez megszüntetné az erdő- és mező-

gazdasági károkat, megszűnnének a vadász-erdész, vadász-mezőgazdasági termelő egyre növekvő ellentétei.

Egy társadalom gazdálkodásának fontos pillére a termőföld hasznosításának színvonala.

A ZRV jelentőségét, fontosságát tanúsítja többek közt az is, ha megnézzük a 4000 hektár erdőterület értéktermelő képességét. Pontos elemzések alapján kiszámítottuk, hogy a „Mátyás–Király Vadaskert” zárt rendszerébe foglalt erdők hozamának és költségeinek felhasználati és erdőkezelési eredménye éves 2 millió forint veszteséget okoz. Ezzel szemben, ha csak a zárt rendszerben előállítható – ökohúsként is értékesíthető – húsértéket számolom, az 18 600 Ft/hektár/év, amelynek nyereségtartalma 3150 Ft/hektár/év, ami 12,6 millió forint/év nyereséget jelent.

Ennél érzékletesebb, ha az adott terület rezsivelő képességét vizsgáljuk. Ha a HM VERGA Rt. 2000. évi összes rezsiját ráosztjuk az általa kezelt összes erdőre, akkor egy hektár erdőnek 9500

Ft/hektár rezsit kell elviselnie. Ez a „Mátyás–Király Vadaskert”-ben cca. 35 millió forint költséget jelent. Ebből a költségből a konkrét tevékenységek cca. 5 millió forintot képesek elviselni, ami azt jelenti, hogy ennek a területnek a rezsivelő képességét vizsgálva évi 30 milliós veszteséggel számolhatunk.

Zárásként érdemes egymás mellé állítani a zárt rendszerben lévő 4000 hektár termőföldön előállítható éves értékeket:

– elsődlegesen fatermesztés esetében 15,5 millió forint/év,

– és Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás esetében, csak húsértéket számolva 74,6 millió forint/év.

A tróféákból, illetve a vadászatásból származó – hasonló mértékű – értékről itt azért nem tettem említést, mert a ZRV jelenlegi szakaszában ezt megbízhatóan kiszámolni vagy megbecsülni még nem lehet.

A számok és tények, úgy gondolom, önmagukért beszélnek. Az érdeklődők számára pedig mindez a helyszínen tanulmányozható.

III. Erdő és Klíma Konferencia Debrecen, 2000. június 7–9.

Az 1994-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetem Meteorológiai Tanszéke által kezdeményezett konferenciasorozat idén a kezdeményező városában, a Debreceni Akadémiai Bizottság székházában került lebonyolításra.

Az első konferencia 1994-ben a Bükkalján, Noszvajon, a második pedig 1997-ben Sopronban, az Egyetem Termőhelyismerettani Tanszékének fő szervezésében került megrendezésre.

Napjainkban a klíma és az erdő viszonyának kutatása éppen olyan fontos feladat, mint az 1980-as és 90-es években, amikor a Közép- és Délkelet-Európát sújtó két évtizedes száraz klímaperiódus tömeges fapusztulást okozott. Ezzel összefüggésben az idej konferencián is megfogalmazódott, hogy a szárazságot jól toleráló fajokkal történő erdőtelepítés mezoklimatikus szinten csökkenti a szárazodást. Az 1990-es évek közepétől megszakadt a száraz klímaperiódus, mert azóta gyakorta zúdult nagyobb csapadékmennyiség hazánkra, de előfordultak olyan csapadégmentes időszakok is, mint az idej tavasz és nyárelő.

A konferencia egyik témakörként a klímaváltozás szerepelt. A hosszú távú

klíma-előrejelzések egyelőre nem tudják biztonsággal megjósolni a Kárpát-medencében várható klímaváltozás jellegét és mértékét. Az elmúlt évek időjárásának fő jellemzője egyébként az erőteljes ingadozás volt.

A konferencia klíma és erdőtakaró viszonyával foglalkozó szekciójában elhangzott, hogy az országos erdészeti adatbázis és a hazai éghajlati térképek digitalizált változatainak összehangolásával megállapíthatók a jelenlegi faállomány-típusok éghajlati igényei. Ez lehetőse-

get ad arra, hogy a klímaváltozás szimulálásával meg lehessen állapítani, milyen erdőállományok számára lesznek megfelelők a különböző szimulált klímajellemzők.

A konferencia állományi klímával foglalkozó szekciójában többek között a bükkösök vízháztartásáról és a tölgyesek szélességi viszonyairól kaphattak képet.

A konferencia fő megállapítása az volt, hogy szorgalmazni kell az erdő és a klíma kapcsolatán belül azokat a kutatásokat, amelyek segítik a közeljövőben egyre jobban előtérbe kerülő táji erdőgazdálkodást, az erdőtelepítéseket és az árvízvédelmet.

Dr. Berki Imre

Fajok származási kísérleteiről

Nemzetközi fajszármazási kísérletek indítását a müncheni tudós, *Heinrich Mayr* ajánlotta 1900-ban. Ő vetette fel a magszármazás kérdését is és mutatott rá fontosságára. A származási kísérlet javaslatát az osztrák *Cieslar* munkájára alapította, aki különböző magassági övezetekből gyűjtött azonos fenyőfajt hasonló össze. Elsősorban növekedésüket figyelte, és az akklimatizálódás, alkalmazkodás kérdéseire kereste a választ.

Hazánkban a Mátrában, *Szőnyi László*

kezdeményezésére indított, IUFRO-kísérletek sorába beépülő lucfenyő-kísérlet ismerünk. A hosszú lejáratú kísérletsort *Ujváry Ferenccé* értékeli rendszeresen, de termőhelyi, hidrológiai vonatkozások értékelésében más kutatók is részt vesznek.

Hivatkozás:

Mátyás Csaba (szerk.): Forest Genetics and Sustainability, Dordrecht–Boston–London, 1999

Ref.: **Dr. bc. Dr. Szodfridt István**

Selmecbánya címerai

I. rész

Mintbogy az ősi Alma Matert Selmecbányán alapították, neve véglegesen összeforrott a még ősbibb bányaváros nevével. Sőt a múlt századtól ezen kettősségi alapon kialakult egy bizonyos „Selmecbánya-kultusz” az akadémikusok és egykori akadémikusok körében. Nos, ez a „Selmecbánya-kultusz” napjainkban – a diákbagyományok előtérbe kerülésével – ismét feléledőben van, s örvendetesen gazdagítja az egykori Akadémia utódtintzményeinek öntudatát. Elég talán a Selmeci Társaság léte s a Tassonyi Erdőn által írt „Aki a társát keresi” c. regény újabb kiadására utalni. Ezért talán nem lesz érdektelen az egykor gazdag és később legendássá vált bányaváros címerváltozatait ismertetni.

A bányavárosok léte szorosan összeforrt a bányászattal, mely lakóiknak létét biztosította. Ez a tény Selmecbánya jelvényeinek esetében – a bányászszerszámokon keresztül – célratorően és hatásosan jelent meg a legkorábbi időkől fogva.

A magyar szabad királyi városok jogállásához hasonló minőségű volt a kevesebbet emlegetett szabad királyi bányavárosoké (Civitas libera regia montana). Ezek a települések elsősorban a bányászatnak, vagyis lakóik foglalkozásának köszönhették nevüket, illetve kiváltságaikat.

A bányavárosok közül a legkorábbi említés „Bana” néven Selmecbányához kapcsolható, s 1156-ból származik. A legkorábbi selmecbányai pecsét a Magyar Országos Levéltárban egyetlen példányban, egy 1275-ös iraton látható. Kőrirata: „[SIGILLVM] CIVIVM DE SCHEBNIT” (1. kép – a képek csak a címereket mutatják, nem a teljes pecsétet. Sz. A.).

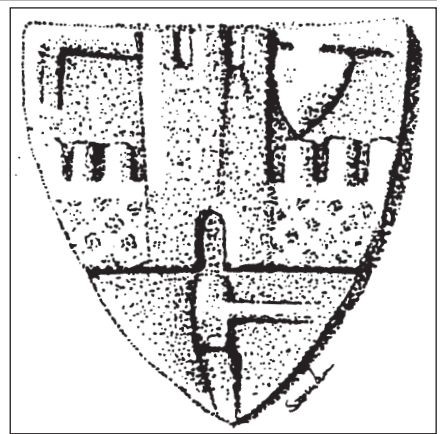
A címer háromszögpajzsba foglalt, s középen kaputoronyos vár látható. A jobb felső sarokban – heraldikai értelemben véve – a pajzs sarkának szögletéhez illesztett egyágú csákány, a bal felső sarokban jobb felé irányított, vízszintes nyelű bányászkapja jelenik meg. A pajzs alsó szögletében ugyan-

csak jobb felé irányított, vízszintes nyelű bányászkalapács a pajzs alsó csúcsába állított nyél nélküli bányászékre üt.

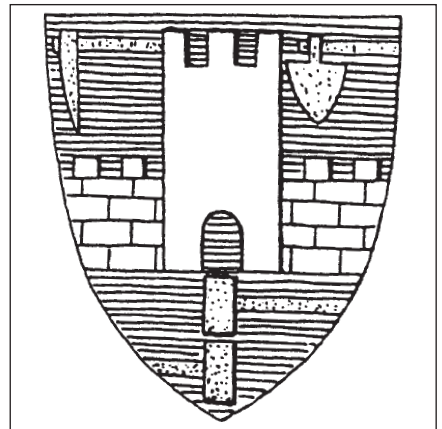
A selmecbányai pecsét az esztergomi latinok pecsétje (1265) után a második legrégebbi ismert városi pecsétünk. Minthogy azonban az esztergomi pecsét ábrázolása nincs pajzsba foglalva, a selmecbányai pecsét az első ismert, szűkebb értelemben címeres pecsétnek nevezhető darab a történelmi Magyarországon. A kaputoronyos várfal a korai városfejlődés szempontjából fontos jelképi jelentésű címerkép. Bár Selmecbánya ténylegesen soha nem lett olyan várfallal kerített város, mint pl. Körmöcbánya, s a XIII. századot tekintve eddig végképp semmilyen adatunk nincs védműveire vonatkozóan, a várfal – mely *Faller Jenő* megfogalmazása szerint „a hatalom, erő és kiváltság szimbóluma” – korán feltűnt címerében. A címerben szereplő várfal jól megfigyelhető harántosan keresztbe csikozott mintázata fonott és tapasztott vessző vagy még inkább gerendafalra utal. Ez a díszítés azonban nem jelenik meg a kaputorony felületén, amiből arra következtethetünk, hogy a fonott vesszőfalból készített várfalat kőből épített kaputoronnyal erősítették. Egy hasonló módon épített, kisebb föld-fa szerkezetű erődítmény – és csakis ilyen – egyébként valóban feltételezhető a korabeli Selmecbányán.

A címerkép elemei közül azonban a bányászszerszámok elemzése az, ami szempontunkból a legfontosabb, hiszen ezek a meghatározóak Selmecbánya bányaváros esetében. Szükséges itt röviden kitérni e ténylegesen is használt és a címerképben is ábrázolt szerszám bemutatására. A bányavárosi címerekben látható bányászszerszámok ugyanis szoros összefüggéseket mutatnak a gyakorlati munka során használt típusokkal. Különösen vonatkozik ez a korai ábrázolásokra és általában a pecsét-rajzokra.

Ilyen a bányászcsákány, melyet a címerpajzs jobb felső sarkában helyeztek el. A nyél a pajzs felső vonalához, míg a vas az oldalához illeszkedik.

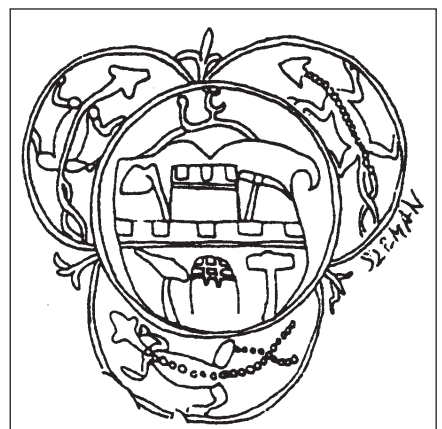
1. A legrégebbi selmecbányai pecsét címerábrázolása (1275)

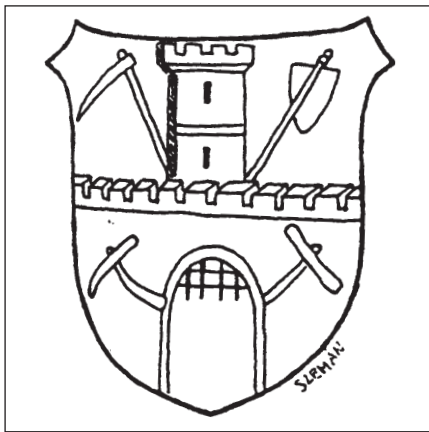
2. J. Novák címerrajza

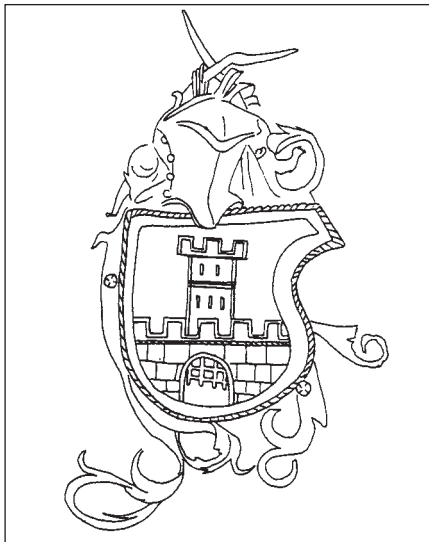
3. Az 1490-ből fennmaradt pecsét címere

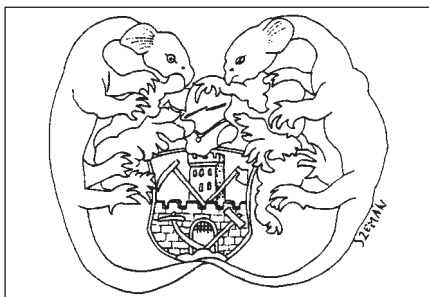
4. Az 1494-es nagypecsét címere sarkányokkal

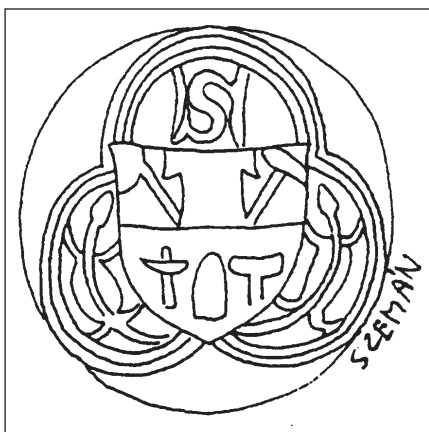
5. A selmeci jogkönyv első kéziratosa oldalának címere (1500 körül)

6. A selmeci jogkönyv fedelén lévő ezüst veret a címerrel (1513)

7. A jogkönyv belső címlapjának címere (1520)

8. Az 1520-ból fennmaradt pecsét címere

A bal felső sarokban elhelyezett kapa fejét egy ívelt oldalú háromszög képezi, melynek felső széle közepéből indul ki annak köpűje, s ez csatlakozik a nyélhez, amit ismét a pajzs megvastagított felső széle képez. A kapát nem a valós látszati képnek megfelelően ábrázolták, hanem a hegyes kapa pengéjének és nyelének egyaránt jellegzetes formáját láthatjuk, ami a valóságban egy nézőpontból természetesen nem látható.

Bár korunkban nem közismert, a kapa – mint bányászszerszög – régóta létezik. A bányászkapát és csákányt első magyarországi említésével, mindegyik a selmeci városi és bányajogban tűnik fel, két különböző munkafolyamat eszközeiként, egyenrangú módon megnevezve. Egyesek számára ugyan másodlagos jelentőségűnek tűnhet, de ez nem felel meg az egykori valóságnak, mert a kifejtett érc felszedése, azaz a „takarító” munka elvégzése nélkül az érc nem volt szállítható. Így vált lehetségessé, hogy a bányászat jelképei közé kerüljön.

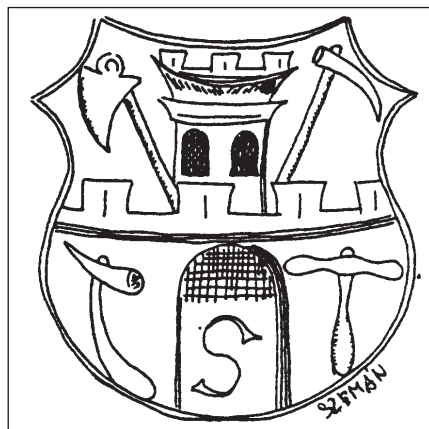
A bányászék és kalapács itt még nem a ma ismert keresztes formában látható, hanem egy nyél nélküli ék fokára sújt a mindkét végén tompa kalapács. A nyél a bányászékből könnyen kihúzható volt, s a korai bányavárosi címereken, illetve egyéb ábrázolásokon nem ritka a nyél nélküli bányászék ábrázolása. Az eredeti címeres pecsét rajzolatának rekonstrukcióját régebben bizonyos hibákkal adták közre. Legelterjedtebb közülük *Jozef Novák* változata (Slovenské mestské a obecne erby Bratislava, 1972), melyen a nyél nélküli ék és kalapács helyett kettő, mindkét végén lapos vasú, nyeles kalapácsot ábrázol. Ennek a megoldás-

nak már csak gyakorlati szempontból sincs jogosultsága, hiszen lapos végű kalapáccsal önmagában nem lehetett ércet fejteni.

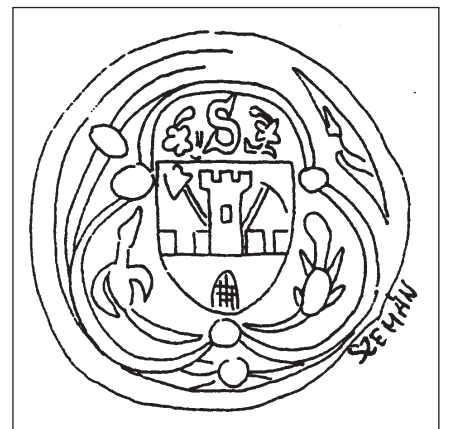
A következő címeres emlék csak jóval későbbi időből, 1490-ből ismert. Ez a címer ennek ellenére – mint a későbbi selmeci címerváltozatok – jól mutatja, hogy a fejlődés folyamatos és különösebb törés nélküli volt. Az 1490-ből származó pecsét címerétől az 1552-ből származóig terjedő darabok egy körülhatárolható korszakot alkotnak a selmecbányai címerek sorozatában. Ezek a következők: az 1490-ből fennmaradt pecsétnyomat, mely lehet akár XV. század közepi is (3. kép); az 1494-es évszámú gótikus nagypecsét (4. kép); a selmeci jogkönyv díszkötéses példányában található három címer, amelyek az első kéziratosa oldalán találhatóak 1500 körüli datálással (5. kép); a kötéstábla ezüst verete, melyet 1513-ban *Valentinus Aurifaber* készített (6. kép); a jogkönyv belső díszlapjának címere a XVI. sz. 20–30-as éveiből (7. kép); az 1520-ból fennmaradt pecsétlenyomat (8. kép); Selmecbánya bányaváros díszkalapácsa és bányászéke 1538-ból (9. kép); az 1552-ből származó pecsétlenyomat (10. kép).

A legrégebbi pecsét címerábrázolásaihoz képest az a változás, hogy nem kaputorony látható rajtuk, hanem a torony a városfal mögött helyezkedik el. A várkapu nem egyszerűen nyitott, hanem az 1490-ből származó címerben egy jobb felé kihajtott kapuszárny is látható. A későbbiekben azonban ez többé nem fordul elő, hanem csupán a félig felhúzott rostély, ami egyetlen alkalommal látható csak teljesen leeresztve.

A négy szerszám ábrázolása megmarad, azokat csak egy esetben hagy-

9. Selmecbánya díszkalapácsának fején lévő vésett címer

10. Az 1552-ből származó pecsétlenyomat címere

A szövetkezeti erdészet problémái

ták el, s ugyancsak egyszer hiányzik az ék és a kalapács is. A pecséteken a szerszámok közül a kapa helyett cserélt az egyágú csákánnyal, de az egyéb ábrázolásokon előfordul a legrégibb pecséten található sorrend. Változott a csákány és kapa nyelének helyzete is. A két szerszámnél immár nem a pajzs felső szélével esik egybe, hanem a várfal és a kaputorony találkozásának szögleteiből, illetve a torony előtti falrész középső pontjából ugrik elő. A bányászék és kalapács pedig kivétel nélkül a kapu jobb és bal oldalán látható.

A kapu alatt a hármashalom még nem válik általánossá, hiszen csak a jogkönyv belső címlapjának díszesen festett címerében tűnik fel. Viszont a körirat nélküli kispecséteken megjelenik a város kezdőbetűje, és innét átke- rül a díszkalapács ábrázolására is.

Ebben a korszakban, így először már az 1490-ből fennmaradt pecséten is megtaláljuk a selmecbányai sárkányokat, vagyis annak telamonjait. Az első előfordulás esetében kivehető a két sárkány, amint kétoldról tartja a pajzsot. Az 1494-es nagypecséten és a hozzá kapcsolódó 1520-ból, valamint az 1552-ből fennmaradt pecséteken nagyon speciális és rendhagyó helyzetben, felülnézetből ábrázolták a sárkányokat. Ráadásul az 1494-es nagypecséten három sárkány is van. Ezek inkább körbe sétálva őrzik, semmit tartják a címerpajzsot. Nagyon jellegzetes a jogkönyv díszlapján lévő címer két telamonja is.

A selmeci jogkönyv színes ábrázolásai- ból megismerjük a címer színeit is. Ezek a színek a későbbiekben sem változnak meg alapvetően. A mező színe kék, az ezüst vár már ekkor fehér színnel van kifestve, a szerszámok nyele arany, vasa ezüst. A hármashalom és a pajzstartó sárkányok színe pedig zöld.

Jegyzetek

1 Jelen írásomban a lehető legkevesebb hivatozással és jegyzetapparátussal dolgoztam, hogy ne terbeljem az olvasót. A történészeknek szóló filológiai pontosságú jegyzetek megtalálhatók „Selmecbánya címerének fejlődése” [Levél-tári Szemle, 47 (1997), 4. sz., 11–24. p.] és „A dualizmus korában adományozott címerek bányászati és kohászati vonatkozásai” [Pécb Antal (1822–1895) és kora Miskolc-Rudabánya 1997, 175–200. p.] c. cik- keimben.

A „hármás” helyzetről

A szövetkezetek és az erdő viszonyát ma három lehetséges helyzet jellemzi egyszerre. Az egyiket a „még” jelző- vel lehet illetni, és ez a legkedve- zőbb. Azt jelenti, hogy a szövetkezet még erdőgazdálkodik, számos, feszítő gond, külső nyomás (pl. szövetke- zetellenes hisztéria) és belső, gazda- sági problémák (alacsony jövedelme- zőség) ellenére. Napjainkban 400-nál több szövetkezet (mezőgazdasági kft.) hasznóbérel 75 ezer ha-nyi (részarány-tulajdonú) erdőt. A hasznóbérelt erdőterület nagysága tág határok – a fél és a két és fél ezer hektár – között szóródik. Ezekben az erdőkben – bár eltérő színvonalon – üzemterv szerinti, társult erdőgazdál- kodás folyik, általában erdészeti szakember irányításával. Ezt a társult erdőgazdálkodási formát szövetkeze- ti erdészettnek – nem tévesztendő össze az erdőszövetkezettel – nevez- hetjük, ami lényegében az erdőgaz- dálkodást is folytató szövetkezet egyik üzemága. A szövetkezeti erde- szet főbb jellemzői:

- nevesített magántulajdonú erdőről van szó,

- az erdőprivatizáció terméke és a szövetkezethez való kötődés sajátos formája,

- létrejöttében meghatározó szere- pe van az „árukapcsolásnak”, azaz a hasznóbérlő, a szántó és más művelé- si ágakkal együtt az erdőt is hasznó- bérlő,

- a hasznóbérelti szerződés időtarta- ma hosszú időszakot, legalább 10 esz- tendőt (egy üzemtervi ciklust) ölel fel,
- hasznóbéreltet általában az erdő aranykorona (AK) értéke után fizet.

A magántulajdonú erdőknek mint- egy 10%-át a szövetkezeti erdészeti formában kezelik, ami az összes tár- sult erdőknek a 22%-a. Ez az arány 1995-ben 67% volt. Szembetűnő jelen- ség, hogy sok szövetkezet felhagyott az erdőgazdálkodással. Csökkenőben van a hasznóbéreltet létrejött társult erdőkezelési forma, a szövetkezeti er- dészet. Méltán csorbult a sokszínűség a magántulajdonra épülő erdőgazdál- kodás kibontakozásában, életképessé válásában. A szövetkezeti erdészeti

aránya – 1995-höz viszonyítva – 50%- kal csökkent, ami igen drasztikusnak minősíthető.

A szövetkezeti erdészeti csökkené- sének kiváltó okai között – többek között – tetten érhető az érdekeltség hiánya, a tulajdonosi magatartás passzivitása, szemléletbeli problé- mák, „szükségess rossz”, „nehéz te- her”, „meg kell szabadulni tőle” stb., de a legfőbb kiváltó ok a rendezetlen törvényi háttér és az ebből eredő gya- korlat. Ez utóbbi végeredményben a „hármás helyzet” utolsó, harmadik szakaszához, a „már nem” helyzethez vezethet, amikor felhagynak az erdő- gazdálkodással. Az így magukra ha- gyott egykori szövetkezeti erdőkért már csak egy csendes rekviemet lehet mondani. Feltehető a kérdés: egyálta- lán kinek érdeke ez? Úgy hiszem, sen- kinek! A már említett „még” és a „már nem” állapot között lehetséges a „még nem” állapot, amikor megvan ugyan a szándék az erdőgazdálkodáshoz, de a rendezetlen jogi háttér ezt a szövetke- zet számára lehetetlenné teszi. A szö- vetkezeti erdészeti fennmaradásában és fejlesztésében a „még” és a „még nem” állapot elérése lehet a kitűzött cél, és az ezt megvalósítani kívánó eszköztrendszer. Az utóbbinak lehet- séges főbb elemei: a rendezett jogsza- bályi háttér, a falu-erdész hálózat ki- építése és az integráció.

A rendezett jogszabályi háttérrel

Az erdészeti igazgatás adatai szerint 170 ezer ha erdő rendezetlen tulajdonú, az- az a tulajdonosi kör ismeretlen, továbbá 160 ezer ha erdő társulás előtti állapot- ban van, vagyis az erdőtulajdonosok még nem döntöttek az erdőkezelés for- májáról.

Másként szólva azt jelenti, hogy az érintett erdőtulajdonosok nem döntöt- tek abban, hogy milyen társult – erdőbirtokossági társulat, erdőszo- vetkezet, szövetkezeti erdészeti, közös megbízott – formában kívánnak erdőgazdálkodni. Tudni kell azonban azt, hogy a felsorolt társult formák lét- rehozásához – az erdőbirtokossági tár- sulat kivételével – a tulajdonosok

100%-os konszenzusa – egyetértése szükséges a Ptk. 144.§-a alapján. A gyakorlat bebizonyította, hogy egyhangú döntés, a 100%-os konszenzus megvalósíthatatlan. Sajnos a szaktárca részéről az ehhez való merev ragaszkodásnak egy jelentős nagyságú – mintegy 330 ezer ha erdőterületet kitevő – működésképtelen erdőstruktúra lett az eredménye, ami az összes magántulajdonú erdőnek több, mint 40%-a. Ez a szám nemcsak elgondolkodtató, hanem megdöbbentő is. Arra mutat rá, hogy a rendszer-, illetve tulajdonváltás után 10 esztendővel a magántulajdonú erdőknek csak a 60%-ában folyik rendszeres erdőgazdálkodás vagy inkább erdőhasználat (fahasználat). A mintegy 330 ezer ha problematikus, „működésképtelen” erdőnek legalább 80%-át a szövetkezeti erdészet keretei között kellene és lehetne kezelni, mert eredendően a szövetkezeti szférához tartozott, és az erdőtulajdonosok (részarány-tulajdonosok) többsége ma is a szövetkezethez kötődik. A részarány-tulajdonú erdők hasznosításában jogi, értelmezési problémák merültek fel, ami gyakorlatilag megghiúsította a szövetkezeti erdészetek létrejöttét. Az élet azonban – szerencsére – kedvező fordulatot hozott.

A 100%-os tulajdonosi konszenzussal szemben a Ptk. 140.§-ára hivatkozással már született precedens értékű bírói döntés. A Ptk. 140.§ (2) bekezdése értelmében a részarány-tulajdonú erdők hasznosításában adása esetén az erdőtulajdonosok „szótöbbséggel határoznak”. A kedvező fordulat, rendezett jogszabályi háttér megalapozója, elindítója lehet annak a folyamatnak, hogy a szövetkezetek ismét az erdő felé fordulnak. Az erdő nem lesz szükséges rossz és teher, amitől minden áron meg kell szabadulni. Érdemes néhány véleményt is említeni:

„Az erdő teszi teljessé a folyamatos foglalkoztatást.”

„Az erdő hasznosításában adója biztonságát lát a szövetkezetben.”

„A gyenge termőhelyi adottságú területekben létfontosságú az erdő.”

„Mezőgazdasági tevékenységet erdő nélkül nem lehet csinálni.”

„A szövetkezeti erdészet a gazdálkodás likviditásának fontos tényezője.”

A feladat most már az, hogy az említett kedvező folyamatot jogilag is meg kell erősíteni, azaz ne lehessen a jogi értelmezési huzavonát tovább

folytatni. A rendezett jogszabályi háttér működőképesebbé magántulajdonú erdőket eredményez, ami egyaránt szolgálja mind a tulajdonos, mind a társadalom érdekeit. A rendezett jogszabályi háttér az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 13.§-ának módosításával, illetve kiegészítésével teremthető meg. A javasolt módosítás szövege:

„A társult erdőgazdálkodás megvalósításáról a társult erdőgazdálkodásra kötelezett erdőtulajdonosok szótöbbséggel döntenek.”

A falu-erdész-hálózat kiépítése

A rendszerváltáskor a termelőszövetkezetek használatában, illetve tulajdonában 517 ezer ha erdő volt, az összes erdő 30%-a. Ehhez az erdőterülethez kapcsolódó szakmastruktúra összetétele a következő: 115 fő erdőmérnök, 665 fő erdőszaktudós és 142 fő erdőszaktudós. A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban – tekintettel a vonatkozó jogszabályokra – a kívánatosnál kevesebb embert foglalkoztattak.

Mindezek ellenére az a jól felkészült és képzett, továbbá elkötelezett erdőszaktudós teremtette meg azt a szakmai színvonalat, amit a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás elért és felmutatott. A rendszer-, illetve tulajdonváltáskor a kialakult szakmastruktúra összeomlott. Sokan elszakadtak az erdőtől és számosan „parkoló pályára” sodródtak. Az utóbbiakat meg kellene szólítani, szaktudásukat, tapasztalataikat, nem kevésbé helyismeretüket kamatoztatni a magántulajdonra épülő erdőgazdálkodás működőképesebbé tételében. Erre a legalkalmasabb szervezet lenne a falu-erdész-hálózat kiépítése és működtetése. Itt meg kell jegyezni, hogy a falu-erdész-hálózatnak már volt egykor előzménye. Ezt a szerepet lényegében a járási tanácsok szervezetében ténykedő, ún. járási erdészek töltötték be. A falu-erdész munkáltatója az FVM Erdészeti Hivatala lehetne. A falu-erdész feladatát képezné egyrészt az egyéni erdőgazdálkodók tevékenységének segítése, szakirányítása, másrészt – tán ez a legnehezebb – a társulásra kötelezett erdőtulajdonosok társulási képessé történő megszervezése. A ma állás- és munkanélküli volt szövetkezeti erdészek a falu-erdész feladatra kiválóan alkalmasak. Alkalmasságukat, szakmai felkészültségüket

már egyszer bizonyították. Más feladat nem lehet, mint mihamar hozzáfogni a falu-erdész-hálózat kiépítéséhez. Erre figyelmeztet az a 330 ezer ha-nyi működésképtelen magántulajdonú erdő.

Működőképessé tételében fontos szerepe van a falu-erdész-hálózatnak. A szakszerűség kulcsfontosságú tényezője a magántulajdonra épülő erdőgazdálkodás fejlődésének. Letéteményese a falu-erdész feladatokkal megbízott szakember.

Az integráció

A magántulajdonra épülő erdőgazdálkodásban napi téma az integráció. Ebből egyáltalán nem maradhatnak ki az erdőgazdálkodó mezőgazdasági szövetkezetek sem.

Az erdőgazdálkodó szövetkezetek közül számosan alkalmasak az egyéni erdőgazdálkodók, továbbá a kis területű erdőszövetkezetek integrálására, hiszen ezek rendelkeznek a feladatok elvégzéséhez szükséges személyi (szakember), tárgyi (gépek, eszközök) feltételekkel, tapasztalatokkal, piaci ismeretekkel és kapcsolatokkal. Tekintettel az előttünk álló hosszú távú erdőtelepítési programra (erdővagyonbővítés), az erdőtelepítések integrálására a szövetkezetek a legalkalmasabb szervezetek. Miért éppen a szövetkezetek? – kérdezhetné bárki. Azért, mert az elmúlt évtizedekben a szövetkezetek már bizonyították az erdőtelepítésben. Az integrációval kapcsolatosan változtatni kellene a gondolkodáson is. Integrátorként ez idáig mindig valamiféle szervezetet képzelünk el. A jövőben integrátorként lehessen természetes személy is (nevezetesen: az erdészeti szakember).

A 2000. esztendő fontos erdészeti politikai feladata a szövetkezeti erdészeti erősítése, fejlesztése. Ez a modell már egyszer jól működött, szervesen beletartozott a szövetkezetek mindennapi életébe.

A szövetkezeti erdészeti is általánosan elismert és támogatott társult erdőgazdálkodási forma legyen. Az erdőt gondnak, súlyos tehernek érző kis erdőtulajdonosok a szövetkezeti erdészeti erdeik jó és gondos gazdáira lelhetnek. A magántulajdonra épülő erdőgazdálkodásban oldódnak a feszültségek, rendezettebb viszonyok alakulhatnak ki, és mindezekkel egy kevesebb erdősérüléssel járó, általános erdőművelés kibontakozása indulhat meg hazánkban.

Megalakult a Cédrusbizottság

Előzmények:

Dr. Tóth János erdőmérnök Szahara-fásítási és dél-franciaországi kopárfásítási tapasztalatai alapján mintegy tíz évvel ezelőtt szisztematikus alapossggal mutatta meg kutatási eredményeit a magyar szakembereknek. Mintegy ötven magyar szakember járt a Mont-Ventoux hegységben, ahol mintegy kétezer hektár kopáron létesült cédruserdő van. Megmutatta a feketefenyővel való összehasonlító kísérleteket is.

A francia erdőszet több alkalommal juttatta a magyar erdőszeteket ingyenes cédrusmaghoz, melyből több-kevesebb sikerrel kiültethető cédruscsemete nevelődött.

Magyarországon Badacsonyörsön Folly Gyula arborétumában található igen jó genetikai tulajdonságú kisebb cédrusállomány, mely a cédrusprogram egyik biztos pontja lehet.

Értékelhető állományok vannak még Gödöllő, Neszmély, Agostyán arborétumaiban.

Hazai cédrusállományainknak mint szaporítóanyagoknak nyerő szerepe lehet, mivel a szélsőséges talajviszonyok ezekre a területekre nem jellemzőek. Az elmúlt évek folyamán azonban már létesültek szélsőséges termőhelyeken is kísérleti telepítések (Ásotthalom, Balaton-felvidék, Kecskemét). Ezek a próbálkozások azonban többnyire a forráshiány miatt egy helyben topognak. A vadérzékeny fafajnak kerítés kellene a kísérleti területeken. A csemetenevelés, majd a kiültetés optimális korban – szintén költségigényes burkoltyókerű technológiát kíván.

A helyzet:

A Cédrus atlanticával folyó hazai kísérletek a csemeteneveléstől, a kisebb üzemi kísérleteken át az idősebb korú állományok felvételén keresztül, dendrometriai adatainak rögzítéséig áll rendelkezésünkre.

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdőművelési Szakosztálya megtiszteltetésnek vette, hogy a Cédrus Program gyermekkori éveit a Szakosztály keretein belül működjének.

A cédruskérdés alakulása Magyarországon

A sikeres kétnapos cédrus nagygyűlés után, június 22-én ismét találkozott egy

kiseb csoport Budapesten az Erdészeti Egyesület székházában, és megalakítottak egy cédruscsoportot (Cédrusbizottság) az OEE Erdőművelési Szakosztály keretében.

A Cédrusbizottság tagjait a kétnapos cédrus nagygyűlésen résztvevő szakemberek választották ki Tóth János ajánlása alapján a rendezvényen előadást tartó és a cédruskutatásban az eddigiekben tevékenyen résztvevő kollégák közül. Meghívásunkra dr. Veperdi Gábor, dr. Gergác József, dr. Barna Tamás, Andrési Pál, Bús Mária, Nyári László, Pápai Gábor, Marosi András jöttek el.

A találkozó célja az volt, hogy az erdőszakma széles területeiről olyan szakembereket toborozzon össze, akik a cédruskutatással kapcsolatos gyakorlati vagy kutatómunkát végeztek, fontosnak tartják, hogy egy mind jobban népszerűsödő és terjedő, Magyarországon nem őshonos fafaj további sorsának alakulását rendezett, megfontolt és a kutatások tényadatain alapuló következtetések határozzák meg, amelyek erdőszakemberek kezében születnek.

A bevezető és Tóth János üdvözlő szavai (fax üzenetben) után Bús Mária, az Erdőművelési Szakosztály elnöke tartott nagyon értékes és tanulságos tájékoztatót az atlaszcédrus ültetésének (és az ültetés állami támogatásának) erdőtvény szerinti lehetőségeiről. Ezt követően a résztvevő kollégák folytatták több éves kutatásaik tapasztalatainak megvitatását, amely a részt-

vevők aktivitását és tapasztalatait látva egy végtelenbe nyúló szakmai vitaszorlat elindulását vetítette elénk.

A találkozón jó volt hallani a vita pezsgését, az érvek ütköztetését, amely már most vitathatatlanul alátámasztja ezen új keletű szakmai fórum létjogosultságát. A felszólalásokat a tapasztalat- és véleménycserék párbeszédeitől megsűrve egy közös gondolat formálódott meg, amely a csoport célját és feladatait a következőkben alapítja meg:

A Cédrusbizottság az atlaszcédrus magyarországi meghonosítását támogató szakemberek csoportja, akiknek elsődleges feladata a fafajjal kapcsolatos kutatási eredmények összegyűjtése, az egyes kutatások elindítása, a mérési és kutatási eredmények évenkénti összefoglalása alapján megfontolt, elfogulatlan, reális kép az atlaszcédrus hazai erdőgazdálkodásba illeszthetőségéről és annak várható eredményeiről.

A Cédrusbizottság részfeladatai:

- végezzen az elődeink által elindított atlaszcédrus honosítási kísérleteket megfigyelés alá vonva állományszerkezeti és faterméstani vizsgálatokat;
- kísérje figyelemmel az eddigi megfigyelések alapján kimagasló teljesítményű állományok genetikai tulajdonságainak, azok törzsfáinak szaporító alapanyagaiból létrehozott törzstetvényekben való megőrzését, illetve ezúton teremtsen meg magas értékű szaporító alapanyag előállításának lehetőségét;

- dolgozzon ki megfelelő módszert az atlaszcédrus olcsó, jó minőségű szaporítóanyagának előállítására;

- indíttassa el az erdősítési és állománynevelési kísérleteket a kutatók által javasolt száraz vagy szélsőségesen száraz, erdőállománnyal nem fedett meszes homokon, mészkő kopárokon, meddőhányókon és rekultivációs területeken.

A Cédrusbizottság mindezek mellett olyan műhellyé kíván válni, ahol rendelkezésre áll a téma felvetődése óta elhangzott valamennyi publikáció és szakvélemény, és ahol a fafajjal kapcsolatosan érdeklődő szakemberek kicserélhetik véleményeiket és tapasztalataikat.

Ezt követően a résztvevők az alábbiakban fogalmazták meg vállalt feladatukat a Cédrusbizottságon belül.

Dr. Tóth János:

- szaktanácsadó
- külföldi kapcsolat
- elmélyített kutatási vonal
- a kis monográfia társszerkesztője

Dr. Barna Tamás:

- törzsfaszelekció
- magtermőültetvény-létesítés
- magkezelés és -tárolás
- csemetetermelés fejlesztése
- erdősítési kísérletek a KEFAG Rt. ESZTK keretein belül

Dr. Gergác József:

- Cédrushonosítás tapasztalatai az ERTI hosszú lejáratú kísérleteinek értékelésével.

- Genetikai alapanyagok megőrzése, plusz fák jelölése a már meglévő kísérleti telepítésekben (Budafa, Neszmély, Agostyán, Gödöllő, Badacsonyörs).

- Származási kísérletek létesítése hazai és külföldi előfordulások felhasználásával.

- Javított szaporítóanyag-források létrehozása (oltvány, magoncplantázs létesítése).

Dr. Veperdi Gábor:

- A magyarországi atlaszcédrus-állományfoltok faterméstani, faállomány-szerkezettani és erdőművelési vizsgálata (meglévő kísérleti területek újrafelvétele, új kísérleti területek kitűzése).

- Megfelelő paraméterek kidolgozása az atlaszcédrus bruttó fatérfogatának számítására.

- Növekedésvizsgálatok és növekedésment-elemzések (egyes fák és faállományok).

Andrési Pál:

- A hazai erdősítések tapasztalatainak összefoglalása.

Nyári László:

- Csemetetermelési technológiák adaptálásának, kidolgozásának koordinációja.

- Információs rendszer létrehozása.
- Tudományos és szakmai publikációk közlése (Soproni Műhely, Internet, Különszámok, Kis monográfia szerkesztése, gondozása).

Pápai Gábor:

- Folyamatos népszerűsítés.

Marosi András:

- A Cédrusbizottság összefogása, útkeresés, forráskeresés.

- A csemetetermesztési kísérletek gyakorlati munkájának elvégzése a MEFA Rt. Csemetekerti Erdészeti Bolyban.

Végezetül a résztvevők 2001 májusát jelölték meg a következő nyilvános nagygyűlés színhelyét. A találkozó megszervezését és a szakmai program összeállítását *dr. Gergác József* vezeti.

Marosi András

a Cédrusbizottság elnöke

Az atlaszcédrus ültetésének erdőtörvény szerinti lehetőségei

Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény (Evt) 5. §.

„E törvény alkalmazásában erdőnek kell tekinteni a földművelésügyi miniszter által rendeletben meghatározott fajú fás növényekből és társult élőlényekből kialakult életközösséget (a továbbiakban: erdei életközösség) annak talajával együtt, függetlenül attól, hogy a faállomány vagy az életközösség valamelyik más eleme átmenetileg hiányzik”,

és az Evt. végrehajtására kiadott 29/1997. (IV. 30.) FM rendelet (Vhr.) 3. §. (1) Erdőnek kell tekinteni az Evt. 5. §-ában meghatározott feltételeknek megfelelő életközösséget, melynek faállományát ötven százalékot meghaladó mértékben az 1. sz. mellékletben felsorolt fafajok (továbbiakban: erdei fafajok) vagy azok természetes vagy nemesített fajtái, illetve hibridjei alkotják.

Az 1. sz. melléklet nem tartalmazza az atlaszcédrust.

Vhr. 3. §. (2) Az 1. sz. mellékletben fel nem sorolt fafajokból álló faállományt akkor kell erdőnek tekinteni, ha az elsősorban *faanyagtermelés vagy erdészeti kutatás* céljából erdőfelújításként vagy erdőtelepítésre fordítható állami támogatás igénybevételevel létesül.

Tehát:

a) erdő, ha rendeltetése

- faanyagtermelés vagy kutatás
- állami támogatást kap ilyenkor kell

- jóváhagyott erdőtelepítési terv,
- pályázat;

b) nem tartozik az erdő törvény hatálya alá, ha

- nem a fenti két rendeltetésben van,
- nem kapott állami támogatást,
- ettől függetlenül a földnyilvántartás szempontjából erdőművelési ágban van;

c) *ültetvény*, ha 30 éves vágásfordulóval kívánja a tulajdonos (erdőgazdálkodó) kezelni [Evt. 8. §. (1) c)]

- kell erdőtelepítési terv,
- nincs állami támogatás.

Bús Mária

5 hektár az 5 hektár

Nyílt levél Apatóczy Istvánnak

Kedves István!

Az Erdészeti Lapok július-augusztusi számában jelent meg „Ledöntött fák nyomában” című cikked. A tőled megszokott lírai stílusban győzködöd a láthatatlan ellenfelet arról, hogy az erdő örök rendjébe mennyire beleillik az az erdőfelújítási gyakorlat, amit Te és céged a „Budántúli Keszin” folytattok. Olvasom a meggyőzően hömpölygő mondatokat, és megérik bennem az elhatározás: írok Neked. Nem mintha az elmúlt hónapokban a te írásod háborított volna fel legjobban a Lapok tarka kínálatából. Éppen azért írok neked, mert jó kapcsolatunkban bízva reménykedem, hogy nem személyes támadásként fogadod soraimat.

A laikus azt látja, hogy a Budakeszi Erdészet területén „erdőtirtás” folyik. A laikus nem én vagyok. Hogy mit lát, azt onnan tudom, hogy felháborodva keresett meg engem, a természetvédelmi szervezet munkatársát. Tornacipőt húztunk, és elindultunk, hogy bejárjuk a területet. Arra készültem, hogy a felháborodott laikusnak útközben elmagyarázom, mi a különbség az erdőirtás és az erdőfelújítás, a tarvágás és a végvágás között. Úgy, ahogy azt az egyetemen megtanultam. Ha egyszerűbb szavakkal is, valami olyasmit akartam elmondani, amit cikkedben te írsz az erdőkről: „Egyetemes örömünk ők, fiatalon ugyanúgy, mint öreg korukban, csak kevesebbet látunk, érzékelünk belőlük, most a fűből.” A Telki-út mentén még egész jól hangzottak mondataim, de a Som-berek vidékén már nagyon hamisan csengtek. Aztán a Szarvas-árok tetején csak álltam, és kezdtem a laikus szemével látni a világot.

– Ez a tarvágás legalább 50 hektáros – mondta útitársam.

– Ez nem tarvágás, hanem végvágás, és az a 10 hektár az út túlsó oldalán idén már befejezett erdősisítés lesz. Ez csak a látszat, hogy itt 50 hektárról hiányzik az erdő – ellenkeztem, de a magyarázat kezdett nagyon szálnalmassá válni.

Próbáld ki, kedves Apatóczy Pista! Menj ki egy kétségbeesett kirándulóval és idézd neki szép soraidat: „A látszólagos fűtengerben, a cserjék sokszínű társaságában hol a bokánkat, hol a térdünket simítják már a cser- és tölgyecsemeték.” Nem mondom, hogy valótlant állítasz, de egy másik mondatod

sokkal elmentárisabb erővel hat: „Mossanság ennek a vidéknek sok lakója úgy érzi a látványból, hogy a megszokott erdőkép helyett a pusztaság köszönt rá.” Nemcsak Budakeszi, Telki, Nagykovácsi és a többi környező falu lakói érezhetik így, hanem azok az állatok is, amelyek élőhelye durván leszűkül. Mintha nem gondolatok volna rájuk eléggé! Én is tanultam a vágáskoncentráció előnyeit, de ezt nem itt a Budai Tájvédelmi Körzetben kellene bizonyítani. Igazad van, hogy örülnünk kell annak, ha a sarjerdőkől mageredetű erdők lesznek. Tudom, hogy ha egyszer végre megjelent az erőteljes újulát, az nagy értéket jelent. Eszem ágában sincs, hogy mindenestül kárhoztassam a munkátokat, mégis azt hiszem, újra kellene gondolni szokásos ügymeneteket.

Mert mi történik mostanában Budakeszi környékén? A magas vadléttség miatt néhány évtizede hatalmas területeket bekerítettetek, most pedig az erdőfelügyelőnek és a természetvédelmi hatóságnak, mint valami rátok mért sorscsapást emlegetitek a kerítést. Nincs mit tenni, a kerítés nagy érték, a felújítással sietni kell, amíg jó állapotban van. Az erdők nagy területen megvannak bontva, alattuk szerencsére ott az újulát. Ez kész helyzet – mondjátok – a jó tölgy és cser újulátot nem lehet veszélyeztetni, hiszen a megbontott állomány hamarosan elkörisesedne. Ha a gondolatmenetet ideáig elfogadjuk, mire észbe kapunk, a szakember végvágról beszél, a laikus meg hatalmas leterített területeket lát. Aztán alighogy az egyik kerítésen belül befejeződtek a „kényszerműveletek”, újból óriási területeket kerítettetek be.

Úgy tűnik, hogy a jelenlegi kényszerhelyzetből a lehető legjobb megoldást próbáljátok kihozni. Hiszen, ahogy írod is, ezek a nagy egykorú erdők az első világháború táján jöttek létre, itt az ideje a felújításuknak. Ám ha most 10-20-50-70 hektáros vágásterületekkel dolgoztok, akkor a következő nyolcvan évre megint biztosítottatok az egykorú állományokat. 100 év múlva csak akkor találhatnának utódaink változatos korösszetételű erdőfoltokat, ha ti most erre törekednétek. Ne haragudj Pista, ki kell mondanom, munkátok látszik, hogy azt cégetek pillanatnyi anyagi érdeke határozza meg. Ez igazából nem meglepő, így van ez sokfelé az országban.

A Pilsai Parkerdő Rt. a Duna-Ipoly Nemzeti Park területén is hasonlóképpen gazdálkodik. A sajtóban a legtöbb kritika a Budapesti Erdészet munkáját éri, pedig ott hiába voltak sanyarú idők, az elmúlt években nem találtál 5 hektárnál nagyobb vágásterületet. Még egyszer mondom, nem az a legbosszantóbb, hogy munkátokat a gazdasági kényszerek határozzák meg, hanem hogy Te is, mások is, feladatotoknak tekintitek, hogy mindenáron megvédjétek a védhetetlent.

Utolsó bekezdésedben mintegy melleslegesen megjegyzed, hogy üzemtervek alapján, éves engedélyeztetések és ellenőrzések mellett dolgoztok. Ez így igaz. De azért te is tudod, hogy a törvényességgel nincs minden rendben. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény a 33§ 5. bekezdésében a következőket mondja:

Védett természeti területen lévő erdőben a fokozatos felújítást követő végvágás összefüggő kiterjedése az 5 hektárt nem haladhatja meg.

Nyilván más gazdálkodókkal együtt ti is szívesebben hivatkoztok a 6. bekezdésre, de ha alaposan átgondolod a törvényalkotók szándékát, ez aligha adhat számotokra széleskörű felmentést:

A (5) bekezdés a)-b) pontjaiban meghatározott tar-, illetve végvágás kiterjedése növényegészségügyi okból és az újulát fennmaradása érdekében, vagy természetvédelmi indok alapján kivételesen meghaladhatja az ott meghatározott területnagyságot.

Kedves Pista! Szívesen végignézném, hogy a törvény életbe lépése óta hány 5 hektárnál nagyobb vágásterületek volt. Valóban valamennyi kivételes eset volt? De hagyjuk a múltat! Arra kérlek, fontold meg, mi lenne, ha a jövőben ragaszkodnátok a törvény betűjéhez és szelleméhez? Mi lenne, ha legalább a védett területeken a magaszos erdősz eszmékhez méltó gazdálkodás folyna? Szeretném, ha erdészek, természetvédezők, laikusok, mindannyian megvalósítanánk, amit a közelmúlt vitájában Sebeők Jánosnak címezve több erdősz megfogalmazott: Hagyjuk a fellengzős szavakat, figyeljünk a tényekre!

Kezdjük egy egyszerű megállapítással: 5 hektár, az 5 hektár!

Maradok tisztelettel:

Gadó György Pál
WWF–Magyarország

Példamutató erdőgazdálkodás Csehországban

Az Ipoly Erdő Rt. ötfős csoportjával május 25-én és 26-án látogatást tettünk a Krtiny Tanulmányi Erdőgazdaságnál, ahol a mi középhegységi területeihez hasonló klíma és termőhelyi adottságok közt olyan példaértékű, rendkívül gondos erdőkezeléssel ismerkedhettünk meg, mely az itthon alkalmazott felújítógázoknál természetesebb erdőképet eredményez. Magyarországon Róth Gyula professzor úr szálalóvágási kísérletei óta az erdőgazdálkodási gyakorlatból feledésbe ment az erdei ökoszisztéma biológiai sajátosságaira hangsúlyt helyező erdőművelés.

A látottakat azért találok hasznosnak közzétenni, mert az ottani – régi hagyományokra támaszkodó – gazdálkodás a hazai szakemberek körében is érdeklődésre tarthat számot, mivel számos eleme a mi viszonyaink közt is meghonosítható.

Természeti viszonyok és gazdasági tevékenység:

A Krtiny Tanulmányi Erdőgazdaság 10 441 ha-on gazdálkodik 210–573 m-es tengerszint feletti magasságban. Az évi átlaghőmérséklet a magasságtól függően 7,5–8,1 °C, a csapadék mennyisége hosszú évek átlagában az alacsonyabb részeken 530 mm, magasabban fekvő területeken 680 mm. A Csehországban használt osztályozás szerint területük 16%-a a bükk zónában fekszik, 27% a bükkös-tölgyes, tölgyes-bükkös részaránya 52% és 5% található a tölgy klímában. A talajok zömmel mészkövön és dolomiton kialakult különböző erdőtalajok és ranker talaj.

Az évi fakitermelési lehetőség 70 000 m³, melyből átlagosan 55 000 m³-t termelnek ki évente. (Ezt először hallva hatalmas tarra vágott hegyoldalak jelentek meg lelki szemünk előtt.)

A terület 1923-ig a Lichtenstein grófok birtoka volt, azóta a Tanulmányi Erdőgazdaság kezelésében van. 1923–1938-ig Josef Konsel (1875–1958) volt a Brnoi Egyetem erdőművelés professzora, akinek munkássága azóta is meghatározó gazdálkodásukban. Az általa képviselt örökerdő szemlélet és a biológiai szempontokat előtérbe helyező erdőgazdálkodás követőkre talált az egyetemi oktatásban és az erdőgazdaság munkatársai közt is.

Jelentős faiparral rendelkeznek az elsődleges faipartól az épületelem-gyártásig. Csehországban elsőként szereztek

meg az FS minősítést, mely előnyhöz juttatta őket a brit piacokon.

Komoly gépgyártó, -fejlesztő és -javító bázisukon állítják elő a LARI kötélpályákat, csörlőket, pásztakészítő adaptereket.

2001-ben a Pro Silva Európa kongresszusát és tanulmányútját itt rendezik meg.

Stratégiai céljaik közt szerepel:

- A Pro Silva gazdálkodásra való áttérés.
- A természet fokozottabb védelme, jelenleg 19 erdőrezervátum folttal rendelkeznek a teljes terület 8%-án, különböző erdőtársulásokban.
- Az erdő feltártságnak fokozása, a jelenleg 15 fm/ha-ról.
- Az erdő esztétikai és rekreációs szerepének növelése.

Bükkgazdálkodás:

Elsőként egy, a szálalóvágás végső stádiumában lévő 140 éves bükköst néztünk meg. A vonalas szálalóvágásos felújítást 60 éve kezdték meg, az állomány 80 éves korában erős felső szintű gyérintéssel. Azt vallják, újulat korban dől el az állomány minősége. Az újulat és később a fiatalos sűrű és zárt kell legyen, a böhönccöket, oldalra elágazó csemetéket ápoláskor eltávolítják, de nem ritkítanak, a differenciálódást a természetes folyamatokra bízzák. A szálalóvágással az egykorú erdőtomb 1–60 éves foltokra, sávokra darabolódik. Vigyáznak, hogy állományszélen éles lépcső, ugrás ne keletkezzen, hanem a magasság menetelesen változzék. A támadóvonalakat úgy tervezik meg, hogy dél felől az állomány zárt legyen, a nap ne süssön be. Az egyébként kifogástalan hegyi juharral, kőrissel, madárcseresznyével elegyes természetes újulatot vörösfenyővel egészítik

ki, amit az őz kidörzsölése ellen egyedi védelemmel látnak el. Később láttunk ilyen vörösfenyővel elegyített bükkösöket, ahol 120 éves korban a hektáronkénti fatömeg 620 m³ volt, 170 éves korban az 1000 m³/ha-t meghaladta. A bükk átlagmagassága 30 m, a vörösfenyőé 39 m, de az uralkodó egyedek 43–50 m magasak voltak, ez az állományszerkezet a termőhelyet és a teret optimálisan kihasználja.

Az erdő alját kefesűrűn elborító újulat láttán rákérdeztünk, miként gazdálkodnak a vadállománnyal. Nagyon csekély vadlétszámot tartanak fenn, az itthon elfogadott vadsűrűség töredékét, annak ellenére, hogy a terület vadeltartó képessége a kedvező erdőszerkezetnek köszönhetően igen magas, mindössze 60 db nagyvadat lőnek egy évben a 10 441 ha-on. Így a törzsalomány többé-kevésbé állandó, ezt elviselhető létszámnak tartják. Szarvas csak ritkán, átvonulóban fordul elő a területen, őz, muflon és vaddisznó gyakoribb. Nem vadásztatnak külföldieket, csak vadkárelhárítás folyik, melyet a szakszemélyzet végez. Ennél a gazdálkodásnál – és ilyen vadsűrűség mellett – a csemeték mindenütt ott vannak, ahol a felső szintben egy kis záródásihiány keletkezik, így a vágásra történő besorolásnál az állományszerkezeti és törzsmínőség szempontok lehetnek az elsődlegesek.

Több erdőrészletben megállva megismertettek az állománynevelés folyamatával. A nevelés csemete korban kezdődik, de minden fejlődési fázisban jellemző egészen a növedékfokozó gyérintésig, hogy az ápolási-tisztítási-gyérintési munka elenyésző, csak a néhány nem kívánatos egyed eltávolítására szorítkozik, a fiatalosok rendkívül sűrűek. A gyérintések során

csakis a felső szintben dolgoznak, és mindig a legrosszabb koronájú egyedeket vágják ki, egy-egy gyérités erélye 10–14 m³/ha, az alsó szintet érintetlenül hagyják. Az állományokban a közelítőnyomokat mindenütt egységesen sárga fluoreszkáló festékekkel ferde vonallal jelölik a törzseken. A közelítőnyomra csörlővel húzzák be a fákat, 34% feletti lejtés esetén kötélpályát alkalmaznak.

Az idősebb állományok gyéritése során a felső szintbeli erősebb (20%) gyérités hatására a talajra fény jut, és az állományban itt-ott az újulat már megjelenik. Ennek az szerepe, hogy a felhalmozódott avar lebomlása elkezdődjék, ugyanis a nudum bükkös avarán nem indul be a felújulás. A gyérités és a véghasználat gyakorlatilag összeolvad. Ezt a szisztémát 150 éve alkalmazzák, úgymond 100 év óta készítik elő a mostani felújításokat. A felújításnál a fokozatosság és kis területeken végzett munka jellemző.

Így elkerüljük, hogy az erős, hirtelen bontás hatására a talaj elgyomosodjék.

A területet a két nap során alaposan bejárva sehol nem láttunk nagy vágásterületeket, letarolt hegyoldalakat. A meglepően nagy éves fakitermelésnek szinte a nyomait sem lehet látni, úgy eloszlik a teljes területen. 0,5–1 ha-os vagy még kisebb végvágott foltokkal elég gyakran lehet találkozni zárt állománnyal körülvéve, de ezekről a laikusnak sem az erdőirtás jut eszébe, hanem ellenkezőleg, nagyon kellemes színfoltjai a tájnak. A legtöbb ilyen kis vágás, hulladék fenyőlécekből összeszegelt, könnyű kerítéspanellel van körbekerítve őz ellen. Látunk lebontott, áthelyezett paneleket, de akadnak a sűrű fiatalos által benőtt építmények is, melyek idővel humusszá válnak.

Tölgygazdálkodás:

Egy régi cseh mondás szerint „A tölgyhöz idő kell és idegek”.

Úgy látszik, ők mindkettővel rendelkeznek, mert a bemutatott területeken kiváló szerkezetű és minőségű állományokat láthattunk. A kezelés a bükknél alkalmazotthoz hasonló, de figyelembe veszi a tölgy fényigényességét, hosszú életciklusát. A tölgyet 160 évig tartják fenn, figyelve arra, hogy törzse ámyalva, a korona pedig fényben legyen. Itt jobban kell figyelni a korona minőségére és fejlődésére. Elsőként egy vonalas száralóvágást láthattunk, ahol a levágott sáv 15 év korú volt, de olyan sűrű, hogy alig lehetett közé menni. A mellette lévő sávban még állt az erdő, tökéletesen alátelepülve. A fiatalost sűrűn tartják, csak bizonyos hálózatban adnak egy kis fényt néhány különö-

sen szép, egyenes fát megsegítve. A sűrű állást azzal magyarázzák, hogy nincs sok csapadék, a záródás szükséges a klíma megtartása végett. Valóban, a fiatalosba belépve több fokkal hűvösebb volt, mint 10 méterrel odébb a bontott állományban.

Tovább haladva a gyéritési korú gyertyános-kocsánytalan tölgyesben már két szintű állományt láthattunk. Az alsó szintet sűrű gyertyán, bükk és hárs alkotta. Ezekben is csak nagyon finom felső szintbeli gyéritést végeznek.

Érdekes látványt nyújtott egy másfél-két méter magas, tölgy természetes újulattal alátelepült idős erdeifenyves.

Erdősztétika, rekreáció:

Mivel egy nagyváros – Brno – 30 km-es közelségében gazdálkodnak, így az erdő jóléti, rekreációs szerepe igen jelentős. Az erdőterületen 60 db különböző emlékmű, állásfoglalás, emlékhely található, mindegyik igényesen megépítve és gondozva. Legalább ötöt-hatot közvetlen közelről szemügyre vettünk. Mindenütt frissen nyírt gyepek övezte ezeket a helyeket, szemétnak, firkálásnak, rongálásnak a nyomát sem lehetett látni. Vezetőnk elmondta, hogy szeméttárolót szándékosan nem helyeznek el erdőterületen, azt igyekeznek tudatosítani a kirándulókkal, hogy a hozott szemetet vigyék is haza. Rongálás és szemételés azért természetesen ott is előfordul, de ennek a nyomait azonnal eltüntetik, mert azt tapasztalták, hogy a kulturált, rendezett környezetre az emberek jobban vigyáznak. Amint tapasztaltuk is, az erdő látogatottsága meglehetősen nagy.

A kis parkszerűen kialakított emlékhelyekről úgy vélekednek, ezek az ő névjegykártyáik, melyről a kirándulók megítélik az erdészet munkáját, ezért kiemelt figyelmet fordítanak rájuk. Ez egyben része a szakma lobby tevékenységének is, hiszen a városból számos politikus és befolyásos ember látogat ki az erdőbe, akiken az erdőgazdálkodás állami szintű elismerése múlik.

Az legjelentősebb emlékhely a 4 ha-os Ricmanice arborétumban felállított „Fák emlékműve”. A 7 m magas, szépen kivitelezett emlékmű egyik oldalára Vrchlicky „Fák” című versének Dyk erdészprofesszor által megzenésített változatát vészték, a másik felén 17 ország egy-egy híres erdész egyéniségének mondása szerepel, saját országa nyelvén. Köztük szerepel Róth Gyulától egy mondat: „Az erdő zúgása örök, mint a tenger morajlása.” A terapi bemutatót egy 140 ha-os valódi száraló erdőben tett rövid sétával fejeztük be. A luc, bükk, tölgy, jegenyefenyő, erde-

ifenyő fajok alkotta állományt 60 éve száralva kezelik, három évtized felmérései egybevéve 14 m³/ha éves növedéket állapítanak meg. A termőhely alapján vágásos erdőben a növedék 6 m³/ha lenne a fatermési táblázatok szerint. Az érett fák kivétele 10 évenként történik a 6 m³-nek megfelelő mértékben, így az állomány tovább korosodik, fatömege gyorsul. Nagyszerű élmény volt látni, az erdő milyen produkcióra képes, ha a természetének megfelelő szerkezetet biztosítjuk számára.

Összefoglalva, a tanulmányút során tapasztalt természetközeli erdőkép több tényező eredménye:

– Az apró tájmozaikot eredményező erdőkezelés

– A gondos, apró részletekre is odafigyelő gazdálkodás és alacsony vadlétszám fenntartása

– A 150 éves hagyományok, a hosszú idő alatt kifinomult módszerek alkalmazása

Úgy érzem, hogy egy olyan világban járok, amelyet századunk első felének nagy erdészegényiségei, Fekete Lajos, Róth Gyula és társaik álmodtak meg. Csehországban az örökerdő szemlélet nem szakadt meg, Josef Konsel eszméit utódai valóra váltották.

Elismerés illeti vendéglátóinkat Jaroslav Martinek igazgató urat, Pavel Mauer és Jirí Truhlár erdőmérnök urakat és munkatársaikat, akiknek ezt a kiváló szakmai élményt köszönhetjük.

Kép és szöveg: **Barton Zsolt**

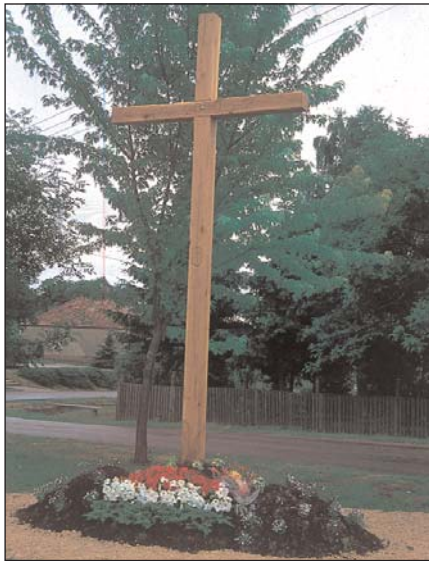
Lakatos Károly: Az erdei szalonka és vadászata (Szeged, 1904) – Budapest, 1999

Lakatos Károly (1853–1914) vadászati és ornitológiai szakíró, a Természet című folyóirat társszerkesztőjeként írta ezt a művét. Ez az első magyar nyelvű monográfia az erdei szalonka természetrajzi és vadászati jelentőségéről, különlegességéről. Lakatos több évtizedes vadászati tapasztalataival egészítette ki, tette olvasmányossá a korabeli szakirodalomban – elsősorban német művek alapján – bemutatott nevezetes madarat.

Közel egy évszázad elteltével ez a könyv most ismét napvilágot látott, mégpedig faksimile kiadásban, tetszetős külsővel. Ajánljuk a vadászoknak, természetbarátoknak, ornitológusoknak és mindenkinek, akit érdekel ez a rejtélyes életmód, titokzatos madár.

A kötet megrendelhető: Nagy Kálmán 1/295-0764-es telefonszámon, ill. üzenetrögzítőn (ára: 2500 Ft).

Millenniumi emlékkereszt

Az elmúlt évben a Kisalföldi Erdőgazdaság Rt.-nek kellemetlen ügye volt. Olyan, amit még számos erdőgazdaság átélt az idők során, ha egy jobban szem előtt lévő erdőrésztletet vágott tarra. Nos, egy ilyen véghasználat után az egyik polgármesteri hivatal addig tiltakozott, míg nem országgyűlési képviselőig ment az ügy. *Magas László* vezérigazgató már fogalmazta a dörgedelmet a képviselő felé, mikor gombóccá gyűrte a levelet, és egy csont nélküli dobással a szemétkosárba dobta. Vett egy üres lapot és valamennyi erdészterületéről összehívta az érintett polgármestereket egy kiadós beszélgetésre. A beszélgetés jobbára az Rt. tevékenységéről szólt, az üzemtervekről, a felújító vágásokról, a segítségről, amit az erdőgazdaság adhat a közösségi vagy magánerdő-tulajdonosoknak. Mire valamennyi erdészternél lezajlott a találkozó, a Kisalföldi Erdőgazdaság Rt. biztos volt benne, hogy nem lesz szükség az elkövetkezendőkben magyarázó levelezésekre.

Ezek után nem csoda, hogy a millenniumi emlékkereszt állításának gondolata termékeny talajra talált a megye településein. Mint *Magas László* elmondotta, a Kisalföldi Rt. mindig is támogatta a különféle emlékhelyek felújítását, építését. Emlékszem – mondotta –, első vezérigazgatói ténykedésem az volt, amikor az egyik erdészterület előtt lévő korpust derékig érő gazban találtam, hogy rendbetettem. A pannonhalmi apátsággal egyébként is remek a kapcsolatunk. Miután tisztáztuk az egyházakkal, hogy helyénvalónak tartják az államalapítás ezer-

éves évfordulóján a kereszt állítását, hozzáfogtunk az értesítésekhez, hogy az, aki akar, éljen vele. Mi adjuk – FVM támogatással – a nagyon egyszerűen kidolgozott tölgykeresztet, a fogadók pedig állják a felállítását és a járulékos költségeket.

Két szobrász húsz különböző tervet készített, melyekből tizet tartottunk meg, és ezek közül választhattak a derék polgármesterek.

Eddig 105 megrendelés érkezett, hatvan avatás már megtörtént és mert a jubileum 2001. augusztus 20-ig tart, nem lehetetlen, hogy ez a szám nőni fog. Most már ugyanis a gazdaság működési területén kívülről is érkeznek igénylők. Mi pedig szívesen fogadjuk, hiszen valamennyi ünnepélyes átadáskor elhangzik, hogy mindezt az erdészek kezdeményezték.

Pápai Gábor

Jubileumi kereszt – kettős kereszt

Az egyetemes kereszténység kétezer éves, és hazánkban a keresztény hit felvételének ezeréves jubileuma alkalmából örömmel tapasztalhatjuk, hogy mind több helység állít fel ezekre az eseményekre utaló, emlékeztető jubileumi keresztet. És hogy ehhez a Kisalföldi Erdőgazdaság nagylelkű segítséget nyújt erdeinek fából, azt csak üdvözölni lehet.

De mit is jelentenek a mai embernek ezek a keresztetek? Azt tudjuk, hogy országalapító és megtartó őseink kezében ott volt a kereszt; ott látjuk Szent István királyunk kezében az apostoli kettős keresztet, Szent Gellért magasra tartja kezében a keresztet Budapest felett, Tihanyban ott nyugszik I. András király sírján, és a sort folytathatnánk mindmáig. Eleink tudatában voltak, hogy a keresztfa, amely a rómaiak idejében még a különösen súlyos büntetéssel sújtot-

tak kivégzésének eszköze, a gyalázat fája volt, a 2000 éve a földre jött Krisztus megváltó halála óta az Istennel való kibékülés, a megváltás és a remény szimbóluma lett, hiszen a keresztben meghalt Krisztust Isten feltámasztotta. Azóta a kereszt, a szenvedés és a halál nem a végső szó az ember életében: van számára feltámadás, van új élet. A keresztre így tekint a keresztény, a hívő ember, akinek a keresztény név vállalása azt is jelenti, hogy a kereszt ebben az értelemben beletartozik az életébe.

A hagyományos kereszt mellett azonban gyakran találkozunk a keresztnek olyan ábrázolásával, amelyen a keresztnek kettős vízszintes szára van. A felső, rövidebb vízszintes szár valószínűleg a Krisztus keresztjén, a feje felett elhelyezett táblából alakult ki, amelyre Pilátus ráírta: INRI – Iesus Nazarenus Rex Iudeorum – a Názáreti Jézus a zsidók királya. A keleti, az ortodox egyhá-

zakban a kettős keresztnél még található alul egy kis ferde szár is, ami a keresztfán Krisztus lábtámaszára utal.

A kettős keresztet a hagyomány apostoli keresztnek nevezi. Ilyen kettős, apostoli keresztet kapott volna Szent István királyunk is a koronával együtt. Az apostoli kereszt figyelmeztette a királyt, hogy az apostoli, Krisztustól kapott hit védelmezője és terjesztője legyen. Körmenetek alkalmával a királyok ünnepélyes megjelenésekor az apostoli keresztet egy püspök vitte előttük. A magyar címerbe is így került a kettős kereszt. A Szent István-i eredetet dokumentumokkal bizonyítani nem tudjuk; a kettős kereszt első előfordulása az apostoli kereszt formájában a 13. században található meg pénzeinken.

A kettős keresztel kapcsolatos apostoli királyi címhez egy érdekes adalékra találtam minap levéltárunkban: XIII. Kelemen pápának 1758-ban Mária Terézia királynőhöz intézett kitüntető levelére, amelyben a neki, mint magyar királynak, valamint utódainak az „apostoli király” címet adományozza. A latinul írt nyomtatott levélben különösen is érdekes, hogy Mária Teréziához kifejezetten mint magyar királynőhöz szól, és a magyarokról kiemelt módon dicsérettel és elismeréssel nyilatkozik. Íme egy részlet a levélből:

„Nincs, aki ne tudná, hogy a nemes magyar nemzet milyen sok és nagyszemű tetteket vitt végbe, hogy megvédje és terjessze Jézus Krisztus vallását. Hányszor szállt szembe a szörnyű ellenséggel, hogy a kereszténységet szinte testével védje meg a rátörő veszélyektől, és nagyszemű győzelmeket vívott ki.”

További dicséretet folytatása közben a pápa arról beszél, hogy amikor Magyarországon a királyok a nyilvánosság elé léptek, apostoli mivoltuk jeleként egy püspökkel a keresztet vitték maguk előtt. A magyar királyok legtöbbször magukat apostoli királynak tartotta, de ennek a privilégiumnak, szokásnak pontosabb eredete ismeretlen a pápa előtt is.

Most a pápa, uralkodása kezdetén Mária Teréziát mint Magyarország királyát az apostoli királyi címmel tünteti ki, és ez átszáll utódaira is, akik őt a magyar királyi méltóságban követik. Bár a kettős keresztől a pápai bulla nem beszél, a magyar királyoknak a történelem folyamán apostoli mivoltukból következően a kereszténységgel való kapcsolatukat, illetve a magyar nemzetnek a keresztény hit megvédése körüli érdemeit kiemeli.

A keresztnek azon túl, hogy a megváltás szimbóluma, a hívő ember szá-

mára van egy nagyon szemléletes, kézenfekvő jelentése. A két szár közül a függőleges szár jelzi, hogy felülről, Istentől jön a megváltás ajándéka, kegyelme, amit az ember befogad, és aztán kell, hogy ezt meghálálja. Erre az utóbbira mutat a vízszintes szár. Azon voltak kitérve Krisztus karjai, amelyekkel megváltása adományait, kegyelmeit mintegy ki akarta árasztani minden ember felé. Ezt állandóan folytatni akarja általunk, akik részesedünk az ő kegyelmében, és akik valójában karjai vagyunk. Általunk akarja magához ölelni a világot, megmutatni megváltó szeretetét a világ, minden ember felé.

Úgy érzem azonban, hogy a nem hívőkhez, azaz csupán a természetes értelmükkel gondolkodó emberekhez is szól a kereszt, a kereszt kettős szára. A függőleges szár arra figyelmeztet mindenkit, hogy az élet – adottságainkat lehetőségeivel – nem egyeseké, hanem alapvetően mindenkié. Aki kapott, az

kötelezve van adásra. Ez az emberi élet alaptörvénye. Minden végletes individualizmus, a másik semmibevevése előbb vagy utóbb az egyén pusztulásához is vezet. Ez minden szinten áll: a családi közösség és a nemzetközösség szintjén is. A kereszt erre az örök igazságra is figyelmeztet.

A jubileumi esztendőben még fokozottabban az ezeréves magyar múltunkra is figyelmeztessen a kereszt, hogy ti, őseink áldozatvállalása, a tőlük kapott értékek köteleznek bennünket, hogy ezeket az értékeket megbecsüljük, egymásnak és utódainknak tovább adjuk. Valahogy ez is a millenniumi kereszt szerepe és értelme, csak ne menjünk el mellettük süketen és vakon. Ezek a keresztnek üzennek, ma nekünk üzennek, egy új ezredév küszöbén. Figyeljünk rájuk. És köszönet értük azoknak is, akik közreműködnek felállításukon.

Dr. Sóllymos L. Szilveszter
Pannonhalma

Emléktábla-avatás Lapon

A Millenniumi Vadászati Bizottság, az FM Erdészeti Hivatala, a KVM Természetvédelmi Hivatala és az Országos Erdészeti Egyesület közös kezdeményezésére az országban három helyen emléktáblát avattak a millennium alkalmából.

A Mecsekben a Mecseki Erdészeti Rt. támogatásával az OEE Baranya Megyei HCS-ja szervezésében az ünnepélyes megemlékezésre 2000. május 23-án került sor. Az ünnepségen 120 fő vett részt, köztük a közélet és a helyi civil szervezetek képviselői is, akik aktívan közreműködtek a rendezvény lebonyolításában.

A kezdeményezők részéről Tollner György, a Millenniumi Vadászati Bizottság elnöke és Káldy József, az OEE elnö-

ke szolt az egybegyűltökhöz. Kovács Szabó János, a Mecsek Egyesület titkára dr. Csörgény Titusz nagyhírű madarászunkra emlékezett, akinek emlékkövét az ünnepség során megkoszorúztuk, Bank László, a Madártani Egyesült elnöke pedig az év madaráról, a kerecsenről beszélt. Az elmúlt századok eseményeiről és az év fájáról, a barkócáról dr. Tóth Aladár mondott beszédet. Az ünnepséget a pécsi Köztársaság téri Általános Iskola tanulóinak kedves és színvonalas műsora tette színessé.

Reméljük, hogy a barkócafák tövében felépített kőtalapzaton elhelyezett gránittábla maradandó emlék lesz az ezredfordulóról!

Kép és szöveg: **Ripszám István**

WOOD TECH Erdészeti Szakkiállítás és Konferencia

A WOOD TECH szakkiállítás az elmúlt évek során rangot és tekintélyt vívott ki magának a szakemberek és üzletemberek körében egyaránt. Ezzel együtt Sopronnak, mint vásárvárosnak, egyik nevezetes rendezvénye is, hiszen a fővárosban koncentráló nagy nemzetközi szakvásárok mellett ennek a jeles rendezvénynek ez a város ad otthont.

A LIGNO NOVUM-WOOD TECH közös rendezése igazi értékét az határozza meg, hogy olyan marketing-kommunikációs fórum, melyen együtt van a tudomány, az oktatás, az ipar és a kereskedelem. A programok szervezésében érdemi szerepet vállalt a Program Kiállításszervező Kft., a Faipari Tudományos Egyesület, az Országos Asztalos- és Faipari Szövetség, a Faipari Tudományos Alapítvány és az Országos Erdészeti Egyesület. Kiemelést érdemel, hogy a szakmai kísérő rendezvényeknek a felsőfokú szakemberképzés helyi almatatere, a Nyugat-Ma-

gyarországi Egyetem ad otthont, mely immár hagyományosan a szervező-előkészítő munkában is fontos szerepet tölt be.

A faipari témakör nem változik, ez azonban nem jelenti azt, hogy nincsenek újdonságok. A kiállítók egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a kiállításon való megjelenésre és a bemutatott termékek, szolgáltatások színvonalára. A szakmai szervezetek folyamatos tevékenysége, a kiállításon való megjelenése az általunk szervezett konferenciák, előadások biztos szellemi háttérrel jelennek a rendezvény számára.

Az erdőgazdálkodás és a faipar területén dolgozó szakemberek körében

már nemcsak Magyarországon, de határainkon túl is ismert a WOOD TECH fantáziánév és a névhez csatolt helyszín, Sopron. Ez évben 183 kiállító, 487 bel- és külföldi cég képviselteti magát. Az erdészeti kiállítók száma a tavalyi 30 körül alakul. Az erdészet legnagyobb hazai műszaki jellegű kiállítás a Sopronban rendezett WOOD TECH.

2000-ben nyolcadik alkalommal kerül megrendezésre a WOOD TECH Erdészeti Szakvásár, mely öt éven keresztül a LIGNO NOVUM Szakkiállítás mellett olyan fejlődésnek indult, hogy

ma már önálló rendezvényként jegyezhető.

A WOOD TECH Erdészeti Szakvásár területei: erdészeti szaporítóanyag-termesztés, erdőművelés, erdőhasználat, erdővédelem, vadászat, vadgazdálkodás, erdészeti útépités és -fenntartás, elsődleges faipar gépei, eszközei, valamint a gépkarbantartás és javítás, munkavédelem, számítástechnika, erdészeti oktatás, kutatás, továbbképzés.

Évente más és más területek kerülnek kiemelésre a szakkiállításon.

Ez évben a „A FA HASZNOSÍTÁSA” a fő téma. A kiállítás és a szakmai konferencia is ezt a területet igyekszik feldolgozni.

A Program Kft. mellett 1999. évtől az Országos Erdészeti Egyesület és annak Gépesítési Szakosztálya a WOOD TECH erdészeti szakkiállítás szakmai szervezője. Az Egyesület a 133 éves múltjával országunk második legrégebbi műszaki egyesülete, 4300 tagjával pedig az egyik legszervezettebb is. A szakkiállítás alkalmával mind az állami, mind a magánerdő-gazdálkodás fahasznosítási kérdései napirendre kerülnek. Az érdeklődés egyre fokozódik. A rendezvény előkészítését, lebonyolítását elősegíti az Agrármarketing Centrum Kht. által nyújtott anyagi segítség.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk közeledtével az alternatív földhasználat kérdése, az erdőtelepítés sürgető feladattá válik. A megtermelt fa hasznosítása újabb műszaki fejlesztések megvalósítását követeli meg. A szakkiállítás és konferenciák az erdészet és faipar területén az állami és magánerdőtulajdonosoknak nyújthatnak új lehetőségeket a fa hasznosítása vonalán.

„A FA HASZNOSÍTÁSA” Konferencia az Országos Erdészeti Egyesület, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki és Faipari Mérnöki Karainak szervezésében

Levezető elnökök: *Káldy József* OEE elnök, dr. habil. *Faragó Sándor* dékán (erdész sátor)

Csóka Péter főigazgató, ÁESZ: „Az európai és hazai hasznosítható favagyon” *Tóth Béla* ügyvezető igazgató, E.K.F.M. Kft.: „A hazai favagyon hasznosításának lehetőségei”

A megnyitó előtt

A főrendezők

Horváth Ferenc termelési igazgató, ZALAERDŐ Rt.: „Minőségi faanyag feldolgozásának irányai”

Dr. Winkler András intézetigazgató, Nyugat-Magyarországi Egyetem: „Sarangolt iparifa hasznosítása”

Dr. Marosvölgyi Béla ügyvezető elnök, Magyar Biomassza Társaság: „A faenergetika perspektívái”

A konferencia elnöksége

Sopron augusztus végén a faipar fővárosa lett. Erdészek, asztalosok, faiparosok jönnek Sopronba, hogy megtekintsék a kiállítást, részt vegyenek a szakmai rendezvényeken és a baráti találkozókon. Az egész várost hangulatilag meghatározó eseménynek jó helyszíne Sopron, amit bebizonyított az elmúlt 10 év.

A rendezvény fejlődése a tíz év alatt töretlen volt. Az első alkalommal 45 kiállító, 2000 szakmai látogató vett részt a rendezvényen, és a Sportcentrum nagyterme („A” csarnok) még az előadások megtartásához is elegendő volt. A mostani rendezvényen 187 kiállító 490 képviselőtében jelenik meg, a látogatók létszámát csak becsülni tudjuk előre.

Helyesnek bizonyult az a döntés is, mely az erdészeti rendezvényt is be-

kapcsolta és 1995. évtől az együttes rendezést határozta el.

A rendezvény szakmai programja rendkívül gazdag.

- Szervezői a szakmai szövetségek:
- Országos Asztalos- és Faipari Szövetség,
 - Faipari Tudományos Egyesület,
 - Országos Erdészeti Egyesület.

A nemzetközi elismertségre utal az is, hogy idén már az Osztrák Nagykövetség Kereskedelmi Irodája is képviselteti magát a kiállításon. Ukrán üzletemberek, román szakemberek autóbusszai, illetve jugoszláv látogatók is szervezetten jönnek Sopronba.

A 10 éves kiállítás összehasonlítási adatai:

Év	Kiállítók száma	Nettó terület, m ²
1991	45	430
1992	68	1620
1993	66	2100
1994	88	2640
1995	124	3420
1996	137	3600
1997	145	4200
1998	168	4500
1999	183	6200
2000	187	7000

A közönségkapcsolati rendezvényeken részt vehettünk a nosztalgia kosármeccsen és a Millenniumi szakestélyen, melyet a fertőrákosi kőfejtőben tartottak a hagyománytisztelők Gergely Ferenc mutatta be Erdő-Gazda társasjátékát. Az utolsó napon az EFDSZ rendezte sportnapon mozgathatták izmaikat a résztvevők.

A négynapos rendezvény tanulmányai csak emelhetik az elkövetkezendő rendezvények színvonalát.

Sárvári János az idei rendezvényen mint látogató vett részt. Az Egyesület sajnálattal vette tudomásul, hogy főfoglalkozása mellett már nem vállalta az egyesületben

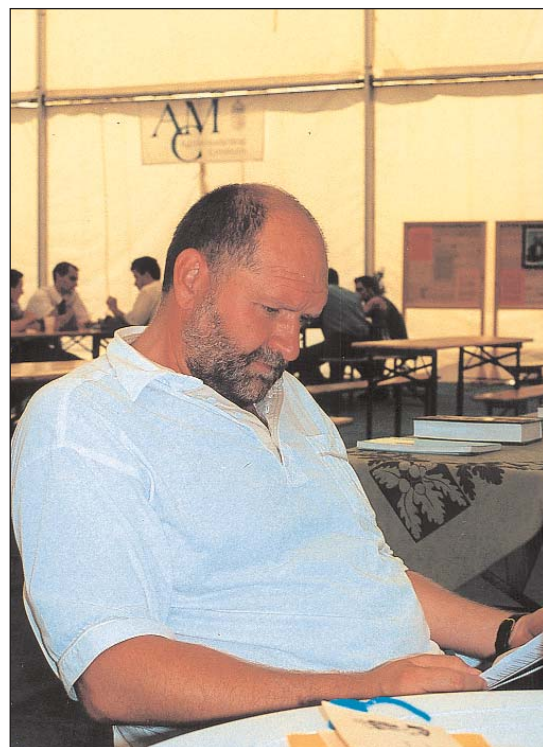

Gergely Ferenc (jobbról)...

... bemutatja társasjátékát

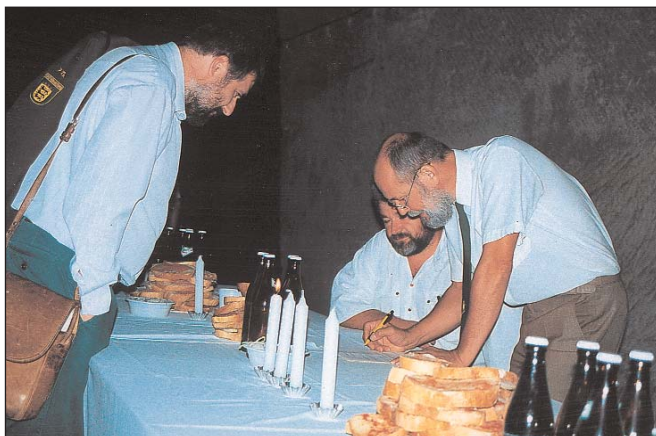
végzett lelkiismeretes és eredményes munkáját. A legkevesebb, amit megtehetünk, hogy ezúton is megköszönjük tevékenységét és sok sikert kívánjunk.

Sárvári János az idei rendezvényen

Molnár Sándor a sajtótájékoztatón

Az Erdészeti és Faipari Sportnap eredményösszesítője

Labdarúgás

- I. Északerdő Rt.
- II. Zalaerdő Rt.
- III. Mecseki Erdészeti Rt.

Kosárlabda

- I. Vadex Rt.
- II. Mecseki Erdészeti Rt.
- III. SEFAG Rt.

Asztalitenisz

Férfi egyéni

1. Bernáth János – Egererdő Rt.
2. Guth József – Ipolyerdő Rt.
3. Baróczi Péter – Ipolyerdő Rt.

Férfi csapat

- I. Egererdő Rt.
- II. Ipolyerdő Rt.
- III. Északerdő Rt.

Női egyéni

1. Molnár Józsefné – Egererdő Rt.
2. Csesznák Istvánné – Ipolyerdő Rt.
3. Andricz Zsóka – SEFAG Rt.

Női csapat

- I. Egererdő Rt.
- II. Északerdő Rt.
- III. Ipolyerdő Rt.

Sakk

Férfi egyéni

1. Gál Gábor – Ipolyerdő Rt.
2. Németh József – Zalaerdő Rt.
3. Németh Attila – SEFAG Rt.

Férfi csapat

- I. Zalaerdő Rt.
- II. Ipolyerdő I. Rt.
- III. SEFAG Rt.

Női egyéni

1. Madarász Endréné – SEFAG Rt.
2. Kurucz Jánosné – Északerdő Rt.
3. Behina Józsefné – Északerdő Rt.

Kispuska lövészet

Férfi egyéni

1. Hegyi Higin – ÁESZ Budapest 91
2. Matisz Norbert – Északerdő Rt. 91
3. Varga László – Északerdő Rt. II.89

Férfi csapat

- I. Északerdő Rt. I. 278
- II. Északerdő Rt. II. 236
- III. Mecseki Erdészeti Rt. 235

Női egyéni

1. Illés Terézia – SEFAG Rt. 69
2. Vajda Ágnes – ERTI 67
3. Madas Katalin – ÁESZ Központ 66

Női csapat

- I. SEFAG Rt. 154
- II. ERTI 145
- III. ÁESZ Központ 140

Légpuska lövészet

Férfi egyéni

1. Varga László – Északerdő Rt. 77
2. Telkes Ferenc – Mecseki Erd. Rt. 77
3. Kolompár József – TÁEG Rt. 76

Férfi csapat

- I. Mecseki Erdészeti Rt. 212
- II. Északerdő Rt. 199
- III. ÁESZ Eger 179

Női egyéni

1. Pfeiffer Józsefné – SEFAG Rt. 62
2. Varga Lászlóné – Északerdő Rt. 60
3. Császárné S. Magdolna – Vértes-erdő Rt. 55

Női csapat

- I. ÁESZ Központ 148
- II. Északerdő Rt. I. 139
- III. ERTI 133

Csapatösszesítő

- I. Északerdő Rt. – Miskolc 142
- II. SEFAG Rt. – Kaposvár 74
- III. Egererdő Rt. – Eger 60

Összeállította: **Pápai Gábor**

A Nagyerdő és Debrecen

A vándorzászló Debrecenben

A Szemerédi emlékszoba (névadó közepén)

Ez a gondolata annak az erdészeti kiállításnak, melyet az OEE, Debrecen város Önkormányzata és a Nyírerdő Rt. meghívásával az OEE alelnöke nyitott meg Debrecenben az erdészeti erdei Művelődési Házában.

Az ünnepélyes megnyitón Kovács Gábor vezérigazgató Északkelet-Magyarország térségi erdőgazdálkodása jelentőségéről tartott bevezető előadást.

Répászky Miklós OEE alelnök ünnepélyesen megnyitotta a kiállítást.

Dr. Szemerédi Miklós főmérnök, Debrecen város főerdésze bemutatta a kiállítást a nagyszámú erdész- és az erdővel szimpatizáló felnőtt érdeklődőknek.

Az állandó erdészeti kiállítás a Nagyerdő és a hozzá kapcsolódó erdők 100 évének erdészettörténetét mutatja korabeli üzemtervek, birtoklevelek, neves erdészek relikviái és munkásságukat őrző emlékeken keresztül.

Szívet melengető látvány volt a hajdani neves erdészek családtagjainak meghatottsága, a kiállításához kapcsoló-

dó személyes élményeik felelevenítése. Dr. Szemerédi Miklós munkája a gyűjtésben és a rendezésben kiemelkedő és elismerésre méltó. Köszönet érte!

Az OEE elnöksége, HCs-ja és a Nyírerdő Rt. kér mindenkit: ha a kiállításához, valamint a könyvtár bővítéséhez és az emlékszoba kialakításához XX. századi erdész relikviákat, fényképeket,

könyveket, térképeket, újságokat vagy bármilyen erdészeti kiadványt, dokumentumot (erdész szakemberek hagyatékaikat) rendelkezésre tud bocsátani, úgy adományaival járuljon hozzá e nemes munkához. Köszönjük!

Répászky Miklós

alelnök

(Fotó: Nyírerdő Rt.)

Felhívás

A több mint egymillió forint be nem fizetett tagdíj veszélyezteti az Erdészeti Lapok megjelenését. Csekket a helyi csoport titkárától lehet kérni. Szíveskedjete az adósságot rendezni!

Titkárság

A hosszúhetényi Homparkett Rt.

méter kész parketta hagyta el az üzem, ebből 160 ezer négyzetméter exportra került. Az árbevétel mára meghaladja a 600 millió forintot.

Király Tibor felhívta a figyelmet a fizetési fegyelem megtartására, mert ez lehet a legjobb hírverés egy cég számára. Beállítottak lamellaparketta-gyártó gépsort, felújították a targoncagépparkot, valamint a megbízható szállítás növelésére darus tehergépkocsit vettek.

A termelést fokozták azzal, hogy vettek egy 1500 négyzetméteres csarnokot teljes infrastruktúrával, és itt kezdték meg az országban elsőként a kétrétegű parketta-gyártást. Ez a termék a szalagparketta és a csaphornyos parketta előnyeit egyesíti.

Mára a HOMPARKETT két üzeme egymilliárd forint nettó árbevétellel büszkélkedhet.

Manapság, mikor annyi jobb sorsra érdemes vállalkozás tönkremeneteléről olvashatunk, jó hallani egy megfontolt, sikeres beruházásról.

Pápai Gábor

Hosszúhetény, ez a Pécs melletti kies falu a Zengő csúcsa alatt húzódik. Fényes Elek leírásában olvashatjuk, hogy a múlt század közepén „kettőezernegyvenen lakták. Az erdő mélyén találtak egy Dragony nevű gazdag forrás, amely tizenbét malomnak szolgáltatja a vizet. A felső szőlőhegyen egy óriási gesztenyefa található, melynek átmérője 11, körzete 33 láb, kedvező időben 8–10 mérő gesztenyét is megad. A község bora kitűnő jóságú.”

A hajdan erdőgazdasági tulajdonban lévő fűrészüzem irodájában beszélgetek *Király Tibor* vezérigazgatóval.

A Mecseki Erdőgazdaság legnagyobb fűrészüzeme évi 25–30 ezer köbméter rönköt dolgozott fel a rendszer-váltást megelőző időben.

Az 1990-es évek átalakulási folyamata a Zengő alján is jelentős változást hozott. Az üzem 1992-től levált és önálló állami vállalként, majd egy évre rá részvénytársaságként, HOMPARKETT néven folytatta tevékenységét. Fő profilja, mint nevében is benne van, a parketta-gyártás, elsősorban hazai alapanyagból.

A privatizálás 1994-ben az első nekifutásra sikertelen lett, majd banki hittel négy fő kft.-t alakított, és kivásárolták a részvényeket.

A termelés ugrásszerűen megnőtt. 80 ezer négyzetméterről 220 ezer négyzet-

Kiállítások

Árpádházi királyok

Salló István Árpádházi királyok címen a budapesti Vármegye Galériában fafaragásaiból tartott kiállítást.

Amikorra megnőttek a fák

Amikorra megnőttek a fák címmel rendezték meg idén a II. Ábrahámhegyi Fényképkiallítást a Bernáth Aurél Galériában. A tárlaton fényképek, térképek, képeslapok láthatók a jelenből és a múltból, Ábrahámhegyről és a Balatonról. A kiállítást dr. Ghimessy László erdőmérnök készítette.

A fa nála újra élni kezd

Bognár László szobrászművész A fa nála újra élni kezd című időszakos kiállítását láthattuk a Soproni Erdészeti Múzeumban

Erdőgazdálkodás – természetvédelem

Örvedetesen megszáporodtak ebben az évben azok a rendezvények, melyeken a rendezők nem a konfliktus fokozását, sokkal inkább a közös párbeszédet kívánták szorgalmazni. Erdészek és a természetvédelmi hivatalok munkatársai cserélték ki gondolataikat, s ami a legfőbb, a terepen mutatták be erdész kollégáink a témában elért eredményeket, fejtették ki a kibontakozás mindenki számára elfogadható érveiket.

Kétségtelen, hogy ez a gyakorlat jelentheti a jövőt.

Természetvédelem és/vagy erdőgazdálkodás?

Rendkívül sajnálom, hogy 4 évvel a természetvédelemről, erdő- és vadvédelemről szóló törvények megalkotása után még ilyen szintű konferenciát kell tartani. Ezért a témaválasztásuk telitalálat. Ebből az következik, hogy valami, úgy látszik, nem működik. A tét pedig nem kevesebb, mint a nemzeti vagyont jelentő erdeink 15–20%-ában folytatható gazdálkodás. Az a nemzeti vagyon, ami, hála Istennek, nem mozdítható, és ezért még tudunk róla beszélni.

Én olyan helyről érkeztem, ahol ez a téma már 10 éve így fogalmazható: „Erdőgazdálkodás és természetvédelem”. Ez nem a reklám helye!

Részvénytársaságunk, a MEFAG Rt. kapcsolata a természetvédelemmel országosan is példaértékű. Mitől vagy kitől lett az?

Az 1995-ben létrehozott Duna–Dráva Nemzeti Park első igazgatója dr. Lehmann Antal volt, aki a Janus Pannónius Tudományegyetem természetföldrajz professzora. Mint ilyen képzettségű szakember, kiválóan ismerte e

szűkebb térség élővilágát, természeti adottságait.

Követendő alapelvei voltak:

- Az a tény, hogy ma viszonylag sok védett erdei természeti terület van, egyértelműen az erdészek munkáját is dicséri.

- Az erdőben gazdálkodást kell folytatni – ahol csak lehet –, mert a passzív természetvédelem többet árt, mint használ.

- Védendő természeti értékek esetén a természetvédelem legfontosabb feladata konkrétan meghatározni a védelem indokát, módját, a korlátozás tér- és időbeli határait, és mindezt a gazdálkodó tudomására kell hozni.

- Ő volt, aki a természetvédelem részéről a jobbát nyújtotta nekünk, gazdálkodóknak, és elindította a Dél-Dunántúl hat részvénytársaságában az évente ismétlődő Természetvédelem–Erdőgazdálkodás konferenciákat.

- Továbbá ő volt, aki gyakorlatias szellemiséget vitt a természetvédelembe.

Mi lett ennek a hozadéka a gazdálkodó oldaláról?

Többek között az, hogy nekünk is ki kellett jönni az erdőből, és kissé más szemlélettel figyelni a természetvédelem igényeit. De ugyanezt kellett tennie a Felügyeletnek is.

Sajnos az 1996-ban megszületett törvények mindkét oldalról felhőzték az eget. A törvények óriási jogokkal és súlyos kötelezettségekkel ruházták fel a résztvevőket mindhárom területről – Állami Erdőrendezési Szolgálat, Természetvédelem, Részvénytársaságok.

A gazdálkodónak kötelessége az erdő- és természetvédelmi törvény előírásai szerint dolgozni. De joga a Természetvédelmi törvény 72–73. paragrafusa értelmében korlátozásból eredő többletköltséget elismertetni. (Erre mindmáig nincs pénz.) Hamis állítás: az állam az államnak nem fizet.

A természetvédelem kötelessége a törvény betartása; amennyiben kezelő, a kezelési terv elkészítése (de nincs végrehajtási rendelet a birtokában).

Röviden fogalmazva: törvény van, végrehajtási rendelet nincs; korlátozás van, ellentételezés nincs. Mindkét fél számára több, mint kellemtelen.

Megítélésem szerint ezért alakultak ki a székértáborok és szűkült le a természetvédelem(tv)őr és kerületvezető erdész presztízscsatájára. (Nekik végre kell hajtani az egységesen kialakított elvek szerint a törvény előírásait.)

Megoldható ez az áldatlan helyzet? Meggyőződésem szerint igen, éspedig az alábbi javaslatok mellett – mert nézzük meg, mi lehet a közös cél a gazdálkodásban és a természetvédelemben:

- Termőhelyálló – lehetőleg őshonos fafaját – elegyes, stabil életközösség létrehozása, tartamos fenntartása és többcélú hasznosítása.

- Olyan kis-, közepes, nagycsoportos felépítésű állományszerkezet kialakítása, amely vertikális szerkezeténél fogva biztosítja a biológiai sokféleséget.

- Természetes úton, önmegújulással létrejött erdők, amelyekben kialakult az élőhelyi egyensúly erdő- és vadállomány között.

- És: kíméletes technológia!

A felsoroltak nem mások, mint a *H. Krutsch* által kitűnően megfogalmazott *természeteszerű vagy természetközeli gazdálkodás* kritériumai.

Tehát nem többszáz hektáros vágásos egykorú erdőképek, hanem térben és időben tagolt, egyenlőtlen felépítésű erdők (tömbök). Ennek során megmarad a sziklakibúvásos gerincél virágos kőrises-cseres állománya, nem termelődik le a szurdokvölgy. Nem történik fa-

használat olyan területeken, amelyek ökonómiaileg tökéletesen veszteségesek és az életben nem lehet jobbat tenni helyettük.

Ez már csapatjáték! Ebben mindenkinek részt kell vennie. Más szemlélettel!

- Korszerűsíteni kell az erdészeti és természetvédelmi szakhatóságot. Más típusú üzemterv-felügyelet kell.

- Módosítani kell a finanszírozást.

- Meg kell alkotni végre a kezelési játékszabályokat.

- A természetvédelemnek konkrétan meg kell mondani, mit miért véd! Érezze a gazdálkodó, hogy határozott koncepciója van!

Azért valljuk be azt is őszintén, hogy a jelenlegi vágásos üzemmódban kezelt állományaink véghasználatát tekintve az Erdőtörvény legalább olyan korlát, mint a Természetvédelmi törvény. Miért?

Nem egyedi eset a 80–90–100 éves többszáz hektáros egykorú tömb. Ahol 110 éves a vágásérettségi kor, 20 év alatt kellene letermelni 200 ha-t. De az

Az OEE Erdőművelési és Erdőhasználati Szakosztálya hagyományos közös rendezvényét 2000. június 14–15-én tartotta a Mecsekben, a Mecseki Erdészeti Rt. szervezésében és vendéglátásában. A szervezés oroszánrészét *Ripszám István* hcs. titkár látta el.

Elsőként *Káldy József* vezérigazgató köszöntötte a két szakosztály tagjait, s bemutatta a részvénytársaság tevékenységét. Az elmondottakból kiderült, hogy az alaptervekenyiségek mellett az rt. sikerágazata a közönségkapcsolatok ápolása, a szakmai ismeretterjesztés is.

A két félnapos szakmai program a természeteszerű erdőgazdálkodás lehetőségeit és módszereit mutatta be a Mecsekben. A bemutatók programját *dr. Papp Tivadar* vezérigazgató-helyettes irányítása alapján állították össze.

A 90%-ban természetvédelmi oltalom alatt álló Kárászi Erdészet erdőgazdálkodását *Szönyi János* erdészeti igazgató ismertette. A Hosszúhetény 150 erdőrészletben hagyásfás végvágás utáni állapotot tekintettünk meg. A hagyásfák mennyiségén (65 m³/ha), a látottak szerinti vagy más elhelyezkedésén (szálanként, foltosan, szegélyben, út mellett) vita bontakozott ki. Volt, aki úgy vélte, bizonyos gazdasági gondok lehetetlené tehetik a hagyásfák visszahagyását. A látottak, az elhangzottak és a társadalom tevékenységünkről alkotott véleményének ismeretében megállapíthat-

5 ha-os korlát miatt nem teheti meg a gazdálkodó. Ha elkezdi 100 éves korban, 130–140 éves lesz, mire befejezi. Ekkor a fát villával lehet kihordani az erdőből. Óriási nemzetgazdasági kár!

Ezért kell a szakigazgatást korszerűsíteni, hogy ezáltal mód nyíljon:

- 200–300 ha-os tömbök megbontására,

- nem részlethez kötött – de annak határait megtartó tervezésre,

- a magzókor (70–80 év) elérése után már többféle beavatkozásra,

- a természetvédelmi értékek előre tudatosított védelmére.

Ez nem kevés! Lehet, hogy törvénymódosításra is szükség van a megoldáshoz.

Amennyiben ma közösen hozzá sem kezdünk, akkor a mai eszmecsere meghívóját nyugodtan megcímezhetjük az unokáinknak!

Dr. Papp Tivadar

(Az előadás Sopronban hangzott el a basonló nevű konferencián)

Szakosztály rendezvény

jük, hogy lehet vitatkozni, párbeszédet folytatni, de egyet nem célszerű: hagyásfa nélkül tarra vágni vagy végvágni erdeinket.

A Hosszúhetény 6A, 6B és 108A erdőrészleteken keresztül vizsgáltuk a Kárászi Erdészet digitális térképeken (készítette *Várady József* műszaki vezető) is bemutatott azon gondját, hogy nagy területű, egykorú tömbjei részben a természetvédelmi elvárások, részben az erdőgazdálkodás megújuló igényei miatt a hagyományos fogalomrendszerrel és adminisztrációval nehezen kezelhetők. Ezekben az ideális állapotú elegyes lomberdőkben az újulatos foltok felszabadítása (szálalóvágással) vagy a vágásérett fák kitermelése (Pro Silva) nehezen értelmezhető az erdészeti igazgatás mai erdőrészletre, legfeljebb állományrészre egységes előírást adó és számonkérő módszerével. Több vélemény is elhangzott, mely a jelenlegi megoldásokkal is biztosítva látta az erdőrészletek ökológikus kezelésének lehetőségét. A merev határok, kötöttségek oldása (tervezésben, felügyeletben, finanszírozásban) jótékonyan segíthetné a természeteszerű erdőgazdálkodás általánossá válását. Örültünk, hogy ezeket a gondokat *Csóka Péter*, az ÁESZ főigazgatója is velünk tekintette át.

Másnap az Árpádtetői Erdészet területén *Papp Kálmán* erdészeti igazgató volt a vendéglátónk. Az erdészet területének

11%-a van természetvédelmi rendeltetésbe sorolva, 21%-a közjóléti rendeltetésű. Ez és a nagyváros (Pécs) közelsége az oka, hogy az Árpádtetőn 1996 óta működő erdei iskola nagyszerű eredményeket ér el, nagy érdeklődésnek örvend.

Az iskolát és az oktatás módszereit *Adorján Rita* vezető pedagógus mutatta be. Szavait sok-sok kérdés követte. Ezután a Kőszegi-forrás erdőrezervátumban a magárahagyott erdőben zajló folyamatok egy-egy fázisát értük tetten (Mánfa 83A, 82C). Majd a Rákos-völgyben tettünk egy sétát, melynek során a Mánfa 85A, 87A erdőrészek felújításának történetét és eredményét ismerhettük meg a *Máthé János* műszaki vezető segítségével. Külön érdekesség volt a hegyvidéki viszonyok között végvágásokban az LKT és a kötélpálya alkalmazásának aránya, gazdaságossága és hatékonysága.

Vendéglátóinkat ezúton is köszönet illeti a színvonalas szakmai program kidolgozásáért, a vitákat kiváltó és megoldásokat igénylő gondok felvetéséért.

Bús Mária, dr. Pethő József

Néha mégis álmodom...

Szófogadó nem voltam,
így hát le is pottyantam.
Szellő szárnyán folytattam,
és a földön koppantam.
A turisták futottak,
belém, belém botlottak.
Repültem és repültem,
nagyon beleszédültem.
Patakpartra sodródtam,
és vízbe pottyantam.
Onnan kőre tapadtam,
és anyámra gondoltam.
A kő magához fogott,
a víz el nem ragadt.
Néha mégis álmodom,
milyen volt az ágakon.

Hódossy Erzsébet, 12 éves
(Mókus Suli, a Mecsei Erdészeti Rt.
Erdei Iskola lapja)

Apropo Pro Silva Hungaria Közgyűlés – vendégszemmel

A PSH a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodás kidolgozására, elterjesztésére alakult közhasznú társaság. Alapelveit kis zöld könyvben, az Erdészeti Lapokban, ill. a sok vendégre való tekintettel – a közgyűlésen is ismertette. Lényege: az eddigi erdőgazdálkodásban a faanyag-előállítás alapvető termelőeszköze a termőtalaj (termőhely) – ezen vet, ültet, nevel, arat, véghasznál, hasonlóan, mint a mezőgazdaság.

A természetszerű erdőgazdálkodás felfogása szerint a termelőeszköz az erdő a maga teljességében, és ennek egyik terméke a kivágásra érett faegyed. (És ahogy az „aranytojást tojó tyúkot”, úgy az erdőt, mint termelőesz-

közt, sem illik levágni – legfeljebb, ha nagyon éhes vagy nagyon sietős a tulajdonosnak.)

A gazdálkodás tartamosságához az erdőnek stabilnak, megújulásra képesnek kell lennie. (Őshonosság, elegység, harmónia az ökoszisztémán belül – vadlétszám.)

A PS az egyed szintjén dolgozik, az „értékfákat” segíti, majd kivételük után újakat léptet helyükre. Így folyamatosan a növedék 60–70%-a kitermelhető, az erdei ökoszisztéma jelentősebb károsodása nélkül. Az újulat megjelenését nem tekinti felújítási kényszernek – az erdő megújítja önmagát. Jó termőhelyen a felújulás nem gond – miként az általában mintának tekintett Németor-

szágban sem, de kedvezőtlen termőhelyi viszonyok között a körforgás megszakadhat (makktermés hiánya, újulatpusztulás), vagy a felújulás nagyon elhúzódhat. A szukcesszió malmai lassan örölnék – az idő pedig növedék, ill. pénz. Ilyenkor vagy mesterségesen „besegítünk” aláttelepítéssel, vagy sikerül „rontott” erdőt létrehozunk. A túlzott vadlétszám is leállítja az önmegújítást, de általában a természetszerű gazdálkodást. Az ismertetett német szemlélet: „vadvárt észlelünk, kilövünk” viszont nem tesz lehetővé eredményes vadgazdálkodást.

A PS szemléletű gazdálkodás az esetleges szakmai hibákat (túltartás, helytelen fajajmegválasztás) is pufferozza, az erdő „összeomlását” egyedi pusztulásra korlátozza.

A terepi bemutatók tanúsága szerint: a hagyományos módon is lehet szép állományt létrehozni, ha a kezelő részéről adott a hozzáértés, gondosság, különösen, ha a folyamatosságot egy erdészdi-nasztia biztosítja.

– Az új, többcélú elvárás teljesítéséhez a tervezésnél, kivitelezésnél az erdőrészlet szint alá kell menni, állományrészekkel is kell foglalkozni. A tájképi, esztétikai hatásra is figyelni kell.

– A zárókép (jövőkép?) egy kiritkult-kiritkított tölgyes állomány felújulását mutatta, mintegy a PS elvek alátámasztásaként. Ez nem bizonyult szerencsés választásnak. A PS elv szerint az utánpótlás fejlődése védelem (fedél) alatt történik, a tölgy – természetből adódóan – a „fedetlen fővel, subában” környezetet igényli. Ezért a bemutatott állomány idős egyedei erdőszegélybeli minőséget (göcsösség) mutattak, alatta az újulat nyomorgott (15–20 éves csemete „töre vágia” önmagát, zászols...).

A hallott elvek alapján egy kompromisszumos, természetszerűen termelő erdőgazdálkodás képe bontakozott ki, még kidolgozandó részletkérdésekkel – ahol az ördög lakozik –, így a feltárás, kíméletes közelítés stb. Az értékfa kitermelhetőségére javasolt célátmérő módszer merevnek, mechanikusnak tűnik egy ennyire körültekintő folyamat lezárásaként. (Rosszul megválasztott átmérő esetén műszaki tulajdonságaiban „visszarokhat” az állomány – a vegetatív típusú egyedek hamar elérhetik, így alig örökíthetnek, a generatív típusok viszont vígan szórhatják génjeiket.) Az értékfák hektáronkénti kis számát tekintve egyedi elbírálás (növekedés-

menet, egészségügyi állapot) is elképzelhető lenne.

A gazdasági fejlettség jól elhatárolható szintjétől a társadalmakban teret nyer a környezettel szembeni igényesség, megerősödnek a civil- és a pártkötődésű zöldmozgalmak, egyre inkább rászorítva az erdőgazdálkodókat is az ökoszemlélet érvényesítésére.

Továbbképzéssel az EU-ba

Tekintettel az Európai Unióhoz való csatlakozás felkészülési folyamatra, az Európai Unió továbbképzési, technikai segítségnyújtási programja keretében különböző témakörökben – ágazatonként – szemináriumokra kerül sor. A továbbképzéseken a tagjelölt országok képviselőinek előre megadott kérdésekből kell felkészülniük, írásban és szóban válaszolniuk, előadást tartaniuk. A továbbképzésekről emlékeztetők készülnek, melyek közül néhányat, adott esetben rövidítve, tájékoztatásul ismertetünk majd a lap hasábjain.

A TAIEX „Nemzetközi Erdészeti Továbbképzés, az Átalakulás Kihívásai” címmel és témakörben, Írországból 1999. szeptember 20–25. között, a tagjelölt országok erdészeti szakértői számára szervezett TAINEX konzultációjára, az Unió képzési programja keretében került sor a Világbank támogatásával.

A továbbképzés célja az információáramlás elősegítése – amely egyben kétoldalú – volt. Egyrészt az Unió kért előzetes részletes, megadott kérdések alapján készített beszámolót a résztvevő országok erdőgazdálkodásáról, valamint a helyszínen rendszeres feladatmegoldásokon, munkacsoportos beszámolókon keresztül a szervezők kaptak több információt.

Másrészt a tagjelölt és az átalakuló országok szakemberei számára nyújtottak tájékoztatást az Unióban lévő jelenlegi gyakorlatról, illetve nemzetközi folyamatokról.

A képzés egyaránt tartalmazott előadásokat, amelyeket részben az Európai Unió országaiból érkezett, részben más szervezetek, mint például FAO, Világbank előadói tartottak.

Az előadásokkal kapcsolatos témákban rendszeresen csoportmunkákra is sor került, ahol az elhang-

Ennek a felismerésnek szülte a Pro Silva Hungaria szakmai mozgalom. (Melynek közgyűlésén nagy számban voltak jelen a természetvédelmi hatóság alkalmazottai – úgy látszik, ők már „valamit tudnak”, jobban látják gazdasági fejlődésünk trendjét?)

Pro silva, pro naturalis silva – pro erdőkezelők!

Scholtz Péter

zottakat kellett különböző módszerekkel feldolgozni.

A képzés programja, az előadások írásos anyaga (több, mint száz oldal) a résztvevőknél megtekinthető.

A továbbképzés során kiemelésre került az európai erdészeti informatikai és kommunikációs rendszer (EFICS) szerepe, a rendszer kiépítése a tagjelölt országok számára kiemelt fontosságú feladat, amennyiben részesülni kívának a közösségi támogatásokból. Ennek a kérdésnek valószínűleg egy külön képzést rendeznek.

A szemináriumon az erdészet többfunkciós szerepének elismertetésének nehézségeit is elismerték, és arra kérték a résztvevőket, hogy a tervek, pályázatok készítésekor kellően alapszinten, közérthetően fogalmazzanak meg szakmai kérdéseket, hogy azt adott esetben a témában laikus brüsszeli tisztviselő is megértse. Az erdészet annyira szerteágazó, hogy nehéz megérteni az adminisztrációval az összefüggéseket. Pl. fenntartható erdőgazdálkodás.

Kiemelték továbbá azt is, hogy a csatlakozás várhatóan az erdészeti szektor további erősödését jelenti, hiszen a 10 jelentkező ország 34 millió hektár hasznosítható erdőt visz be a Közösségbe.

Kérdéses még az úgynevezett certifikációs ügy, amelyben az EU certifikáció szerepe sincs véglegesen eldöntve.

Probléma az EU-n belül is, hogy több helyen is foglalkoznak az erdészeti kérdésekkel.

Az erdészeti ágazat értékelésekor a faanyagtermelés jelentősége a megújítható nyersanyagforrás fontosságának megtartása mellett nem emelkedik úgy, mint az erdő más komplex szolgáltatásai.

Szedlák Tamás

EU szakértő
Erdészeti Hivatal

Elgondolkodtató

Kedves Professzor Úr! Kedves Csaba!

Nagy megtiszteltetés érte a terepbotanikusok hírújságját: a Gólyahírt, amikor az Erdészeti Lapok ez év áprilisi számában „Elgondolkodtató” rovatot szentelt tavaly 1999 szeptemberi számunk erdész-ökológus (botanikus) párbeszéddel foglalkozó összeállításának.

Ennél is jobban örültem baráti levelednek, amelyben ugyan rám pírítasz, de a párbeszéd mellett kiállva őszintén megírtad véleményedet. És való igaz, hogy a „pillanat” kedvezőnek látszik. Vajon meddig tart ez a pillanat, amikor erdész, ökológus és természetvédő egymásra figyelve időnként beleéli magát a másik mundéjába. Való igaz, az erdész kötelme a „mindennapi, számottevő támogatást nem élvező erdőgazdálkodás”, de egyre inkább más is, egyre inkább az ökológiai értelemben (is) vett tartamosság, az ökoszisztémák és a természet védelme, a Föld még valamegyest természetyszerűnek nevezhető ökológiai rendszereinek, különösen pedig az erdőknek minél kisebb sérelemmel való művelése: *a természetközeli erdőgazdálkodás követelménye*. A természetvédő kötelme sem egyszerű, akár konfliktusok vállalásával is biztosítani a táj természeti értéktörédekeinek megmaradását, rehabilitációját, és rányitni a következő nemzedékek szemét a természet csodáira és értékeire. Mi az ökológusok kötelme? Ezen gondolkodom – nem könnyű a válasz magamnak sem, talán nem is tudom. A rendszert, a természet rendszereit kell szemünk előtt tartanunk, és abban kell látni és megérteni saját helyünket, szerepünket, súlyunkat (túlsúlyunkat) – az egyénét, a vidékét, a városét, az erdészekét és ökológusokét, a társadalomét, a civilizációkét – a Föld életében. „Pénzt vagy életet” játék ez, amit azonban úgy szeretnénk játszani, hogy pénzt is, életet is nyerjünk! Az ökológusnak ebbe a játékba kell beleszólnia, talán kiáltania is!, meg kell mutatnia a fenyegető következményeket, és megoldási alternatívákat kell javasolnia, ha rossz felé tartunk. (Vajon mi lehet a mi szerepünk: kibic, tanácsadó, konzultáns, játékos?) Pedig sokszor, sok helyütt rossz felé tartunk, még ha Európában „annyira” nem is, ha a hazai erdészet „annyira” nem is. Jogos az erdész kifogása, amikor azt mondja: miért nem a földművelőtől, miért nem a

város- és útpályaépítőtől, miért nem a vízrendező mérnöktől, miért nem a panorámás, vízpartos telekfoglalótól, miért nem saját fogyasztói igényeinktől(!) óvjuk a természetet? A természetközelség, a természet- és környezetbarát megoldások keresése és megvalósítása azonban általános és egyre sürgetőbb teendők minden téren! Az erdészekre nagyobb teher hárul, mert az erdők egy részében még *megvan* ennek lehetősége, és mert a tájba illeszkedő természetes erdő (és persze a táj többi természetes eleme) a Föld élő rendszerei megmaradásának biztosítéka. De milyen erdő? Felesleges lenne tagadni, hogy „erdeink” jelentős része faültetvény vagy ültetvényyszerűen kezelt erdő, amelyet főleg az elmúlt évtizedek igényei, politikai, szakmapolitikai akarata és technológiai fejlődése hozta létre. Míg 1951-ben az NDK „egész területén az erdőgazdálkodást az eddigi tarvágásos üzemmódról a készletgondozó üzemmódrára állították át”, írja *Hermann Krutzsch* előszavában Blankmeister úr, addig nálunk éppen az ellenkező irányba haladt az erdészeti politika (összes jogosan felmutatható eredménye mellett!). Annál nehezebb most az erdésznek „fordulatot” vennie. Véleményem szerint elkerülhetetlen az ültetvényes, az ültetvényyszerűen kezelt és a természetközeli kezelt erdők definiálása és szétválasztása, méghozzá szakmapolitikai, jogszabályi, üzemtervi és gazdálkodási szinten egyaránt. A határok meghúzása nehéz feladatnak, kemény küzdelemnek látszik.

Az „Elgondolkodtató” összeállításába már nem fért bele néhány témakör felemlítése, pedig többek között ma ezek *örökségét* hordozzuk: Ki, ill. mi irányította az erdőgazdálkodást, na és merre? Mi lett a homoki tölgyeseinkkel? Néhány nem is olyan régi gondolat felidézése az akác szerepéről! „Szemelgetés” a nyárfásítás történetéből – és megértve cikked mondanivalóját, idéztem a braziliai olcsó tömegfaanyag-termelés lehetséges piaci (árletörő) hatását saját nyárfatermesztésünkre. No, de ne lovgoljak a félreértéseken, hiszen *Roth Gyulát*, *Babos Imrét*, *Febér Dánielt*, *Májer Antalt* és *Szodfridt Istvánt* kiváló munkásságuk miatt én is nagyra becsülöm. Vajon ma, a következő évezredbe lépve mivel foglalkoznának, vajon mi- ben alkotnának hasonlóan kimagaslót,

ha nem a természetközeli erdőgazdálkodás témakörében?

Kedves Csaba, örülök, hogy helyt adtatok gondolatainknak és vitába szálltok azokkal!

Hasonló nagyrabecsüléssel üdvözlő:

Horváth Ferenc
MTA Ökológiai és Botanikai
Kutatóintézete
a Gólyahír Fórum rovatának
szerkesztője

Természetvédelmi tábor

A WWF Magyarország és a Soproni Erdőkért Környezetkultúra Alapítvány természetvédelmi tábort tartott Sopronban.

A táborban a két szervező alapítvány önkéntesei és munkatársai vettek részt. A tábor programjai között természetvédelmi terepi tevékenység és természetjárás szerepelt.

A természetvédelmi terepi tevékenység keretében a résztvevők szakemberek irányításával természetes anyagokból talajvédő és vízmosáskötő „műveket” készítettek erdős és patak menti területeken, illetve turisztikai berendezések létesítésében, illetve karbantartásában vettek részt Soproni-hegyvidék területén.

Bíró Imola

Sikeres tanulmányút

Május 22–26. között szerencsés résztvevője voltam az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezete szervezésében egy tanulmányútnak, amelyet *Herceg Miklós* főtítkárral készített elő, a csapatvezetést *Bartha László* elnökünk vállalta.

A résztvevők szám 32 fő volt, jórészt titkárok. Az OEE-t meghívás alapján én képviseltem.

22-én, hétfőn szinte végig esőben utaztunk, 20 óra körül voltunk Krynicán a bázis szálláshelyen.

23-án Krakkó és a közeli sóbánya megtekintése volt programon. Idegenvezetőnk egy Lembergben született zsidó asszony volt, aki a németek elől menekülve Magyarországon talált menedéket, itt járt iskolába, most lengyel állampolgár, magyar csoportok idegenvezetője. Nagy lelkesedéssel emlegettük a közös királyokat és az egykori közös határt.

24-én a Kárpátok lábánál lévő erdőgazdaságot látogattunk meg, csemeterkertet és természetvédelmi terület kezelését mutatták be.

25-én Zakopánéba mentünk, és bepillantást kaptunk a Tátrai Nemzeti Parkba. Ez rendkívül érdekes, szép, jól szervezett program volt.

Este a vendéglátók búcsúvacsorát szerveztek, zenekarral és sok-sok finomsággal.

Itt emelkedett hangulatban ismét emlegettük a lengyel–magyar barátságot, a közös problémákat, az egykori közös királyokat és közös határt.

A tanulmányút hasznos, kellemes, rendkívül jó hangulatú volt.

Viharos Zsolt

Közlemény

az Erdészeti, Faipari, Papíripari Nemzetközi Ösztöndíjas Alapítvány javára tett 1%-os személyi jövedelemadó felhasználásáról

A fenti befizetések alapján 1999 szeptemberében az APEH 2 123 581 Ft-ot utalt át Alapítványunknak. Ebből a Kuratórium az alábbi pályázatokat támogatta:

- Hagyományápolás (balekkutatás, valétálás) 450 000 Ft
- Külföldi tanulmányutak, konferenciák, szakmai cseregyakorlatok 764 000 Ft
- Nemzetközi szakmai és sportversenyek 550 000 Ft
- Hallgatói lapok, kiadványok 360 000 Ft

Köszönet mindazoknak, akik felajánlásukkal Alapítványunkat támogatják, amelyet a fenti név és a következő adószám: 19112855-1-08 feltüntetésével lehet megtenni.

Kérjük, támogassák továbbra is a Nyugat-Magyarországi Egyetem hallgatóinak és fiatal oktatóinak szakmai fejlődését.

A Kuratórium

Tarvágás – Tajgetosz ...

Sebeők János Erdészeti Lapokban megjelent „Tarvágás – Tajgetosz...” című vitaindító írása mind címében, mind az előszavában (Mi szükség van az öregekre?) tévesen hivatkozik a görög történelemre. Lexikonban a Tajgetosz címszónál olvashatjuk, hogy a spártaiak az életképtelennek tekintett csecsemőktől szabadultak meg ily módon, nem pedig az öregektől. A középiskolában úgy ta-

nították, hogy éppen a Vének Tanácsa hozta meg ezeket az ítéleteket.

Taygetosz vagy Taygeton, annak a görög hegységnek ókori neve, melyet az újabkori hellének a bizánci kor óta Pentedaktilonnak (ötujjas hegység) hívtak és hívnak. Hatalmas hegylánc, melynek márványból és csillámpalából alakult magaslatai Arkádiától egészen a Tainaron (Matapan) hegyfokig szakadatlan egymásutánban követik egymást, és így Lakoniának csaknem egész nyugati felét elfoglalják, északi nyúlványai pedig határvonalat képeznek Lakonia és Messzenia között. A Spárta felé néző hegyek szakadékaiban vetették az ókori spártaiak az idétlenül és nem életképesen világra jött gyermekeket a vadállatok elé. Az egész hegyláncnak alsó részét gyümölcsfák szegélyezik, feljebb a diófa és ciprus régiójában még a gabona is megterem, legfelül túlevelű fák közül több sziklacsúcs emelkedik ki; legmagasabb a Hagiosz Iliasz (l. Illéshegy, 2.).

L. M.

(Pallas)

Várnai Pál erdőmérnök

Felhívás

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara *Okleveles Természetvédelmi Szakmérnöki Szakot* indít 2001 februárjában, levelező formában.

A képzési idő 4 szemeszter, szemeszterenként 2x1 hét konzultáció.

A Szakmérnöki Szakra okleveles erdőmérnöki, okleveles környezetmérnöki, okleveles agrármérnöki, okleveles kertészmérnöki, vadgazda mérnöki végzettségűek jelentkezhetnek.

Elfogadjuk a biológusok és biológiai tanár szakosok jelentkezését is, de részükre csak abszolutóriumot tudunk kiállítani, szakmérnöki oklevelet nem nyújthatunk át.

Felvételi vizsga nincs.

Részletes felvilágosítást a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Dékáni Hivatal Tanulmányi Csoportja ad. (Cím: Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Dékáni Hivatal, 9400 Sopron, Ady Endre u. 5. Tel.: 99/518-347, fax: 99/329-808.)

A jelentkezéseket legkésőbb 2000. november 30-ig kell benyújtani az Erdőmérnöki Kar Dékáni Hivatalába.

A tandíj összege 50 000 Ft/félév, ami a vizsgadíjat tartalmazza. A konzultáció ideje alatt a szállás és az étkezés önköltséges. (Étkezési lehetőséget az Egyetem menzája biztosít.)

A képzés eredményeként egyetemi végzettségűek részére Okleveles Természetvédelmi Szakmérnöki, főiskolai végzettségűek részére Természetvédelmi Szakmérnöki oklevelet nyújtunk át.

A konzultáció időpontjáról januárban adunk tájékoztatást.

Erdőbirtokosság támogatása

A 36/2000. (VII. 7.) számú FVM rendelet lehetőséget biztosít az erdőbirtokossági társulatok alapítási költségeinek támogatására, kizárólag erdőtulajdonos tagokból álló és erdőgazdasági tevékenységet folytató szervezetek számára. A támogatás mértéke az alapítás számlával igazolt költségeinek 80 százaléka, de legfeljebb 250 ezer forint.

A támogatás az erdészeti hatósághoz benyújtott kérelem alapján vehető igénybe, amelyhez csatolni kell az alapszabályt vagy alapító okiratot, a cégbejegyzési határozatot és az alapítási (szervezési) költségeket igazoló számlát. A támogatás kifizetéséről az erdészeti hatóság intézkedik.

Mauthner

Európai faállomány

Európa erdős területei évi félmillió hektárral bővülnek, és az évi faállomány-növekménynek csak 59 százalékát érinti a kitermelés. Mindez a Kelet- és Nyugat-Európát, a FÁK-térséget, Észak-Amerikát, valamint Ausztráliát, Japánt és Új-Zélandot felölelő ENSZ-tanulmányból derül ki, amelyet a Financial Times ismertetett. Európában (Oroszország nélkül) átlagosan 38, Észak-Amerikában pedig 39 százalékos az erdős területek részaránya. Oroszországnak még mindig 54 százalékát borítják erdők és ligetek, de a kifejezetten az erdő kategóriába tartozó területek évente több, mint egymillió hektárral csökkennek. Ez markáns kivételt jelent az általában emelkedő trend alól.

A nettó faállomány-növekedéshez viszonyított vágási részarány Észak-Amerikában 79 százalékos, tehát jóval meghaladja Európáét, ugyanakkor a FÁK-térségben mindössze 17 százalék.

A faállományra az erdőtüzek és a rovarok jelentik a legnagyobb veszélyt, de problémát okoz a lombpusztulás is. Európában a lombjukat veszített fák részaránya tíz év alatt csaknem megkétszereződött, és 1997-ben már 23 százalékot ért el.

(Világgazdaság)

Tanösvényavató a Gemenci erdőben

A gemenci kisvasút végállomásától indul az a két és fél kilométeres tanösvény, melyet a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Rt., a Duna-Dráva Nemzeti Park és a WWF Magyarország közösen készített az odalátogatóknak. A Bányafoki tanösvényt *Márkus Ferenc*, a WWF Magyarország igazgatóhelyettese, *Csonka Tibor* vezérigazgató, *dr. Iványi Ildikó* és *Kocsis Imre Antal*, Szekszárd polgármestere adott át a közönségnek. A tanösvényen mintegy egyórás sétát tehetünk, ismerkedve Gemenc történetével, földrajzával, növény- és állatvilágának legfontosabb képviselőivel. A holtágak és az úgynevezett fokok mentén végül is visszaérkezünk a kisvasúthoz. Csak reménykedhetünk, hogy az igényesen elkészített demonstráló táblák egy év múlva is épségben tájékoztatják a kirándulókat, éppúgy, mint ahogy a pihenőhelyeken állított vastag tölgyfaasztalok és padok sem válnak a szociális és egyéb vandálok áldozatává.

Pápai Gábor

Országos erdeimag-program Tanzániában

Tanzániában erősödik a törekvés az őshonos fafajok erőteljesebb felkarolására. Az képez akadályt, hogy a szóbajöhető fafajok széles elterjedési területen, azon belül változatos klíma- és talajviszonyok között fordulnak elő. Emiatt nagy a genetikai változatosságuk. Márpedig magot akkor lehet sikerrel használni, ha a felhasználás helyének termőhelyi adottságai

megegyeznek a maggyűjtés helyének viszonyaival. A nehézségek elhárítása céljából magszármazási körzeteket alakítanak, és a magforgalmazást ennek megfelelően bonyolítják. Ezen túl szorgalmazniuk kell a magbiológiai és maggenetikai kutatásokat.

Ismerősnek hangzanak a leírtak? Hála két kiváló kutatóknak – *Mátyás Vil-*

mosnak és *Marjay Zoltánnak* – ez az ötvenes években nálunk is élő gyakorlat volt. Most nekünk kell ezt Tanzánia gyakorlatából újra tanulnunk? Hm.

(Forrás: *People and Plants*. WWF kiadvány, 1999. június)

Ref. Dr. Szodfridt István

Diákhagyomány: Balekélet

Fenti címmel időszakos kiállítás nyílt az Erdészeti Múzeumban (Sopron, Templom u. 4.)

Megnyitotta egy balek: *Lomniczy Gergely*, alias Kalevala erdőmérnök-hallgató

Látogatható: szerda kivételével, naponta szeptemberben 13–17, októberben 10–13 óráig

Támogatók:

FVM Erdészeti Hivatala (Budapest), Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Rt. (Keszthely), Muray Lászlóné (Sopron), Perkovátz-Ház (Sopron).

Dr. Tuskó László emlékkő-avatása Ráckeve

2000. június 24-én a ráckevei Peregi Park-erdőben emlékkövet avattak *dr. Tuskó Lászlónak*, a Soproni Erdészeti Technikum egykori igazgatójának tiszteletére.

A Naszály hegyből hozott hatalmas kőtömbbe

DR. TUSKÓ LÁSZLÓ VÖRÖSFENYVES feliratot vésettek az igen tisztelt és nemzetközi hírű pedagógus és kutató ráckevei vörösfenyő (hárssal elegyes) telepítéseinek megörökítésére.

Az emlékkövet az 1963-ban Sopronban végzett erdőszaktanulmányos találkozójára alkalmából *dr. Jereb Ottó* erdőmérnök, az iskola egykori tanára és a résztvevő IV.a., IV.b. osztály osztályfőnöke avatta

fel, aki meleg hangon emlékezett meg *dr. Tuskó László* igazgató emberi értékeiről, pedagógiai és szakmai munkájáról.

A találkozó alkalmából *dr. Jereb Ottó* erdőmérnök-tanár és *Sebestyén László* erdőszaktanár a magyar erdőkért és a magyar erdészek összefogásáért végzett áldozatos munkájukért a Savoyai Universitas Alapítvány arany emlékérmé kitüntetésben részesültek.

Kép és szöveg: **Dr. Czerny Károly**

„Ciánméreg és vidravédelem”

Idén év elején súlyos balesetsorozat érte a Szamos és a Tiszát. Előbb a ciánméreg, majd a nehézfém-szennyezés.

Az említett kutatások a megmérgezett folyóknál élő vidraállomány vizsgálatát is magukban foglalták. *A vidra elterjedési területén mindenhol kipuhtul vagy közvetlenül a kipuhtulás szélére sodródott. Ugyanakkor hazánkban még egységes és fejlődő állománya él, s a legerősebb populáció éppen a Szamos és Tisza mentén fordul elő (ez hozzávetőleg 300–400 vidrát jelent, ami körülbelül annyi, mint nyugat- és észak-európai elterjedési területén összesen). A ciánmérgezés után felvetődött a kérdés: átvészeli-e a szamos és a tiszai állomány a mérgezést? Ha igen, hol és milyen mértékben? Milyen mértékű a pusztulás? A mérgezés hogyan érinti a tavaszi és nyári szaporulatot?*

A folyóknál történő vidrakutatásról február első napjaitól május végéig terjedő időszakot átölelve – egy könyvet jelentetünk meg: „Ciánméreg és vidravédelem” címmel. Ebben a megnevezett időszak alatt lefolytatott kutatásokról, a tapasztalatakról és az eredményekről adunk számot, arról, hogy valójában mi is történt az Európa-szerte egyedülállóan egységes vidraállománnyal a balesetek után.

Gera Pál
ügyvezető elnök

A mi könyvünk, terjesszük

A mi nyelvünk

Íróink és költőink a magyar nyelvről Válogatta, szerkesztette és a kötetet a szerzők életrajzi adataival kiegészítette *Grétsy László*

Útbaigazító

A könyv címe nem tőlem és nem is a gyűjtemény kiadását támogató lelkes erdészekről származik, hanem a magyar nyelvújítás vezéralakjától, Kazinczy Ferenctől. *A mi nyelvünk* – ez valójában Kazinczy egyik, anyanyelvünkről szóló, szép versének címe. Ez a költemény már maga is beleillik a kötetbe – benne is van –, címe pedig nagyon is alkalmas arra, hogy tájékoztatást nyújtson könyvünk lényegéről, azaz egyúttal a könyvnek is címe legyen.

Ami pedig az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségének kezdeményezését illeti: ritka öröm számomra, hogy törekvéseink így egybeesnek. Jeles erdészeinket a millennium készítette arra a nemes elhatározásra, hogy támogassák egy olyan munka megjelentetését, amelyiknek a magyar nyelv dicsérete, méltatása, középpontba állítása a fő tárgya, én pedig hosszú évek óta dédelgettem magamban azt a gondolatot, hogy egyszer összeállítok egy olyan bőséges, lehetőleg nagy anyagot magában foglaló kötetet, amelyben költők és írók, tehát az anyanyelvvél már hivatásuknál fogva is a legszorosabb alkotó kapcsolatban álló emberek mondják el gondolataikat, érzéseiket legfőbb munkaeszközükről, a magyar nyelvről. Vannak ugyan már ilyen kiadványok, sőt egy-kettőhöz nekem is van némi közöm, ez a mostani azonban – igaz, nem csekély gyűjtő munka árán – minden tekintetben jóval felülmúlja az eddigieket. De ez így is van rendjén, hiszen millenniumi kiadványról van szó!

Azt, hogy mi a kötet fő célja, nagyon szépen megfogalmazta az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége. Az erdészekkel együtt, akik a magyar erdészeti szaknyelv kialakulása, a 19. század közepe óta mindig is sokat törődtek mind szaknyelvünkkel, mind általában anyanyelvünkkel, magam is elengedhetetlennek tartom, hogy „államiságunk millenniuma alkalmából... jelenjen meg egy könyv anyanyelvünk tiszteletére”. Azért rendkívül fontos ez, mert nyelvünket éppen napjainkban minden gazdasága és ereje ellenére is számos

veszély fenyegeti, legfőképpen az idegen szavak és idegenszerűségek túlzott méretű behatolása. Nagyon remélem, hogy más, hasonló törekvések megvalósításán-megvalósulásán túl többek között ezzel a kötettel is sikerül meg erősíteni a magyarságban, legalábbis annak határainkon inneni részében meglehetősen meggyengült, sőt megrendült nemzeti, egyszersmind anyanyelvi tudatot.

Grétsy László

A könyv kiadásának ötletét és a hozzá szükséges forrás túlnyomó részét *Bánó László* erdőmérnöknek, az UTILIS Kft.-nek és az egyéni adományozóknak köszönhetjük.

A megvalósításban közreműködött *Balogh László, Pápai Gábor, Szikra Dezső*.

A kiadvány terjesztését jelentős összeggel támogatta az „**Ember az Erdőért Alapítvány**”.

Megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesületnél 1027 Budapest, Fő u. 68. ÁRKEDVEZMÉNNYEL

FOHÁSZ

Ne csak magyarul,
de magyarán is
engedj szólni, Uram,
azaz egyenesen,
mint a kaszasuhanás.
Vágjon rendet a szó
a dudvarostú beléndek-beszédben,
hogy szárban bátorodva égre szökjön
az értelem aranyfejű kalásza.
Hozz bénakört nyelvemre, hogyha
méregbe mártott hegyvel döfni készül
s nem rendet vágni ezüst suhogással.
Métely törének, sandaság nyilának
ne legyen barlangbiztos arzenálja
– míg szólni tud – a szám.
Magyarul úgy
suttogjak és kiáltjak,
hogy mindig magyarán!

Baranyi Ferenc

A Szerkesztőség

elnézést kér **Baranyi Katalintól**, hogy a Kaán Károly emlékérem átadásakor Baranyainak tüntette fel. (De azért szép a mecseki táj is.)

Néhány gondolat utólag a vándorgyűlésről

Mindenekelőtt az időjárásról. Az utóbbi években valahogy mindig szerencsénk volt. Igaz, a legkalandosabb a *visegrádi* volt, ahol a közgyűlés egyébként sem megszokott folyamatát kísérte az „égi áldás” és a vele járó szélvihar. *Nagykanizsán* az összejövetelt megelőző napokban monszunszerű eső hullott, s így volt ez *Szolmon* is. De végül is mindig jóra fordult az idő a terepi programokon. *Székesfehérváron* talán a millennium tiszteletére minden rendben volt.

Recepció. Érkeznek a vendégek. Sor áll az akkreditálásnál. Belép egy hölgy. Kezében sporttáska, látszólag nehéz. Odalép a fogadó házigazda. Udvariasan elkéri és őrzi, míg végez a vendég.

Érkeznek sorjázva a buszok a kijelölt parkolóhoz. Minden a legnagyobb rendben. A kítűzőkön jelzett autóbuszokba szállnak a résztvevők. Menetrendszerűen indulnak a járművek a kijelölt terepre. Jelzés érkezett, hogy egy autóbusz akadályoztatva van, s néhány perccel késik. Vagyunk vagy harmincan, akiknek várnia kell. A házigazdák, miután közölték a kései indulás okát, egy karton hűtött sörrel engesztelték a várakozókat.

Baráti est, találkozó. Kürtösök, *Emerling Gábor* profi műsorvezetése után az Egyesület elnöke lép a mikrofon elé. Rövid beszédében összefoglalja az Egyesület elmúlt évének eseményeit, a vállalt feladatokat. Hangját sajnos elnyomja az egybegyűltek sörös- és borospohár fölötti moraja. A zaj olyan elviselhetetlen, hogy az Országos Erdészeti Egyesület választott elnökének szavai „pusztába kiáltottak” maradtak.

Noha a rendezők többszöri kérésére, hogy a zenészek a decibeleket vegyék halkabbra – sem teljesült, csak tanulság lehet a jövőre nézve.

Majdnem éjfél. A hangulat – ahogy mondani szokás – a tetőfokára hágott. Egy hölgy érkezik a sátor sörkiszolgáló részlegéhez: Tessék mondani, itt lehet sört kapni? A kérdés enyhén szólva váratlanul éri a csaposokat.

Jó volt látni, ahogy a polgármesteri üdvözlés után a Vörösmarty Színház felé vonult az erdészek és a székesfehérvári kíváncsiskodók serege.

Szabó Gyula mondja *Wass Albert* versét. Kimérten, megtervezetten. A nézőtér sorából egy-egy rímes mondatpár után önkéntelen sóhajt, biccentést hallani, látni.

Emerling Gábor konferál úgy, mintha világleletében ezt tette volna. Magabiztosan. A népi táncosok ropják táncukat. A fotós a színpad felől próbál fotózni. Nem jön össze, mert a szuffita lámpák ellenfényében nem lehet, csak szemlélődni. És látni, hogy a tánc ritmusára mozognak a külföldi meghívottak fejei.

„Elvonul a hadnép hosszú, tömött sorban...” Végetért a Krisztus utáni második évezred utolsó évének Vándorgyűlése. Az állófogadás kulináris élvezetét – ha szabad így fogalmazni – még mindig „zavarja” Grétsy tanár úr dedikálása. Örömmel teszi, és örömmel állnak sorban mindazok, akik nem jutottak az asztalhoz a végső pauza előtt.

Hazafelé. Kissé eltévesztettem az utat. A járdasziget mellé állva kérdeztem egy székesfehérvári lakost, hogy merre kell az autópálya felé menni.

Joglesen

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 36/2000. (VII. 7.) FVM rendelete az agrárgazdasági célok 2000. évi költségvetési támogatásáról szóló 6/2000. (II. 26.) FVM rendelet módosításáról

11. §.

Az R. 155. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„155. §. (1) E jogcím alapján az az igénylő támogatható, aki/amely

a) a mezőgazdasági növénytermesztésben, illetve szőlő- és gyümölcsstermesztésben (TEÁOR A 01.1) termelőként részt vesz, vagy fő tevékenységként *erdőgazdálkodást* (TEÁOR A 02.01), vadgazdálkodást (TEÁOR A 01.50), illetve halászati termelő (TEÁOR B 05.01) tevékenységet folytat,

b) *árvíz, belvíz és aszálykárok* esetén a területileg illetékes földművelésügyi hivatal igazolása szerint saját területén, a belvíz elvezetése érdekében a tőle elvárható munkálatokat elvégezte, az a) pont szerinti vadgazdálkodó és halászati termelő kivételével, illetve ...”

A 2000. évben kifizethető kárenyhítési kérelmeket a megyei földművelésügyi hivatalokhoz 2000. október 31-ig lehet benyújtani. Erdőgazdálkodóknak

– Jobbra, az erdészek találkozáját hirdető felirat útbaigazítót ad – mondta. És így van ez rendjén.

– *Balsay Miklós* vezérigazgató tájékoztatta szerkesztőségünket, hogy a bemutatóhelyek továbbra is nyitottak valamennyi szakosztály, illetve helyi csoport részére. Mindazok tehát, akik csak a bejelentkezés alapján egy bemutatóterületet láttak, megtekinthetik a többit is. Hasonló lehetőséget ajánl az erdőgazdaság a helyi vezetőknek, és a médiák képviselőinek. Nem véletlen, hogy a szervezőbizottság a beérkezett jelmondatok közül „Az erdők védelme önmagunk védelme” (Pápai Gábor javaslata) fogadta el, hiszen csak az egészséges és szakszerűen kezelt állományokkal védhetjük meg magunkat a manapság oly gyakori támadásoktól.

– Kevés szó esett a Vándorzászlóról, melynek ötlete az előkészítő megbeszéléseken vetődött fel. A zászló emlékeztet a Millenniumra éppúgy, mint a soron következő házigazdát a Vándorgyűlés szervezésének felelősségteljes munkájára. (Lásd a debreceni Szemerédi-féle emlékszoba-avatást.)

A szerk.

ezen túlmenően minden esetben csatolni kell az erdészeti hatóság igazolását is.

- 21/2000. (VIII. 18.) HM r. A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról 5357
- A vadászvizsga tartalmi feltételeiről és a vizsgaszabályzatról 907
- Növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezése, valamint forgalomba hozatali és felhasználási engedélyek visszavonása 892
- 43/2000. (VII. 21.) FVM r. A 2000. évi ár- és belvizek által okozott mezőgazdasági és erdőgazdálkodási károk enyhítéséhez rendkívüli támogatás nyújtásáról 4792
- 45/2000. (VII. 21.) FVM r. Az Állami Erdészeti Szolgálat létrehozásáról és szervezetéről szóló 37/1996. (XII. 29.) FM rendelet módosításáról 4796
- 18/2000. (VII. 21.) OM r. A környezetegészségügyi-környezetvédelmi szakfelügyelő szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeiről 4870
- 95/2000. (VII. 21.) KE h. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter tájékoztatója a vadászvizsga tartalmi feltételeiről és a vizsgaszabályzatról 4872

Az elnökség határozatai

1/2000. Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége elfogadja az Erdészeti Vízgazdálkodási Szakosztály létrehozásával kapcsolatos előterjesztést és hozzájárul az új szakosztály megalakulásához.

2/2000. Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége 1,3 millió Ft keret 2000. évi felosztására hatalmazza fel az Egyesület Titkárságát.

3/2000. Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége elfogadja azt a javaslatot, hogy a Pártoló Tagok Tanácsának mintájára a magánerdő-tulajdonosok képviselőire „Magánerdő Gazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa”, a gazdálkodó szervezetek képviselőire pedig „Vállalkozások Pártoló Tagi Tanácsa” alakuljon az Egyesületen belül, és mindkét új Tanács 1-1 főt delegáljon a küldöttközgyűlésbe. Az Elnökség felhatalmazást ad az Egyesület főtítkárnak a fenti határozat végrehajtásának előkészítésére.

4/2000. Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége felhatalmazást ad a főtítkárnak, hogy előkészítse az Egyesület erdőgazdálkodói státusának elnyerését, amennyiben ennek semmilyen jogi akadálya nincsen.

5/2000. Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége úgy határozott, hogy nem támogatja az OEE irodáinak kiköltözését Budakeszire az Információs Központ és Könyvtár új címére.

6/2000. Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége felhatalmazza az Egyesület Díjbizottságát, hogy a Kitüntetések Adományozási Szabályzatának tervezetével és az új díjalapítási előterjesztéssel kapcsolatos javaslatokat a 2000 őszén megrendezésre kerülő Küldöttközgyűlés elé vigye döntéshozatal céljából. A Díjbizottság által a 2000. évben díjadományozásra javasoltak névsorát valamennyi helyi csoportnak meg kell küldeni a soron következő Küldöttközgyűlés meghívójával együtt.

7/2000. Az Elnökség egyhangúan elfogadta a főtítkár első negyedévi pénzügyi beszámolóját, melyre Küldöttközgyűlési határozat kötelezi azzal, hogy a következő alkalmakkal írásbeli magyarázattal egészítse ki. (Jelen volt 7 fő elnökségi tag.)

8/2000. Az Elnökség áttekintette az 1998–2002. évekre szóló programjának és kapcsolódó feladatainak teljesítését és meghatározta a hátralévő teendőket, melyeket az Elnökség tagjai között, mint felelősök között felosztott. Vita után az Elnökség az előterjesztést egyhangúan elfogadta. (Jelen volt 7 fő elnökségi tag.)

9/2000. Az Elnökség egyhangúan elfogadta „Az Országos Erdészeti Egyesület közönségkapcsolati programja 2000” c. dokumentumot azzal, hogy a végrehajtásba az Elnökség tagjain kívül, mind a Helyi Csoportok, mind a Szakosztályok aktívan kapcsolódjanak bele. (Jelen volt 7 fő elnökségi tag.)

Ajánljuk

„A nyárak törzsnevelő és koronaalakító metszése” c., frissen megjelent ismeretterjesztő kiadványt, amely elsősorban a magánültetvénytulajdonosoknak kíván segítséget nyújtani, de a nemesnyár-termesztéssel foglalkozó szakemberek számára is hasznos lehet. Az anyagot egyébként videofilmen is elkészítettük.

Az alábbi feltételek mellett lehetőség van rendelni a füzetből, ill. a videokazettából:

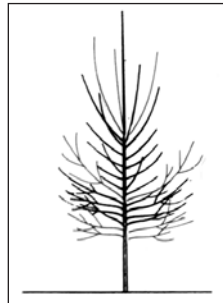
a füzet ára 150 Ft/db (legalább 10 db rendelendő!)
a kazetta ára 500 Ft/db + az üres kazetta ára
 + postaköltség

Bízva abban, hogy a kiadvány felkeltette az érdeklődésüket, várjuk megrendelésüket.

KEFAG Rt.
Erdészeti Szaporítóanyag
Termelési Központ

6000 Kecskemét,
 Külső-Szegedi u. 135.
 Tel./fax: (76) 321-048

Az Országos Erdészeti Egyesület közönségkapcsolati programja 2000

Legfontosabb közvetítendő üzenetek:

- Magyarországon az erdőterület évről évre növekszik
- Évek óta nem kerül kitermelésre a kitermelhető famennyiség
- Az erdész aktív természetvédő, aki létrehozta és megőrizte a ma védett erdőket

1. Az erdőgazdálkodás társadalmi megítélésének javítása

- a) Erdészeti Erdei Iskola hálózat működtetése, bővítése
- b) Erdők Hete rendezvénysorozat megszervezése
- c) OEE Információs Központ kialakítása
- d) Erdészeti Lapok terjesztése
- e) Könyvek kiadása
- f) Országos és regionális lapokban rendszeresen az erdőgazdálkodásról

szóló cikkek megjelentetése. Az MTI-nek általunk megszovegezett híryanagyok eljuttatása. Sajtótájékoztatók megszervezése

g) Az elkészült videofilmek forgalmazása

h) Internetes megjelenés bővítése

i) Egyesületünk levelezési arculatának kialakítása

2. Az ágazat költségvetési támogatásának növelése

a) Kapcsolattartás az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága Erdészeti Albizottságával

b) Együttműködés az erdészeti és partner szervezetekkel

c) Rendezvények szervezése

3. A magán és állami erdőgazdálkodás helyzetének javítása

a) Az ágazat költségvetési támogatásának növelése

b) WOOD TECH Erdészeti Szakvásár megszervezése

c) Magánerdő-gazdálkodási nyílt szakmai nap megrendezése, erdőgazda tanfolyam tartása

d) Erdészeti Lapokban célirányos cikkek megjelentetése

e) Útmutató kiadása magánerdőgazdálkodók részére

4. A faalapú termékek forgalmának növelése

a) Az ÁPV Rt. Agrárgazdasági Ügyvezetés által kezdeményezett fahasznosítási program támogatása

Elnökségi ülés Egyesületi Klub

2000. július 6. 10.00

2000. évi legfontosabb feladataink áttekintése

1. Pénzügyi források biztosítása (Káldy J., Ormos B.)

2. Szabályzatok kidolgozása: Kitűntetési Szabályzat, Működési Szabályzat stb. (Ormos B., Bogdán M., Viharos Zs., november)

3. Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsának megszervezése (Péti M., november)

4. Vállalkozások Pártoló Tagi Tanácsának megszervezése

5. Természetvédelmi Szakosztály megszervezése (Markovics T., szeptember)

6. „Magyar Erdészek Világtalálkozója, 2000” – interneten (11/1999. október 18., hat. Káldy)

7. OEE Információs Központ beindítása (Ormos B.)

8. OEE alkalmazotti személyi kérdések rendezése (Káldy J., Ormos B.)

9. WOOD TECH szervezése (Ormos B., augusztus 23–26.)

10. Erdők Hete szervezése (Ormos B., szeptember 25.–október 3.)

11. Tiroli csoport fogadása (Marghescu T., Ormos B., július 10–14.)

12. Lengyel csoport fogadása (Viharos Zs., Jozviak)

13. Szlovák tanulmányút szervezése (Herczeg M., Répászky M., október 2–5.)

14. OEE küldöttközgyűlés (november 16.)

15. OEE évzáró (december 7.)

16. Magánerdő kiadvány elkészítése a fafeldolgozásról (Ormos B., WOOD T., augusztus 23–26.)

17. Franciaországi vizontlátogatás (szeptember 18–24., 4 fő + S. Nagy László)

18. Erdei iskola tanulmányút Németországba (Migende, 10 fő, október 15–21.)

19. Erdőgazda társasjáték bonyolítása (Ormos B., júliustól)

20. Folyamatos internetes megjelenés biztosítása (Káldy J., Tóth M.)

21. Kommunikációs program gondozása (Ormos B., folyamatos)

22. Régióértekezletek, vezetők személyes felkeresése (elnökség)

23. HCS, Szakosztályok látogatása az

elnökségben szétosztottak szerint (elnökség)

24. Szakosztályi javaslatok az erdészeti támogatásokra (Ormos B.)

25. Szociális segélyek felmérése, elbírálása, kifizetése (titkárság, július–szeptember)

26. Erdőgazdasági Pártoló Tagok Tanácsa (Káldy J., VADEX, október)

27. Erdészeti emlékhelyek könyv kiadása (Káldy J.)

28. Bedő-szobor öntése (Ormos B., 2 db, OEE, FVM, augusztus)

29. Székház-per ügyintézése (Ormos B., július)

30. Erdészcsillag Alapítvány beindítása (Ormos B. + titkárság, folyamatos)

31. Új tagnyilvántartási rendszer beüzemelése (titkárság, decemberig)

32. Titkári, Szakosztályvezetői Bizottsági ülés (Káldy J., szeptember 26–27., Budapest)

33. „Az ember és az erdő” III. video sorozat elkészítése (Pápai G.)

34. Erdészportrék – videofilm (Pápai G.)

35. Erdéztörténetek-könyv (Pápai G.)

36. Erdei tusa az ország legjobb erdésze címért (Répászky M., 12/1999., október 18., elnökségi határozat)

37. Újságírók találkozója (Pápai G., október)

38. Erdészbál 2001. (Káldy J.)

Felhívás

Várjuk fiatal, legalább 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkező rátermett erdőmérnökök jelentkezését, akik elhivatottságot éreznek magukban egy állami erdészeti részvénytársaságnál erdészeti egységvezető munkakör betöltésére.

**A jelentkezéseket a
biotaori@freemail.hu
címre kérjük.**

Millenniumi szakosztályülés

Az OEE Táj- és Környezetfejlesztési Szakosztálya a millennium szellemiségét érzékeltező ülését f. év május 9-én a Zöldkereszt Egyesülettel közös rendezésben tartotta. Az ülésen dr. Sípós András, a Szarvasi Arborétum igazgatója „A természetközeli alakítás és az emberi alkotás összefüggése”, illetve Práczky István közíró „Avarok az erdős Kárpát-medencében” c. előadások hangzottak el, amelyekkel összefüggésben tartalmas véleménycsere alakult ki.

– Az ember alkotta természetközelséget dr. Sípós András rendkívül gazdag és rendszerezett, az arborétumban végzett megfigyelési és mérési eredmények közvetítésével érzékeltette. Előljáróban ismertette az arborétum faj és fajta gazdagodását, majd a terület bővítésére, ill. a kezelés módszereire irányuló fejlesztéseket, kezdeményezéseket. Elemezte a gondozás során szerzett tapasztalatokat, az alkalmazott beavatkozások hatásait, tanulságait. Vácolta azokat a bekövetkezett változásokat, amelyek elősegítették a behozott fajok honosodását. A csoportos telepítések motiválták az ültetvények természetközeli alakulás körülményeit. A tudatosabb csoportos elegyítés és az idős egyedek kellő arányú megtartása fokozta a faj, ill. fajta gazdagodást, elősegítve a társuló fajok, az állatvilág egyre több fájának a – mintegy 100–120 faj – megtelepedését, a biocönózis kifejlődését. Az együttes kölcsönhatás következtében kialakuló térszerkezet hatott a mikor- és a mezoklimára, bizonyítva a fásnövények klímaváltoztató szerepét, a populációk fajainak bővülését, a fejlődés kedvező irányú stabilizálását.

Vagyis érzékletessé vált a mesterségesen telepített és a célszerűen kezelt fagyűjtemény természetközeli jellege, biodiverzitása, látványosan előrehaladt szuccesziós folyamata, miközben a tudományos kísérletekre is alkalom teremtdött. Mindezek mellett az arborétum az ismeretterjesztés kiemelkedő „bázisrészletévé”, közösségi „mintaműhelyé” alakult. Az eredmények és az adatolás olyan rendszerezett, hogy a terület, ill. kert alkalmas lenne az elvontabb szemléletű biológusok, természetvédők nézeteinek, felfogás-különbözőségeinek „közös nevezőre” hozására, a gyakorlatias szemlélet alakítására, a közös érdekek felismertetésére és az összefogás szükségesszerű előmozdítására.

Práczky István előadásában olyan nyelvi, szóképzési és értelmezési összefüggést vonultatott fel, amelyek gyökerei, magyar szótagjai a természeti jelenségek

„leképzése” folytán alakulhattak ki. A Kárpát-medence szavai, helynevei a legjellemzőbben „tükrözik”, kifejezik a természetet, ill. jelenségeit. Az erdővel, fával kapcsolatosan számos olyan fogalom vált ismertté, amelyek a természeti jelenségek-ből eredeztethetők és a nyelvi „molekulagömbjei” érzékeltetik az ősnyelv szavainak egytagúságát, amelyek fő jellegzetessége, hogy oda-vissza ugyanazt jelentették: apa, anya, ege, eke, epe, bab, góg, jaj, kék, pap, pép, sas, sás, a többtagúaknál: dagad, görög, kerek, konok, könyök, körtök, körök, legel, lepel, locsol, soros, saras, szakasz, temet stb. A magyar nyelv számos kifejezést őriz, amely fordítva is értelmes szót képez, illetve „szófejtéssel”, oda-vissza olvasata is egy-egy fogalom „leirata”, a visszaolvasata pedig a rovásírással való összefüggését is bizonyítja. Példaként az előző előadásban elhangzott arborétum jelentéstartományait elemezve az előadó rámutatott, hogy az arborétum több értelmes szóból hogyan alakult ar-bor-rét. Illetve a rét visszaolvasata tér, mogyoró = magyarak stb. Az igen sok példával érzékeltetett gondolat, a szavak azonos jelentésű oda-vissza olvasata, a felfűzhető „szögyöngyök” értelmezhetősége meggyőzően utaltak a magyar nyelv ősiségére, de legalábbis arra, hogy a legtöbb olyan szavunk van, amelyek kialakulása a legrégebb és leginkább a hangzásuknak megfelelő

leiratúak. Ezen túl rámutatott, hogy az ősnyelv főszabálya a tömörség volt, amit „kereksége” határozott meg, amely végigkíséri a magyar nyelvet, és ez legfőbb ismérve a szumir, makari, magyar nyelveknek. A nyelvek alakulásánál rámutatott még olyan szavakra, amelyek ugyancsak a magyarral közös gyökereik, de a hangzásuk leirata más formában jelenült meg a más nyelvekben hiányzó: „s”, „cs”, „gy”, „sz”, „z”, „zs” stb. hangok ismeretlensége miatt, ezért torzulhattak az ősnyelv szavai, amelyek gyökerei több indogermán nyelvben kimutathatók, pl. szerinte az angolnál közel 14 000, a németnél 15 000 közös, ősnyelv-gyökerű szó található.

Az érdekes és nagyívű előadás kapcsán ismertetett kárpát-medencei folyók nevei, számos helyjelző és fás növények magyar szavai számtalan formában rámutattak az „ősnyelv” gyökereire, amelyből az előadó szerint legtöbbit a magyar nyelv őriz. A felvázolt gondolat, az ismeretlen szavak, szótagok, szófejtések sokasága mély elgondolkodásra készítette hallgatóságát. Méltán hívta fel a figyelmet nyelvi kultúrértékeink gazdagságára, amelyet jobban, joggal kell – több irányultságból is – megismerni, hogy nemzeti öntudatunk erősödjék, és az értékeinket a nemzeti egyenrangúság viszonylatában mások is értékén megbecsüljék és elismerjék.

Az előadások kapcsán a véleménycsereben részt vettek: dr. Dobos T., dr. Sípós Á., Tilly G., Köveskúti Gy., Tassi I.

Dr. S. Nagy L.

Új erdészeti és faipari kiadványok

A Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó erdészeti és faipari kiadványainak száma újabb három, az erdészek és faipari szakemberek számára nélkülözhetetlen kiadvánnyal bővült.

A napokban került bemutatásra dr. Solymos Rezső: Erdőfelújítás, erdőnevelés című hiánypótló kiadványunk. Hasonló témában 1973-ban jelent meg utoljára Magyarországon „Erdőművelés” címmel szakkönyv. Jelen könyv szerzője az erdőfelújítás és az erdőnevelés újabb kutatási és gyakorlati eredményeinek felhasználásával foglalta össze mindazt, amit e témáról tudni kell a jövő természetközeli erdőgazdálkodásában.

Dr. Winkler András: Farostlemezek című könyve az első összefoglaló munka magyar nyelven a farostlemez-gyártásról.

Ez év elején került a boltokba dr. Molnár Sándor: Faanyagismeret című kiadványa, mely az erdő- és fagazdaság, fakereskedelem és a fafeldolgozás legkülönbözőbb területein dolgozó szakembereknek egyaránt hasznos információkkal szolgál. A szerző a haszonfák jellemzőinek sokoldalú bemutatása és a friss kutatási eredmények mellett a legújabb szabványok (MSZ-EN) előírásait is megjelöli.

A kiadványok postai utánvétellel vagy személyesen vásárolhatók meg **10%** kedvezménnyel.

Megrendelőlap

Postai utánvétellel megrendelem az alábbi könyvet.
Az árát és a szállítás költségét átvételkor fizetem ki.

Cím	Ára	Rendelt példány	Amennyiben bármely könyvből 3 darab felett vásárolok, 25% kedvezményre jogosultok.
Erdőfelújítás, erdőnevelés	2205 Ft		Megrendelő neve:
Erdőszegélyek	648 Ft		Megrendelő címe:
Erdőérték-számítás	2412 Ft		Megrendelési cím: Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, 1142 Bp., Erzsébet királyné útja 36/b. Fax: (1) 363-2017
Faanyagismeret	3227 Ft		
Farostlemezek	1575 Ft		
Faforgácslapok	1782 Ft		
A faanyag degradációja	2232 Ft		
Faanyagkémia	2232 Ft		

Zemplén-hegységi tanulmányút

Az OEE Kecskeméti Csoportja szervezésében 4 napos tanulmányúton vett részt 40 (főként nyugdíjas) tagtársunk az Északerdő Rt. Zemplén-hegységi körzetében július elején.

Első nap Miskolcon *Bak Júlia* HCS titkár és *Kelemen Zoltán* főmérnök áttekintést adott az Rt. munkájáról, problémáiról. 102 ezer ha területükből 54 ezer ha különböző fokozatú védettség alá esik. Ez azt is jelenti, hogy az erdészeti munkák térbeli és időbeli szervezése nagyobb körültekintést, lényeges többletköltséget igényel, amire külön támogatást nem kapnak.

Bodrogkeresztúr felé haladva 7 éves nemes nyáras láthatunk, melynek egyik felén az erdészet időben ritkítást végzett, de másik felén ez a munka a privatizáció miatt elmaradt; a különbség szembetűnő magassági és vastagsági növekedésben. A Bodrog árterén még látható volt az idősebb nemesnyár-állományban a tavaszi árvíz szintjének felső határa kb. 2 m magasságban, valamint a szépen fejlődő 4 éves nemes nyáras, melynek mélyebben fekvő részét a kora tavaszi jéges árvíz tönkretette.

Másnap a Kassai Erdőgazdaság vendégei voltunk. Itt *Frantisek Floris* vezérigazgató igazi erdészbarátsággal fogadta a résztvevőket. A Szalánci Erdészet h. vezetője az ottani tölgy- és bükkgazdálkodásról számolt be, *Futó László* kolléga pedig általános ismeretést adott baráti beszélgetés közben

az 50 ezer ha-os erdőgazdaságról. Náluk is sok természetvédelmi terület van. Ők divatos szóval élve „lobbiznak”, hogy az erdészet és a természetvédelem egy kézben legyen, mert így fölösleges kiadásoktól mentesülne a társadalom, hiszen az erdészeknek szívügyük a természetvédelem is, ők kezdeményezték ezt és gyakorolják már több, mint 130 éve.

A Szádelői-völgyet *Jan Smutny* ker. vezető erdész kíséretével jártuk be. Ez a mészkőhegység az Aggteleki-karszt folytatása. Sok barlang beszakadásából keletkezett, melyet aztán az erózió is alakított. A 300–400 méter magas meredek sziklafalak a Békás-szoroshoz teszik hasonlóvá, de itt a 3 km-es szurdokban vezető út két oldala a Blatnica-patak mellett erdős, így nincs mindenütt kilátás a környezetre. A védett területet az erdészet kezeli, fakitermelés gyakorlatilag nincs.

Harmadik nap a tölgy- és bükkgazdálkodással ismerkedtünk a volt fűzéradványi Károlyi hitbizományi uradalom erdeiben a Hegyközben, majd a Telkibányai Erdészetnél. Különböző stádiumban lévő sikeres bükk természetes felújításokat láthattunk. A kocsánytalan tölgyet is lehetőleg természetes úton újítják fel. A megyében, mintegy 60 ezer ha olyan felhagyott bozótosodó legelő vagy szántó van, melynek sorsa egyelőre bizonytalan, néhány %-a már beerdősült.

Útközben megnéztük Pálházán *dr. Lenár György* erdészeti ig. kalauzolásával az erdészeti-vadászati-környezetvédelmi kiállítást és múzeumot, mely sok erdész-kolléga adományaiból jött létre; kezdetben azt gondolták, hogy a szobákat nem fogják betölteni a kiállított tárgyak. Most látható: komoly bővítésre lenne szükség, hogy méltón képviselje szakmánkat a múzeum.

Telkibányán meglátogattuk a volt Waldbott-kúriát és tisztelettel gondoltunk az OEE hajdani nagy elnökére. A könyvtárban hallottunk az újabb csúnya szokásról: a kényelmesebb diákok kitépik a könyvekből a nekik éppen szükséges lapokat jegyzetkészítés helyett.

Utolsó nap a volt Waldbott-uradalom tolcsvai, háromhutai erdeivel ismerkedtünk. Itt is természetes úton újítják fel a bükköt és a tölgyet, szükség esetén pótolva. Sok gondjuk van a középkorú luc- és erdeifenyvesekkel. Az ökológusok elképzelése szerint ezeket fokozatosan le kellene váltani bükkal, viszont ez hosszadalmas és nehéz szakmai munka!

Telkibányánál tisztelegtünk az út mellett lévő emléktáblánál, mely az örök erdész-bányász-kohász barátságot hirdeti, majd a közeli erdőben lévő felhagyott bányatárónál emlékeztünk a 200 év előtti bányaszerencsétlenség áldozataira. Egyébként az itteni andezit kőzet 1 tonnájában 2 g arany és 20 g ezüst van, melynek kinyerése jelenleg nem gazdaságos.

Szakmai kalauzolásunkban részt vett az egyes erdészeteknél *Bajtel Gyula* erdészeti ig., *Szamiszló Gábor* erd. ig., *Fekete János* ny. erdész, és végig az egész zempléni körzetben *Fehér István* erdőfelügyelősi ov., csoporttitkár, valamint *Járasi Lőrinc* ny. erdőmérnök kolléga, aki szakmai ismeretein kívül erdészettörténeti, sőt általános tájékoztatásaival is bőven kiegészítette a látotakat.

Az út szakmai részét bő kulturális programok egészítették ki.

Miskolcon megcsodálhattuk az erdőgazdaság reprezentatív székházát; ez egyetlen az országban, mely erre a célra készült és $\frac{3}{4}$ évszázada ezt szolgálja. Meglátogattuk a székház mellett lévő ortodox egyházi gyűjteményt és templomot; ennek ikonostáza egyike a legnagyobbaknak az országban.

A szerencsi várban a Zempléni Múzeumot és a benne lévő képeslapgyűjteményt néztük meg, mely 900 ezer darabjával elsők között van a világon.

Sárospatakon (ahol szálláshelyünk is volt) elmentünk a vártemplomba, és részletesen bejártuk a Rákóczi-várat; innen gyönyörű kilátás nyílik a Bodrogfolyóra és a városra, vidékre.

A Sátorlajújhelyhez tartozó Széphalomban felkerestük a *Kazinczy Ferenc* emlékházat és az író sírját, valamint fiának, az aradi vértanú *Kazinczy Lajos* honvéd tábornoknak szobrát.

Hollóházán a közel 170 éves gyár köedény és porcelán kiállítását tekintettük meg. Ennek művészi termékei bátran állíthatók a herendi és a pécsi gyárak termékei mellé. Örvendek, hogy az egész vidéken több templom létesült és van épülőben az utóbbi években, általában modern stílusban.

A 250 ezer lakosú Kassa központját idegenvezetővel néhány órás városnézés keretében ismerhettük meg. Az É–D-i irányú főtér közepén, a régi várárok helyén csörgedezik végig különlegességként egy csermely szabályozható ága. A tér két oldalán patinás épületek, paloták, a volt ferencestemplom, premontrei templom és rendház, Rákóczi-palota, a tér közepe táján a színház, majd a Szent Erzsébet székesegyház. Utóbbi kettő között igen szép szökőkútrendszer, melynél a víz-sugarak nagysága a vele összekapcsolt zeneszámok hangjainak magassága vagy mélysége szerint változik; ugyanitt szép harangjáték is van. A gótikus dóm helyén már a XIII. században nagy templom volt; jelenlegi formáját a XIX. sz.-ban kapta; 5 hajós, gyönyörű színes ablakokkal és szárnyas oltárral. Az altemplomban *II. Rákóczi Ferenc*, anyja, *Zrínyi Ilona*, *Bercsényi Miklós* és felesége nyugszik. Mi a nagy fejedeleme emlékezve élenkeltük a himnuszt.

Az egész útnak különleges színfoltja volt egy tokaj-hegyaljai borgazdasági üzem meglátogatása. Itt kétszintes, több km-es folyosórendszer van a hegy belsőjében. Mintegy másfél km-t megtéve a kétoldali hordósor között, az elmaradhatatlan borkóstoló következett, mely bizonyára mindenkinek tartós emlék marad.

Ez a jól sikerült szakmai és kulturális tanulmányút is jó alkalom volt a hagyományos erdészbarátság ápolására. Köszönet az Északerdő Rt. vezetésének, a Kassai Erdőgazdaságnak, a zempléni lelkes kollégáknak a szervezésért, vendéglátásért, a Kiskunsági EFAG Rt.-nek a nagylelkű támogatásért.

Sipos Sándor
ny. erdőmérnök
(Kép: Bognár Gábor)

Terepi tanulmányút a Mátrában

Az Erdőfeltárási Szakosztály 2000. június 21-én szakosztályülést és terepi tanulmányutat rendezett az Egererdő Rt. területén a Mátra-hegységben.

A helyszín megválasztásának indítéka az volt, hogy 1999 nyarán és 2000 tavaszán az Északi-középhegység mindhárom erdőgazdaságában (Ipolyerdő, Egererdő és Északerdő) igen komoly természeti károkat okoztak a rendkívüli esőzések, viharok.

A Mátrában a felhőszakadások hidakat, vasutakat, átereszeket sodortak el, földcsuszamlásokat, töltésszakadásokat, burkolatkárokat okoztak. Az út- és vasútkárok mértéke 1999-ben 90 millió Ft, 2000-ben pedig 25 millió Ft volt.

A legnagyobb károk a Verpeléti, a Parádfürdői és a Bátonyterenyi Erdészet területén keletkeztek.

A Szakosztály a helyi szakemberekkel együtt megtekintette a legkritikusabb helyszíneket.

A Parádfürdői Erdészet területén lévő Haluskási úton több száz m³ föld csúszott le a töltésoldalon, ezzel lehetetlenné tette az út használatát.

Hasonló károk keletkeztek a Bátonyterenyi Erdészet két útján: a Katalini és a Szorospataki utakon, azzal a különbséggel, hogy itt már az utak hegy felőli oldala is megindult.

A helyszínelés során abban megegyezett a jelenlévő szakemberek véleménye, hogy ezeket a földcsuszamlásokat a felszínen és felszín alatt lefolyó víz okozza azzal, hogy az átázott talajrétegek egy csúszó rétegen megindulnak és rövidebb-hosszabb idő alatt az érintett útszakaszt tönkreteszik. A megoldáshoz célszerű előzetes talajvizsgálatot végezni (szondás vagy fúrásos módszerrel), ennek alapján részben övárokkal (ahol lehet), részben megfelelő mélységben elhelyezett szivárgókkal (a víz útját elvágván) lehet megállítani a víz romboló munkáját. A töltésoldalon (esetleg a hegy felőli oldalon) alkalmazott támfalépítés vagy rőzsefonás csak másodlagosan jöhet szóba.

Mindez természetesen alapos feltárás és tervezés kérdése.

A szakosztályülés – melyen 15 fő vett részt – fontos tapasztalatokat nyújtott az erdőfeltárók munkájához.

Wágner Tibor

Meghalt CSÖRSZ EMIL,
nyugalmazott erdőfelügyelő

1911. december 16-án született Miskolcon. 1930 és 1934 között Sopronban elvégezte a Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola erdőmérnöki karát. 1936-ban kezdte el szakmai pályafutását a veszprémi püspökség Kisbárapáti Erdőgazdónokszékén. Hosszú életpályája során sokféle beosztásban dolgozott. Volt erdőgazdónok Karádon (1940–43 között), üzemtervező Klocsán, erdőgazdónokszék-vezető Gyulán, termelési csoportvezető Debrecenben a II. számú Állami Erdőgazdaságnál, főmérnök a Mezőföldi Állami Erdőgazdaságnál Székesfehérvárott, majd erdőrendező a Budapesti Állami Erdőrendezőszéknél. 1968-tól 1978-ig erdőfelügyelőként tevékenykedett a Budapesti Erdőfelügyelőszéknél, és innen ment nyugdíjba 1978. december 3-án, hogy azután 1979. január 1-jétől 1985. február 28-ig tovább folytassa erdőfelügyelői munkáját. Összesen tehát 49 éven át munkálkodott. 1999. december 30-án halt meg, néhány nappal hőn szeretett feleségének elmenetelét követően. E sorok írója 1973-ban ismerkedett meg „Emil bácsival”, és abban a rendkívüli szerencsében volt része, hogy 1984-ig folyamatosan tanulhatta tőle mind az erdészszakmát, mind az „emberségszakmát”. Nehéz megmondani, mekkorát alkotott Csörasz Emil az erdészszakmában, mert tudományos publikációi nem nagyon voltak. Láttam és dolgoztam viszont az általa elkészített ráckevei üzemtervből, melynél alaposabb és pontosabb üzemtervet azóta sem láttam. Nem volt olyan szakmai kérdés, melyre Emil bácsi azonnali, pontos, kimerítő és ugyanakkor mégis emberi választ ne tudott volna adni. Emberségszakmában pedig nála nagyobb még nem találkoztam. Bár elvtelen megalkuvásoktól mentes, céltudatos, pontos és alapos ember volt, mégis erdőfelügyelőként is azonos oldalon állt, mint a tisztességes erdőgazdálkodó: mégpedig az erdő oldalán. Bölcs humora, jó kedélye soha sem hagyta el, még halálos ágyán sem! Higgyék el, tisztelt kollégáim, hogy mindez így igaz. A rendkívül jellegzetes, emilbácsi humor több, mint egy évtizeden át élvezhettem és tanulhattam belőle. Miután pedig a családját is közelről ismerhettem, állíthatom, hogy még sehol sem tapasztaltam olyan egyetértő harmóniát, mint ami náluk három generációt a legnagyobb természetességgel kapcsolott egybe.

Köszönöm Emil bácsi, hogy ismerhetelek és tanulhattam tőled. Köszönöm Emil bácsi, hogy Tőled tanulhattam. Köszönöm, köszönöm!

Üdv az erdésznek!!

Padányi Gulyás Gábor
erdőfelügyelő

Dr. Horváth László
1926 – 2000

Dr. Horváth László erdőmérnök, a Bugaci Erdészet legendás birmevű és tudású nyugalmazott vezetője 74 éves korában elhunyt. Temetésére nagy részvét mellett 2000. augusztus 2-án került sor a bugaci temetőben, ahol a következő búcsúztatások hangzottak el.

Tisztelt gyászoló Család, Munkatársak Kollégák, Ismerősök, Egybegyűltek

A sors kegyetlen törvénye miatt gyülekeztünk e ravatalnál, hogy elkísérjük utolsó útjára dr. Horváth László kollégát, a Bedő Albert- és Mathiász János-díjjal kitüntetett tudóst, az erdészeti ismeretek doktorát, az erdészeti tudományok kandidátusát, a munka érdemrend bronz fokozatának és a köztársaság csillagrendjének birtokosát, a három kiváló dolgozói cím kitüntetettjét, a címzetes egyetemi tanárt, a mindenki Laci bácsiját.

Az erdészeti termelői gyakorlatban lévő szakemberek közül ő szerzett elsőnek tudományos fokozatot.

Megrendülten állunk e koporsó mellett, alig tudjuk felfogni a veszteséget, ami történt, nem halljuk többé bízató szavait.

Erdészcsaládban született Eszterházában 1926-ban.

Erdőmérnöki oklevelet 1950-ben kapott, soproni tanulmányainak befejezése után. Ez év szeptemberében kapta volna meg az aranydiplomát, melynek átvételére nagyon készült, de a kegyetlen sors már nem tette lehetővé.

Igaz erdészként élte tartalmas életét. Szakemberek körében történt társalgó beszélgetések alkalmával is gyakran a csemeteketről, az erdősítésről, a vadászatról, kísérleteiről, a szakmáról szólt. Mindig a jobbat kereste, s alkotott maradandót a homokfásítás terén. Tapasztalatait, kísérleteinek eredményét szívesen megosztotta érdeklődő kollégáival.

Szakmai tevékenységét a Duna-Tisza közén, a Homokháton végezte. Bugacon kezdett dolgozni 1950-ben – néhány hó-

nap kitérő után – innen ment nyugdíjba 1989-ben. A 40 év szolgálatból 35 évig volt erdészvezető. A munkák további irányítását gyermekének, ifj. Horváth Lászlónak adta át. Betegsége már ezt megelőzően kikezdte egészségét.

Munkálkodása folyamán több, mint 10 000 ha erdő telepítésénél bábáskodott – munkatársai segítségével –, beosztásától függően más-más szinten. Volt olyan esztendő, amikor a Bugaci Erdészet egyetlen erdősítési idényben több, mint 1000 ha erdőt létesített.

Fáradhatatlanul nagy akaraterővel végezte munkáját, ami őrlötte egészségét. A nagy munkabírásánál csak a tudása volt nagyobb.

Egyetemi tanulmányutunk alkalmával találkoztunk először 1956 tavaszán. Mint kezdő mérnök, nagy lelkesedéssel magyarázta kísérleteit, a mély barázdába történő fenyőerdősítést. Mi, mint végzős hallgatók feszülten figyeltük a barázdában mért klimatikus méréseinek eredményeit. Még ma is előttem van a kép, ahogy állt a barázdában és lendületes előadásából a szakma igaz szeretete csengett ki. Személyemet érintően talán ez volt az első alkalom amikor a kietlen körülmények között is ráeszméltem szakunk igaz szépségére, gazdagságára.

Ezt a sokrétű, kísérletező, nagy energiát igénylő munkát csak a család, a mindig érte aggódó, gondoskodó, egészségét féltő felesége segítségével tudta elvégezni, akivel 48 évig élt boldog, meghitt házasságban.

Vendégszeretetével sokszor visszaéltünk. Késő estebe nyúlóan beszélgetve raboltuk el idejét. Bár megkésve, ezen utolsó alkalmat nem elmulasztva, elnézést kérve sokunk nevében, kell megköszönöm kedves feleségének, családjának a megértő türelmét az elrabort időkért.

Édesanyja istenfélő intelmei végigkísérték a küzdelmes úton. A nehéz időszakban a szülői háztól hozott útravalója szolgált kapaszkodóul. A családot szerető, összetartó, azért küzdeni tudó magatartását a szülői háztól hozta magával. Utolsó kívánságai között többször hangoztatta, hogy még nagyon szeretné látni szülei sírhalmát. Már az időpontot is meghatározta az utazásra, de a sors sajnos közbeszólt.

A család, a szakma, a haza szeretete gazdag, nagyon gazdag életúttal ajándékozta meg. A Szózat szellemében élt és nevelt. Szó szerint értelmezte „itt élned, halnod kell”.

Szülőföldje térségében alussa örök álmát a legnagyobb magyar, akinek szelleme örökösöként élt, tervei megvalósításában részt vett. Széchenyi már több, mint 150 éve írta naplójába, hogy „befásítom a nagy magyar sztyeppét” ő ezt tette egy életen keresztül! „Oázist teremtett a sivatagban”! Nekünk alföldieknek ez lett „a világ legszebb nemzeti parkja”.

De ő a legnagyobb magyar erdész, egy székely ember intelmeit is magáévá tette. Bedő Albert leírt utolsó gondolatait szinte végrendeletként hagyta ránk. Ő szerette „hazánkat, nemzetünket, szakunkat igaz hűséggel”.

Ő még őszinte szívvel imádkozott és aggódott „Magyarország feltámadásáért”.

Köszönjük a sok fáradozást, amit a magyar erdőkért, a jövődö nemzedékért tett, küzdelmes, de gazdag életútján.

Búcsúszó: a gyászoló, a barátok, a munkatársak, a kollégák, az ismerősök nevében a KEFAG Rt. halottjától.

Kedves Laci bácsi!

Kisfaludban most, hogy nyugovóra térsz, a harang Érted szól.

A bugaci erdők Neked susognak, az égi madarak Rólad énekelnek

S Te hallgatod ott lent a síri csendben.

Isten áldjon, ezerszer áldjon meg!

Isten Veled!

Nyugodj békében.

Beliczay István

Kedves Laci Bátyám!

A fájdalom, a hiányérzet hozott össze bennünket. Búcsúznunk kell! Itt a tested, de összeszorul a szívünk, mert tudjuk ez már nem igazán Te vagy.

Mégis úgy érezzük, hogy valamiképpen itt vagy, ezért szólok hozzád a tanítványok nevében.

Beliczai Pista bácsi, a kortárs, ismertette életutadat, elért szakmai eredményeidet, én az emlékeimet idézem.

Halálod lesújtó hírére az első gondolatom egy emlékkép volt:

1957-ben mikor édesapám társaságában egy ijedt kisfiúként jelentkeztem a Bugaci Erdészetről gyakornoki munkára, bátorítónan megveregetted a vállam.

Ez a bátorítás egész életem során végig kísért!

Hány, de hány gyakornokot és kollégát indítottál el a szakma göröngyös útján, szigorú, de mindig melegszívű egyéniséged kisugárzásával.

Emlékszem az ötvenes évek körülményeire: az erdészet területén nem volt kövesút, villany, alig voltak gépek és igen szerények az erdőgazdálkodás feltételei.

A dunántúli Kisalföld szülöttjeként, megszeretve e tájat, küzdöttél a fejlesztésért, a fejlődésért.

Emlékszem örömdőre, amikor az első aggregátor hajtotta szalagfűrész a majorban elkezdett dolgozni.

Emlékszem amikor mi gyakornokok, szakmai kísérleteidben elvégzett feladatainkról jelentést tettünk neked.

Atyai tanítómesterünk voltál!

Munkád során a fejlődés óriási: teljes szakmai vertikum, a szolgáltatások, az új szakmai módszerek bevezetése, a korszerű üzemek kiépítése, több ezer hektár erdő telepítése, a mintaszerű vadgazdálkodás és természetvédelem fokozatos kiala-

kítása, az Alföldfásítási Múzeum és Oktatási Centrum létrehozása, a cseperedő kis falu Erdőszéplak, és még nagyon hosszú a sor..., a Te életműved.

Emlékszem boldogságodra fiad születésekor!

Emlékszem a selmeci nóták különleges csengésére társaságodban.

Emlékszem jókedvű vadászatokra, bölcs szavaidra egy-egy cimbora vadásszá avatásakor.

A vezetéssel szervezett szakmai bemutatók, továbbképzések, tanulmányutak során; sok ezer diák, bel- és külföldi kolléga, vendég ismerte – szerette meg e tájat. Az erdészek munkáját.

Emlékszem más tájakon dolgozó erdészekkel folytatott beszélgetésekre – sokan közülük a Te karizmatikus egyéniségedre, villódzó előadásaidra emlékeztek – mikor az alföldi erdőgazdálkodás volt a téma.

Tanszéket, egyetemi katedrát csináltál a bugaci erdőkből!

Emlékszem, az Emberre!

Szent Pál apostol írta a korinthuszi tántványainak:

„(6)Én ültettem, Apolló öntözte, de a növekedést Isten adta. (8)Az ültető és az öntöző egyek, el is nyeri mindegyik a jutalmát fáradozásához mérten.”

Bele kell nyugodnunk a változtathatatlanba! Életem értékes, sokaknak hasznos, tökéletes egész volt. Soha nem tudunk, nem is akarunk elfelejteni.

Isten Veled – hitünk szerint – viszontlátásra!

Laci bá! Nyugodj békében!

Dr. Göbölös Antal
igazgató

Tisztelt Gyászoló Rokonság, Kedves Kollégák!

A Nyugat-Magyarországi Egyetem és az Erdőmérnöki Kar vezetése, oktatói kara és hallgatói, valamint a magam nevében mély tisztelettel emlékezem meg dr. Horváth László, az erdészeti tudományok kandidátusának tudományos és nevelő munkásságáról, az oktatással, kutatással való kapcsolatáról, az oktatók, hallgatók segítségéről.

Tudományos érdeklődésének, vizsgálatainak a témakörét is a kezdeti erdőtelepítési és erdőművelési munkák határozták meg. Az e téren végzett kutatásai alapján tudományos fokozatban részesült. Az erdőgazdálkodást, benne a csemetetermelést, az erdőnevelést, a vadgazdálkodást és az erdősítések korosbodásával már a fakitermelést is természetes egységben kezelte. Sőt a megvalósítás műszaki feltételeit, a megtermelt fa gazdaságos hasznosítását biztosító fafeldolgozást is szorgalmazva komplex egységgé fejlesztette a Bugaci Erdészetet. Ez az erdőgazdálkodás teljességét felölelő tevékenység vált bemutathatóvá az oktatásban a hallgatók részére, de a külföldi szakmai látogatók számára is.

Tudománya gyakorlatorientált volt, a

mindig új megoldandó feladatokhoz, kihívásokhoz keresett és talált eszmei megalapozásra, ennek birtokában megbízható megvalósításra. Ezt a tudományát adta át évek hosszú során a mérnök és technikus nemzedékeknek, jó szóval, barátsággal, meleg házigazda fogadtatással. Helyszíni oktatói tevékenysége hatékonyságát bizonyítja, hogy kollégái addig is és ezután is mint kedves előadójukra emlékeznek.

A tudomány és a gyakorlat kapcsolatát hosszú időn át erősítette. Bugac számos tudományos fórumnak adott otthont, az MTA bizottsági és egyetemi kollégáinkkal legutoljára múlt év őszén lehetünk jelen a „Területfejlesztés és az erdő” konferencián. A Bugaci Erdészet méltó helye marad most már hosszú időre a dr. Horváth László munkásságára való emlékezésnek. Az utódok kötelezettsége szellemének továbbvitele.

Professzor Úr! Az Alma Mater kegyelettel őrzi emléked. Nyugodj békében!

Dr. Lett Béla
egyetemi tanár,

Búcsúzó levél egy kiváló homokfásítóhoz

Dr. Horváth László ny. erdészvezető úrnak

Bugac helyett az Örök Vadászmezőkre

Kedves Laci!

Hát eltávoztál Te is, a homokfásítók egyik legkiválóbbja! Szomorúság vezeti a tollat, fájdalommal rovom e sorokat. Alkotó szellemed most már valahol az elérhetetlen messzeségben munkál, mi pedig – barátaid, pályatársaid – megrendülten búcsúzzunk Tőled. Hozzájuk csatlakozom soraimmal.

Ha Bugac nevével találkoztam, régóta nem a csikósok ostorpattogása, nem a ménes doboló futása, még csak a békésen legelésző szürkemarha- és rackanyáj se jut eszembe. Helyettük egy közép-termetű, korábban szőkés, utóbb már megritkult hajjú, kicsit bicegős járású ember alakját látom, akinek volt mersze megzabolázni a pusztát, volt mersze haszontalan parlagok gyomtengerét és széltől magasba táncoltatott homokját erdővé varázsolni. Méltóságos lombozatú fenyvesekké, mert csak ilyet tűrt meg a silány homok. És volt mersze ehhez új módszereket kitalálni, kisárkos és mélyárkos ültetést, eke húzta mély barázda falára ragasztott fenyőcsemetéket, amiket a visszaforduló traktor egy másik barázda földjével betakart és hozzá jól kifundált módon nevelt hosszú gyökerű fenyőcsemetéket teremteni. És aki buzgalmában még a homokot is megörölte, hogy biztosabb legyen a siker, több víz jusson a zsenge fenyőcsemetéknek.

És kilátót is épített az egyik kerület magasabb pontján. Ha valaki felkapaszkodott rá, nem pusztát és nem sárgálló homokot látott, hanem szépen hul-

lámzó zöldet, összeboruló fenyőkoronákat. De nemcsak onnan a magasból, hanem körös-körül, ameddig az erdészet határa engedte. A Te munkád volt ez, Laci, a Te terveidet valósította meg a munkás kéz, varázsolt szépen díszlő virányt ott, ahol korábban az ördögcsékér járta a táncot, és az elszáradt ballagófű indult vándorútra, ha megfújta a szél.

És soha nem féltél újat próbálni. Amikor a mélyfúrásos nyárültetés elterjedt, Te rögtön kipróbáltad ezt is, nem nyárral, hanem az alföld ősi fájával, tölgyvel. Régen láttam próbálkozásod eredményét. Nem tudom, elérted-e a célt. De ez nem is fontos. Megpróbáltad. Hátha. És ez volt ebben az érdem!

És megbecsültem az előtte Bugacon erdőgondnokoskodó Bakkay József emlékét is. Soha nem felejtettem el érdemeit bemutatni, ha látogatók jártak az Alföldfásítási Múzeum udvarán. Tőle vetted a példát, hogyan kell az erdőből kitekintve térségben gondolkodni. Ezért építettél lakóházakat munkásaidnak, lakjanak ott és meg ne szokjenek az isten háta mögötti helyről.

És kitűnő vendéglátó is voltál. Az erdő alján süttettel nyáron csirkét külföldi vendégcseregnek, előtte lángolt kolbászt kóstolhattak, és mindezt nyárfából vágott tetszetős fakoronra helyezett papírtál-cárol fogyaszthatták.

És minden ízében vadász is voltál. Te kezdted a mesterséges fácanenyészést arrafelé. Keltetőgéped nem volt, de találékonyságod annál több. Szétküldted erdészeidet a tanyavilágba: szerezzenek kölcsönkötölőket a tojások kikeltéséhez, csibék nevelésére. Szeretted a hajnali özleket, az ébredő erdő varázsos hangulatát, a fák lombján áttűző napfényt, az erdőt.

Nem idegenkedtél a fafeldolgozástól sem. Ha nem volt hozzá elég munkáskéz, segített a közeli szovjet katonai tábor. A kopasz fiúk örültek a szabadabb légkörnek, szívesen vállalták a rakodólapok, miegyebek gyártását. Az üzemi ebédre meg aztán végképp nem lehetett panaszkodni. Vagyis: néhány üveg pálinka és egy talpraesett erdészvezető, ez elég volt.

Jóban voltál a Nemzeti Park természetvédelemmel is. Ha az ősbőrökás melletti öregfenyves csak természetes úton engedték felújítani, Te erre is találtál megoldást. Igaz, a gyom itt közbeszólt, de Te megpróbáltad ezt is!

Szívvel-lélekkel erdész voltál, mindenhez értő, magát mindig ügyesen feltaláló ember. És nagyon szeretted az erdőt, tettel is érte, nem is keveset. Méltán lehetnél példakép fiataloknak, idősebb pályatársaidnak is. Kedves Laci! Köszönjük a helytállást, áldozatos életet. Maradandót alkottál. Ígérjük, emlékedet, tapasztalataidat megőrizzük, a fiataloknak továbbadjuk. Nyugodj hát békében, Isten Veled, kedves Cimbora!

Dr. Szodfridt István

MÓROTZ GYULA erdésztechnikus

1934. március 20. – 2000. április 22.

1934. március 20-án Szombathelyen született.

Elemi, illetve általános iskolai elvégzése után az Erdészeti Technikumot Esztergomban kezdte el és Sopronban fejezte be 1952-ben.

Első munkahelye a Bajai Erdőgazdaság, Veránkai Erdészkerületénél kezdődött, mint vágásvezető 1952. augusztus 16-án.

1953-ban Székesfehérvárra helyezték, ahol csemetekert-kezelő (pagonyerdész), majd vágásvezető, később kerületvezető lett.

1957-ben, már a katonai szolgálat letöltése után, a Szombathelyi Erdőgazdaságnál, a Körmendi Erdészternél kerületvezető erdész.

1958-ban a Szolnoki Erdőgazdaság Abádszalóki Erdészternél dolgozott mint fahasználati műszaki vezető. Később az erdőgazdaság műszaki felügyelője, majd 1962-től fahasználati csoportvezetője.

1965-től áthelyezéssel a Vértesi Erdőgazdaság fahasználati előadója, majd műszaki felügyelője. 1975-től az Oroszlányi Erdészet vezetője, 1992-től pedig a Tatabányai Erdészet vezetője 1993 végéig, nyugdíjazásáig.

Az Erdészeti Egyesületnek 1957. december 20-tól tagja egészen haláláig. Aktív pályafutása során munkáját két miniszteri és egy SZOT ezüsttel és több vállalati kitüntetéssel ismerték el.

Halála mindnyájunkat nagyon váratlanul ért. 2000. április 28-án kísértük utolsó útjára Tatabányán, az Újtelepi temetőben.

Őszinte, nyíltszívű, bátor ember voltál, aki oda tudott figyelni beosztottaid és a kisemberek gondjaira is. Szívünkbe zártunk és nem felejtünk.

„Adj Uram örök nyugalmat neki, és az örök világosságáig fényeskedjék neki!”

Schweighardt Ottó

IHAROS FRIGYES gyémántdiplomás, „Bedő Albert- díjas” erdőmérnök Sopron, 1915 – Veszprém, 2000

Szomorú szívvel búcsúztattuk a veszprémi alsóvárosi temetőben 2000. április 28-án, mi bakonyi erdészek a legöregebb pályatársunkat, mindnyájunk

drága „Frici” bácsiját, akitől szakmai elkötelezettséget, emberi magatartást tanultunk az elmúlt évtizedek alatt.

1938-ban szerezte meg erdőmérnöki oklevelét Sopronban, majd a Szeged melletti Királyhalmi Alerdész Szakiskolában tanított. 1943-ban elkerült a kárpátaljai Husztra erdőgondnoknak. Élete legszebb szakmai feladatának tartotta az erdőgazdálkodást a Kárpátokban. Dálnoki Miklós Béla (1945 utáni első miniszterelnök) tanácsa alapján 1944. október 15-én elindult vissza Sopronba. 1945-ben a földreform területén dolgozott Mosonmagyaróváron.

1946. január 1-jétől Veszprémbe élt és dolgozott. Veszprém Kelet Erdőgondnokságnál egyik megszervezője volt az állami erdészetnek. Ez nagy nehézségekkel és veszélyekkel járt. Például Dégre való lemenetekor a zabráló „dicsőséges vörös hadsereg katonái” el akarták venni az Erdőgondnokság egyetlen lovát. Leszállt a kocsiról és feltartotta az oroszokat. Eközben a kocsit el tudott menni, ő pedig később megszökött az oroszoktól. Nem volt veszélytelen feladat erdésznek lenni a Bakonyban 1945 után.

Az 1949-es nagy átszervezéskor először tervelőadó, majd erdőművelési csoportvezető lett a Veszprém központú Balatonfelvidéki Erdőgazdaságnál. Erdőművelési főmérnökként 1956-ban részt vett a forradalom és szabadságharcban, ezért természetesen 1957-ben internálták. Ennek tudható be az is, hogy 1967-ben azon személyek közé tartozott, akit nem vett át a Magyar Néphadsereg Veszprémi Erdőgazdasága, noha az egyik legkiválóbb szakember volt. Ezért került a Nyugatdunántúli Erdőgazdasági Egyesülés fejlesztési osztályvezetői beosztásába, majd 1970. január 1-jétől a MÉM Veszprémi Állami Erdőrendezőség főfelügyelője, illetve 1971-től igazgatóhelyettese lett.

1976-ban „Bedő Albert-díjat” kapott erdészeti munkásságáért. 1976. december 31-ével nyugdíjba ment. Utána nyugdíjasként az Erdészeti és Faipari Egyetem bakonyi kísérleti területének ügyeit intézte 1978 szeptemberéig.

Nyugdíjba vonulásakor kérdeztem, hogy mire a legbüszkébb négy évtizedes erdészeti munkálkodása során. A Veszprém környéki több ezer hektáros kopárfásítást tartotta legmaradandóbb munkájának. Ennek eredményeként zöld erdőgyűrű veszi körül a várost. Tervezésében, a kivitelezés szervezésében, majd annak ellenőrzésében Iharos Frigyes meghatározó munkát végzett.

Másik fontos munkájának az 1963-ban megjelent IV. Dunántúli-középhegység Erdőgazdasági Tájcsoport kötetének szerkesztését tartotta, amelynek főmunkatársa volt. Főleg a 41 Bakonyalja és 42 Magasbakony erdőgazdasági táj erdőművelési alapelveit dolgozta ki.

Büszke volt erdőfelügyelői munkájára is, főleg arra, hogy jó kapcsolatot tudott kiépíteni az erdőgazdálkodókkal.

Az Országos Erdészeti Egyesületben is szorgos munkát végzett, hosszú időn át tagja volt az országos választmányának, Az Erdő szerkesztőbizottságának, 1970-től 1973-ig az OEE Veszprémi Erdőrendezői Helyi Csoportjának titkári teendőit látta el.

Mint ember, példaképe volt sokunknak, csendes, megfontolt modora és feltétlen igazságérzete miatt. Amikor Tömpe István főigazgató a Magyar Dolgozók Pártjába való belépésre agitálta, kitért a lehetőség elől, és kérte, hogy munkája után ítéljék meg.

Nyugdíjba vonulása után Balatonalmádiba költözött, ahol szőlőjét kezelte és öröme telt a családjá, unokái nevelésében. Élete utolsó éveit súlyos betegsége árnyékolta be. Felesége gondos ápolása könnyítette megpróbáltatásainak elviselését.

Még megérhette, hogy megkapja a „Gyémánt Erdőmérnöki Oklevelet”, aminek nagyon örült és büszke volt rá.

Azok az erdészek, akik a sírt körülállták a temetéskor, érezték és tudták, hogy egy nagy bakonyi erdész egyéniséget temetnek, aki azonban tovább él a telepített erdőkben és a nevelt erdészekben.

Lehet-e ennél nagyobb erdészélet megvalósítani, ami sikerült Iharos Frigyesnek?

Mészáros Gyula
Veszprém

CSÁKVÁRI ISTVÁN 1964–2000

Az Egri Erdészet ismét gyászol. Különösen szívszorító azonban egy, még a férfikora felé el sem ért kollégát gyászolni.

Csákvári István 1964. október 13-án született Egerben. Az általános iskola elvégzése után jelentkezett a Dobó István Erdészeti Szakközépiskolába, ahol 1983-ban érettségizett és 1986-ban technikus vizsgát tett.

Rövid erdőrendezési gyakorlat és a katonai szolgálat letöltése után 1985 szeptemberétől szolgált az Egri Erdészetenél gyakornokként, rakodókezelő és kerületvezető erdészként Belpátfalván és Balatonban. Munkáját igyekezett mindig becsületesen ellátni, fogékony volt az újra, idősebb kollégái tanácsait meghallgatta.

Családi élete is kiegyensúlyozott volt. Boldogságban élt feleségével és két kisfiával a belpátfalvai szolgálati lakásban.

Ám úgy látszik, belül mégis valami emészthette. Nemrég vesztette el édesapját, és a tragédia megtörte. Július 11-én több betegségtől gyötörve kórházba került, ahol végig öntudatlan, és augusztus 9-én visszaadja lelkét teremtetőjének.

Garamszegi István

MANITOU MC **terepes villástargonca**

A Manitou ajánlata – melyet a világhírű cég fejlesztett ki, mint az anyagmozgatás „number one”-jét – megoldást jelent a különböző piacokon megjelenő és a szokványostól eltérő igények kielégítésére.

A Manitou MC diesel gépeinek választéka választ jelent különböző terepviszonyok közt jelentkező anyagmozgatás kérdéseire.

A magas szintű technológia és a Manitou minőség egy exkluzív targoncát eredményezett a következőket egyesítve:

- kényelem, robusztus megjelenés és megbízhatóság az intenzív használat során;
- compact építés, kiváló körkörös kilátás, az ipari raktárakban nélkülözhetetlen biztonságos és gyors manőverezéshez szükséges precizitás;
- alacsony zajszint és környezetvédelmi szempontból is kifogástalan tisztaság;
- sokoldalúság mind beltéri, mind kültéri egyetlen terepen történő használat során.

AXIÁL KFT.

MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK, ALKATRÉSZEK ÉS SZERVIZ

Központ: H-6500 Baja, Szegedi út 8.

Tel./fax: (36) 79/525-400

Alk. fax: (36) 79/525-469

<http://www.axial.hu>

LIGNIWOOD

KFT

H – 1139 Budapest, XIII. Váci út 85.

H – 1364 Budapest Pf. 87.

Tel: (36-1)2361-700 Fax: (36-1)2361-702

E-mail: ligniwood8@matavnet.hu

